

Täysistunto

Tiistai 7.12.2021 klo 14.00—20.56

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 20.56.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (14.00—15.59 ja 17.57—19.54) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.59—17.57 ja 19.54—20.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 71/2021 vp.

3. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuuksista (Kari)

Valtioneuvoston kirjelmä VN 6/2021 vp

Keskustelu

Työjärjestyksen mukaan eduskunta ei tee päätöstä asiasta. Asian käsittely päättyi.

[Eduskunnasta: Ilmoittautuminen ei toimi!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Pieni hetki. — Toimitaan täällä, jotta te saisitte laitettua itsenne sisälle.

Arvoisat edustajat, ilmoittautumisessa on nyt ongelmia, mutta meillä on, niin kuin tiedetään, tässä varttitunti aikaa ilmoittautua. Nyt korjataan sitä vikaa, jotta pääsette ilmoittautumaan. Käsitykseni mukaan voidaan aloittaa tämän istunnon vetäminen tästä huolimatta. — Pieni hetki.

Arvoisat edustajat, peruutan sen, mitä hetki sitten sanoin. Emme pääse siirtymään asiakohdissa eteenpäin, eli meillä on nyt ongelma tässä koneessa. Pidämme 15 minuutin tauon tähän alkuun.

4. Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2021 vp

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 4/2021 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 4/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta selonteon johdosta.

Puolustusvaliokunnan puheenjohtajan Ilkka Kanervan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Tämän jälkeen puolustusministeri Antti Kaikkoselle varataan mahdollisuus käyttää 5 minuutin puheenvuoro.

Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. — Keskustelu, edustaja Kanerva.

Keskustelu

14.15 Ilkka Kanerva kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan kuulemat yli sata asiantuntijaa ovat pitäneet selontekoa hyvin valmisteltuna. Se antaa hyvät perusteet puolustuksen kehittämiseksi seuraavan 8—10 vuoden aikajaksolla.

Puhemies! Mietintö on yksimielinen, ja tälle on annettava erityistä painoarvoa tässä ajassa. Kiitän valiokunnan kaikkia jäseniä erittäin rakentavasta ja hyvästä keskustelusta. Yksimielisyyden rakentamista yli hallitus—oppositio-asetelman on merkittävästi edesauttanut myös parlamentaarinen seurantaryhmä. Kiitän edustaja Tuomiojaa hänen hyvästä työstään parlamentaarisen seurantaryhmän vetäjänä. Seurantaryhmän työskentelyä on syytä jatkaa myös ensi vaalikaudella. On perusteita sille, että sama seurantaryhmä valmistelisi kaikkia kolmea turvallisuusselontekoa. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajapinnat liittyvät koko ajan yhä vahvemmin toinen toisiinsa.

Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittinen linja on vakaa. Suomen puolustusratkaisun strategisia perusvalintoja ovat koko maan puolustaminen, yleinen asevelvollisuus ja sotilaallinen liittoutumattomuus. Valiokunta korostaa korkean maanpuolustustahdon merkitystä puolustuksemme perustana. Maanpuolustustahdolla on keskeinen merkitys myös yhteiskunnan kriisinsietokyvyn ylläpitämisessä ja sen kehittämisessä. Kansainvälistä puolustusyhteistyötä kuvataan selonteossamme edellistä selontekoa huomattavasti yksityiskohtaisemmin. Tätä tervehdimme tyytyväisyydellä. Samoin kyber- ja informaatio-turvallisuus, erityisesti nopea teknologinen kehitys ja avaruusulottuvuuden huomioon ottaminen, on huomioitu hyvin selonteossa.

Puolustusvoimien tehtäväkenttä on merkittävästi laajentunut viime vuosien myötä. On erittäin tärkeää, että myös henkilöstövoimavarat otetaan tässä yhteydessä huomioon ja että lisää virkoja kyetään selontekokaudella lisäämään suunnitellun mukaisesti. On tärkeää, että henkilöstön voimavarojen riittävyys turvataan kaikissa eri muodoissaan.

Suomi sijaitsee suurvaltojen näkökulmasta strategisesti merkittävällä alueella, ja mahdollisessa Euroopan laajuisessa konfliktissa pohjoinen Eurooppa valitettavasti muodostaisi sotilasstrategisesti tarkasteltuna eheän kokonaisuuden. Jos turvallisuus lähialueillamme tai muualla Euroopassa joutuisi uhatuksi, ei Suomi Euroopan unionin jäsenvaltiona voisi

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

sulkea itseään ulkopuolelle. Suomen tavoitteena on luonnollisesti, sotilaallisesti liittoutumattomana maana, pysyttäytyä konfliktien ulkopuolella, mutta kysymys kuuluu: entäpä jos se ei onnistu? Selonteossa todetaankin, että Venäjän tavoitteena on edelleen etupiirijakoon perustuva turvallisuusrakenne Euroopassa. Sotilaallisen voiman käyttö — ja sillä uhkaaminen — näyttää säilyvän keskeisenä Venäjän keinovalikoimassa. Ukrainan tapahtumat osoittavat valitettavan konkreettisella tavalla, että tämä arvio on paikkansa pitävä eikä voimankäyttöön turvautuminen ole valitettavasti poissuljettavissa oleva vaihtoehto. Niinpä nyt tarvitaan johdonmukaista ja yhtenäistä toimintalinjaa kohtuudella niin Euroopan unionilta kuin Natoltakin. Yhdysvaltain ja Venäjän valtionpäämiesten tämänpäiväisillä, Suomen aikaa iltapäivällä käytävillä keskusteluilla on ratkaisevan tärkeä rooli tämän kriisin de-eskalaatiotoiminnoissa.

Selonteossa toteamme yksimielisesti ja yksiselitteisesti, että Natolla on Euroopan turvallisuuden kannalta keskeinen merkityksensä ja että vahva ja yhtenäinen Nato on Euroopan ja Suomen intresseissä.

Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perustaan kuuluu kansallisen liikumatilamme ja valinnanmahdollisuuksien ylläpitäminen kaikissa olosuhteissa — kaikissa olosuhteissa. Niin sanotun Nato-option säilyttäminen on keskeisen tärkeä osa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Minkäänlaista etupiirijattelua on mahdotonta hyväksyä. Saanen tässä yhteydessä siteerata tasavallan presidenttiä: ”Päätökset uusien jäsenten liittymisestä tehdään hakijamaan ja Naton 30 jäsenen välillä, ja jäsenyyksistä päättäminen on hakijan ja Naton jäsenmaiden asia.” Sanotko tuota enää selkeämmin? Naton puolesta saman asian on todennut pääsihteeri Stoltenberg.

Arvoisa puhemies! Suomen kokonaisturvallisuuden mallia korostetaan valiokunnan mielestä selonteossa perustelluista syistä. Viranomaisyhteistyön rajapinnassa ei saa olla lainsäädännöllisiä aukkoja tai epäselvyyksiä johtosuhteissa, niin kuin nykyisin saattaaapi olla asianlaita. Niinpä esimerkiksi valmiuslain päivittäminen on valiokuntamme mielestä erittäin tärkeää. Kyberpuolustuksessa ja kyberturvallisuudessa tarvitaan lisää resursseja, ja etenkin toiminnan johtamista ja koordinaatiota on kehitettävä pikaisin toimenpitein. Huoltovarmuus kaikissa muodoissa on tietysti Suomelle elintärkeää. Elinvoimainen kotimainen puolustusteollisuus on elinehto sotilaallisellekin huoltovarmuudelle. Huomionarvoista on myös, että väestönsuojelun taso on tänä päivänä valitettavalla tavalla retuperällä maassamme — huolestuttava ilmiö.

Arvoisa puhemies! Suomen kansainvälisen puolustusyhteistyön lähtökohtana ovat kansallisen puolustuksemme tarpeet, tietenkin, ja se luo myös edellytyksiä poliittisen ja sotilaallisen avun vastaanottamiselle ja antamiselle tarvittaessa. Tiedämme, että EU:n tulisi olla globaalisesti huomattavasti uskottavampi ja vaikuttavampi toimija kuin mikä on todellisuus tänä päivänä. Naton, Suomen ja Ruotsin välinen tiivis yhteistyö on keskeinen osa Suomen kumppanuusyhteistyötä. Monikansallisessa yhteistyössä tärkeitä yhteistyömuotoja ovat erityisesti pohjoismaiden välinen Nordefco-yhteistyö sekä Ison-Britannian, Ranskan ja Saksan johtamat monikansalliset järjestelyt.

Ruotsi on luonnollisesti puolustuspolitiikassa Suomen tärkein kahdenvälinen kumppani. Puolustusyhteistyön syventämiselle emme aseta enakkoon mitään erityisiä rajoitteita. Myös Norjan kanssa tehtävä puolustusyhteistyö on meille hyvin merkityksellistä. Yhdysvallat on Suomelle, niin kuin Euroopalle, tärkeä ja läheinen kumppani.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää tärkeänä, että täysistunnoissa voitaisiin käsitellä vuosittain kaikkiin kolmeen turvallisuusselontekoon sisältyviä kysymyksiä. Se jättevoit-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

täisi ja antaisi parlamenttitasolla sellaisia resursseja myöskin katsoa tulevaisuuteen, joissa tarvitaan kansallista yksimielisyyttä. Nykykäytäntö ei liian paljon mahdollista sitä tärkeää yhteiskunnallista keskustelua, jota sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kokonaisuus välttämättä vaatii. Sen vuoksi vuosittainen kolmea eri aluetta — sisäistä, ulkoista ja puolustuspolitiikkaa — koskeva ikään kuin yhteinen UTP-implementointi olisi eduskunnan kannalta poikkeuksellisen tärkeää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. — Kierroksen aloittaa edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.25 Kimmo Kiljunen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvoston puolustusselonteko linjaa Suomen puolustuskyvyn kehittämisen painopisteitä seuraavaksi vuosikymmeneksi. Se nojaa aiemmin hyväksyttyyn ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon. Puolustuksemme lähtökohtana on laaja turvallisuuskäsite ja yhteistyövarainen turvallisuus.

Puolustusselonteossa puolustusta tarkastellaan perinteistä maa-, ilma- ja merivoimiin perustuvaa kolmijakoa laajemmin. Teknologinen kehitys on tuonut uudenlaisia kyber- ja informaatioturvallisuuteen liittyviä tarpeita. Ne vaativat Suomelta aiempaa monipuolisempaa tulokulmaa puolustuspoliittisiin kysymyksiin. Käytämme termiä hybridiuhka. Se tarkoittaa laaja-alaista vaikuttamista, jonka torjuminen edellyttää viime kädessä kansainvälistä yhteistyötä ja koordinaatiota. Hybridiuhkiin vastaaminen korostaa Suomelle erityisesti Euroopan unionin yhteistyön merkitystä.

Arvoisa rouva puhemies! Tasavallan presidentti Niinistö totesi vastikään, että Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan lähtökohta on ylläpitää kansallista liikkumatilaa ja valintamahdollisuuksia. Suomen pitkäaikainen turvallisuuspoliittinen linja perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen. Tätä täydentää kahden- ja monenvälinen puolustusyhteistyö.

Olemme rakentaneet yhteistoimintaa Naton ja siihen kuuluvien maiden kesken muun muassa harjoitustoiminnassa sekä sotilaallisessa kriisinhallinnassa. Tämä on tehty sotilaallisesti liittoutumattomana maana turvaten omat puolustusintressimme ja ylläpitäen sotilaallista suorituskykyämme mittavilla puolustushankinnoilla. Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan.

Erityisesti kehitämme osaamistamme ja edistämme pohjoista turvallisuutta yhteistyössä sotilaallisesti liittoutumattoman Ruotsin sekä myös Norjan kanssa. Meille yhä tärkeämpi turvallisuuspoliittinen viitekehys on Euroopan unioni, joka laatii parhaillaan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa määrittävää strategista kompassia. Sen taustalla on keskustelu unionin strategisesta autonomiasta ja syvenevästä puolustusteollisesta yhteistyöstä. Tämä on tärkeää erityisesti EU:n ulkopoliittisen uskottavuuden ja vaikuttavuuden kannalta.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen perustana on korkea maanpuolustustahto ja kansallinen yksituumaisuus keskeisimmistä turvallisuuspoliittisista linjauksistamme. Tätä tulee vaalia myös tulevaisuudessa. Mitä vähemmän jakolinjoja, sitä vähemmän on yhteiskunnassamme heikkoja kohtia, mitä murtaa. Vastavalmistunut parlamentaarisen komitean mietintö asevelvollisuuden kehittämisestä pyrkii omalta osaltaan vahvistamaan puolustuksellisia tarpeitamme ja kansalaisten tasa-arvoa.

Arvoisa rouva puhemies! Kuluvalla vuosikymmenellä puolustussektorin valtavin yksittäinen hanke on poistuvien Hornetien korvaaminen uusilla hävittäjillä. Olemme tässä han-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

kinnassa aivan kalkkiviivoilla. Poliittisen päätöksenteon kannalta on kriittisen tärkeä kysymys, mitkä hävittäjäkandidaateista kykenevät hallitusohjelman mukaisesti korvaamaan Hornet-kaluston sotilaallisen suorituskyvyn täysimääräisesti. [Timo Heinonen: Oikein!] Tämä tarjoaa pohjan arvioida sitten eri kandidaattien mahdollisia eroja teollisen yhteistyön, huoltovarmuuden ja elinkaarikustannusten osalta. Olennaista on jatkossa kyetä säilyttämään puolustusbudjetin sisäinen tasapaino ilman pysyviä korotuspaineita.

Kiitän osaltani puolustusvaliokuntaa sekä parlamentaarista seurantaryhmää yhteistyöstä isänmaallemme keskeisen selonteon laatimisesta hyvässä ja parlamentaarisessa hengessä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ronkainen.

14.30 Jari Ronkainen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuritonkin, kattava ja ennen kaikkea vaikuttava puolustussektoreiden on tulossa maaliin. Haluan kiittää kaikkia eduskuntaryhmiä ja puolustusvaliokunnan jäseniä yhteistyöstä asiassa — erityiskiitos kuuluu valiokunnan puheenjohtajalle. Selonteko on yksimielinen, mikä kertoo siitä, että puolueilla on yhteinen ja realistinen näkemys puolustuspoliittisesta tilanteesta ja tarpeista.

Nostan selonteosta muutamia tärkeitä puolustuspoliittisia ratkaisuja:

Ensimmäisenä asevelvollisuusjärjestelmän kehittäminen. Kuten selonteko toteaa, asevelvollisuus ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuskyvyn perusta. Toimiva asevelvollisuus on välttämätön Suomen puolustamiseksi ja paras keino tuottaa riittävät joukot Puolustusvoimille. Vaikka itse asevelvollisuusjärjestelmä ei yhteisen arvion mukaan kaipaa suuria muutoksia, on rakenteellinen haaste pitää koulutettava reservi tarpeeksi suurena ikäluokkien pienentyessä. Muun muassa tähän haasteeseen ratkaisuja on etsinyt vuonna 2020 asetettu parlamentaarinen komitea, joka esittääkin kutsuntojen laajentamista koko ikäluokkaan.

Toinen haaste, johon ei vielä ole vastattu riittävän tehokkaasti, on kertausharjoitusten määrä. Vuosittain kertausharjoituksissa koulutettavien määrä on reilusti alle 20 000. Valiokunta katsookin, että määrää on nostettava seuraavan vaalikauden aikana ja tavoitteena tulee olla 25 000 koulutettua vuosittain. Laaja ja osaava reservi on puolustuksen kulmakivi, eikä sen kouluttamisesta tule tinkiä.

Henkilöstö on Puolustusvoimien selkäranka. Selonteossa todetaan, että henkilöstön jakamista ja toimintakykyä tuetaan laadukkaalla työaika- ja työkykyjohtamisella sekä käytännöllä ja kehittämällä joustavia työntekomenetelmiä ja työaikamuotoja. Lisäksi tarkastellaan Puolustusvoimien henkilöstön virka- ja työehtojen kehittämismahdollisuuksia rahoitusresurssien puitteissa.

Suurimpia uudistuksia selonteossa on paikallisjoukkojen kehittäminen. Tämä on täysin oikea suunta, jossa esimerkiksi aktiivisten reserviläisten, kuten vaikka maakuntajoukkojen, paikallistuntemus ja ammattitaito tulee parhaiten hyödynnettyä. Paikallisjoukot ovat omiaan kohottamaan reserviläisten intoa eri tehtäviin, kun joukkojen kehittäminen mahdollistaa reserviläisille mielekkään urapolun eritasoisissa poikkeusolojen tehtävissä sekä aktiivisen osallistumisen maanpuolustukseen.

Haasteita puolustussektorille tulee myös EU:n taholta, joka on jo pitkään valmistellut erilaisia ammusten lyijykieltoja. Tähän valiokunta mietinnössään puuttuu toteamalla, ettei mahdollinen lyijyasetus saa millään tavoin heikentää maanpuolustuskykyä tai -harjoittelua. [Timo Heinonen: Juuri näin!]

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Myös erilaiset ilmastomuutoksen torjuntaan liittyvät haasteet koskettavat väkisin puolustussektoria. Valiokunta kuitenkin katsoo, etteivät ilmastomuutokseen liittyvät toimet saa vaarantaa Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien suorittamista ja sotilaallista suorituskkyä.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä nostona haluan huomauttaa huoltovarmuuden kehittämistarpeista. Kotimaista puolustusteollisuutta on voitava hyödyntää paremmin kuin nykyään, sillä tällä hetkellä Suomen puolustushankinnoista vain noin 30 prosenttia tilataan kotimaisilta puolustusteollisuuden toimijoilta. Monissa muissa Euroopan maissa hankinnat keskitetään omaan maahan ja kotimaisuusaste on jopa yli 90 prosenttia. Kyseessä on merkittävä huoltovarmuustekijä, kun kriisitilanteessakin Suomessa on valmius valmistaa omaa puolustuskalustoa.

Suomen omat hankinnat eivät yksin riitä ylläpitämään suomalaisen puolustusteollisuuden ammattitaitoa ja kannattavuutta, vaan tarvitaan myös vientiä. Puolustustarvikkeiden vienti pitää turvata pitkäjänteisesti, ja vientilupien pitää olla yhdenmukaisia muiden Euroopan viejämaiden kanssa. Suomi ei voi lähteä näissä asioissa altavastaajan asemasta.

Arvoisa puhemies! Kuten huomaamme, tälläkin sektorilla tulevaisuuden haasteita riittää, mutta puolustusasioissa eduskunta näyttää olevan hyvin yksimielinen ja kartalla siitä, mitä tarvitaan. Se on hienoa, sillä maanpuolustus on yhteinen asiamme puoluekirjaan katsomatta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kopra.

14.35 Jukka Kopra kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvaliokunta on julkistanut yksimielisen mietintönsä puolustusselonteosta. Itse puolustusselonteko on valmisteltu avoimella parlamentaarisella tavalla, ja kiitos sen valmistelutyöstä kuuluu tietenkin parlamentaarille ryhmälle sekä puolustusministerille. Kiitos myös yksimielisestä mietinnöstä koko valiokunnalle.

Sisällöltään selonteko on laadukas ja antaa konkreettiset suuntaviivat Suomen puolustukselle seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi. Sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskky vastaa olosuhteiden vaatimuksiin. Puolustuspoliittikkamme päämääränä on vahvistaa Suomen kansainvälistä asemaa sekä turvata valtiollinen itsenäisyytemme ja alueellinen koskemattomuutemme kaikissa olosuhteissa.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Turvallisuustilanteeseen vaikuttavat erityisesti Venäjän, Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kilpailuasetelma. Vaikka sodan uhka lähialueillamme tai voimakäyttö meitä kohtaan olisi epätodennäköistä, elämme silti jännitteisiä aikoja. Voimapolitiikka ja asevoimien hyödyntäminen poliittisten tavoitteiden ajamiseksi ovat ajankohtaisia ilmiöitä myös Euroopassa. Olemme viime aikoina todistaneet tätä, kun tilanne Ukrainan ja Venäjän välisellä rajalla on kiristynyt. Tapahtumat ovat osoittaneet, miten jännitteet Euroopan turvallisuudessa kulkeutuvat myös Pohjois-Eurooppaan ja voivat nopeasti muuttaa asetelman kireäksi. Itämeren ja arktisen alueen sekä Pohjois-Atlantin merireitit onkin nähtävä yhtenä sotilasstrategisena kokonaisuutena — ja tässä kokonaisuudessa Suomi muodostaa osansa, halusimme tai emme. Tästä syystä meidän on ymmärrettävä, mitä eri ilman suunnissa lähialueidemme turvallisuudesta ajatellaan.

Arvoisa puhemies! Jännitteisessä maailmassa kumppaneiden merkitys on tullut Suomelle aiempaa tärkeämmäksi ja avoimemmaksi. Suomi harjoittaa kansainvälistä puolustusyh-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

teistyötään niin monenvälisesti, pienemmissä maaryhmissä kuin kahdenvälisestikin. Selonteko ilmaisee selkeästi, mitä Suomi kansainvälisellä yhteistyöllään tavoittelee: puolustuskykymme tukemista, ennaltaehkäisykykyä ja pelotetta sekä tarpeen mukaan sotilaallisen avun antamista ja vastaanottamista. Kaikki tämä, mukaan lukien kansainvälinen harjoitustoimintamme, palvelee Suomen tarpeita ja puolustusta. Tämän on oltava selkeää meille kaikille.

Yhteistyö tapahtuu Suomen kansallisten intressien mukaisesti. Puolustusyhteistyömme painopisteenä ovat maat, jotka olisivat kriisitilanteessa Suomen puolustuksen näkökulmasta merkittäviä toimijoita Pohjois-Euroopassa ja Itämeren alueella. Erityisasemassa meidän kannaltamme ovat varsinkin Yhdysvallat, Ruotsi ja muut Pohjoismaat, kuten Norja.

Lisäksi meille on tärkeää Euroopan unionin puolustusolottuvuuden ja turvalausekkeiden kehittäminen. Vaikka unionin turvallisuusolottuvuus kehittyy tuskastuttavan hitaasti, se ei ole syy tinkiä kunnianhimosta. Maailma kaipaa nyt monin tavoin vahvempaa Eurooppaa, ja siksi myös turvallisuus- ja puolustuspolitiikan työkalupakkia on määrätietoisesti kehitettävä.

Yhtä tärkeää on yhteistyömme Naton kanssa. Vaikka emme ole Naton jäsen, on kaikki syyt käydä tiivistä poliittista keskustelua toimintaympäristömme kehityksestä. Luonnollisesti vielä parempi olisi, mikäli olisimme Naton jäsenmaa. Kokoomus on kannattanut Nato-jäsenyyttä vuodesta 2006 lähtien, ja tämä linja pitää edelleen.

Arvoisa puhemies! Maanpuolustuksemme kivijalka on yleinen asevelvollisuus ja reserviläisjärjestelmä. Suomen on kaikissa olosuhteissa pidettävä huolta maanpuolustuksen resurssien riittävydestä. Viime kädessä vastuun Suomen puolustuksesta kantavat aina suomalaiset itse. Maanpuolustusjärjestelmäämme on kehitettävä siten, että mahdollisimman monella halukkaalla on mahdollisuus osallistua maanpuolustustyöhön.

Selonteossa tunnistetaan hyvin muuttuvien vaikutuskeinojen haasteet. Teknologisen kehityksen ja laajentuvien vaikuttamiskeinojen myötä puolustuksemme ensimmäinen rintama ei välttämättä alakaan enää Suomen rajoilta vaan jostain muualta, kauempaa. Täytyy ymmärtää, että raja rauhanajan ja sotatilan välillä ei ole selkeä, vaan tänä päivänä se voi olla hyvinkin hämärä ja vaikeaselkoinen. Siksi erityisesti kyber-, avaruus- ja ennen kaikkea laaja-alaisen vaikuttamisen eli hybridivaikuttamisen uhkiin varauduttaessa ja näitä kyvykkyyksiä kehitettäessä on yhteistyön siviiliyhteiskunnan kanssa oltava tiivistä.

Arvoisa puhemies! Suomi on maa, joka huolehtii kansallisesta puolustuksestaan mutta samalla kehittää kansainvälistä puolustusyhteistyötään päättäväisesti. Ajantasainen ja verkottunut puolustus yhdessä viisaan ulkopolitiikan kanssa kulkevat käsi kädessä ja luovat turvallisuutemme perustan. Tätä viestiä meidän on syytä korostaa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

14.41 Tuomas Kettunen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi juhlisti eilen itsenäisyyspäivää. Sinivalkoinen lippu liehui vapaana kaikkialla laajassa Suomenmaassa. Jokaisessa maamme kolkassa muistettiin 104-vuotiaasta itsenäistä Suomea.

Talvisodan alkamisesta tuli marraskuussa kuluneeksi 82 vuotta. Nuori kansakuntamme taisteli itsenäisyydestään yhtenäisenä kansakuntana, antaen uhrauksia, valuttaen kyyneliä ja ponnistellen sisulla puolesta vapaan kansan. 105 kunnian päivää myöhemmin astui voimaan väliaikainen rauha. Suomi ja me nuoremmat sukupolvet olemme ikuisessa kiitollis-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

suudenvelassa kansakunnan pelastajille, rintaman miehille ja naisille, unohtamatta kotirintaman raskaan työn raatajia. Veteraanien ja lottien perinnön vaaliminen on kunnia-asia. Emme tule koskaan unohtamaan uhrauksia. Kansakuntamme muistaa ja kiittää. [Timo Heinonen: Oikein!]

Raskaiden sotavuosien jälkeen rakensimme yhdessä tasa-arvoisen hyvinvointiyhteiskunnan: työtä ja toimeentuloa koko Suomeen, koulutusta ja kansalaisoikeuksia kaikille, terveydenhuoltoa ja hyvinvointia jokaisen ulottuville. Tänä päivänä olemme yksi edistyneimmistä valtioista. Suomi on maailman paras maa, ja tätä maata kelpaa ylpeästi puolustaa. [Ben Zyskiewicz: Oikein!]

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuuden perusta on vahva maanpuolustustahto ja kansallinen yhtenäisyys. Keskustan eduskuntaryhmä kiittää puolustusvaliokuntaa yksimielisestä mietinnöstä ja selonteon perusteellisesta käsittelystä. Puolustusselonteko yhdessä mietinnön kanssa antaa vahvan selkänöjan kehittää puolustustamme tällä vuosikymmenellä. Puolustuksemme perusta rakentuu korkeasta maanpuolustustahdosta, kehittyvästä asevelvollisuudesta, laajasta ja harjoitetusta reservistä, asianmukaisesta varustuksesta ja toimivasta viranomaisyhteistyöstä. Asevelvollisuuskomitean esitykset toteuttamalla voimme vahvistaa asevelvollisuusjärjestelmää. Kutsunnat laajennetaan koko ikäluokalle, palveluskelpoisuutta arvioidaan laajemmin, reserviläisten osaamista hyödynnetään entistä paremmin ja siviilipalvelusta kehitetään tukemaan paremmin maamme kokonaisturvallisuutta.

Suomen puolustusta kehitetään tällä vaalikaudella voimakkaasti. Maamme hallitus on panostanut ennätysmäärän kansalliseen puolustuskykyyn. Suomessa on tällä hetkellä historian maanpuolustushenkisin hallitus. [Välihuutoja oikealta — Jussi Halla-aho: Aika pak-sua!] Kokonaisturvallisuuden malli on palvellut Suomea hyvin. Yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista huolehditaan laajalla rintamalla: viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyöllä. Turvallisuusympäristön muutosten myötä on varauduttava ja torjuttava hybridi-vaikuttamista, kehitettävä yhteistä tilannekuvaa, joka kattaa myös kyber-tilannekuvan, ylläpidettävä ja kehitettävä tehokasta rajaturvallisuusjärjestelmää ja varmistettava lainsäädännön ajantasaisuus.

Arvoisa puhemies! Hallitus panostaa kansallisen puolustuskykymme vahvistamiseen. Laivuehanke uudistaa merivoimamme. HX-hanke päivittää ilmavoimamme. Maavoimiin ja reserviläisiin panostaminen vahvistaa puolustusvoimiamme. HX-hankintaa on valmisteltu perusteellisesti ja ammattitaitoisesti. Asiallinen valmistelu ja päätöksenteko varmistavat sen, että saamme käyttöömmme suorituskykyiset hävittäjät, mikä vahvistaa koko maan puolustuskykyä pitkälle tulevaisuuteen. Kotimaisella puolustusteollisuudella on tärkeä rooli suomalaisen osaamisen ylläpitämisessä. Kotimainen puolustusteollisuus turvaa sotilaallista huoltovarmuuttamme.

Arvoisa puhemies! Suomen puolustuksesta huolehditaan kaikissa mahdollisissa olosuh-teissa. Poliittiset tai taloudelliset suhdanteet eivät saa vaikuttaa varautumiseemme. Vah-vaa kansallista puolustuskykyä tukee kansainvälisen puolustusyhteistyön laaja verkosto, harjoitustoiminta kumppaneiden kanssa ja viisas ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Tällä lin-jalla Suomen tulee kulkea. [Timo Heinonen: Yhtä lausetta lukuun ottamatta hyvä puheen-vuoro!]

14.47 Atte Harjanne vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset tääl-täkin kollegoille ja asiantuntijoille ja tietysti myös valiokunnan puheenjohtaja Kanervalle tämän mietintöprosessin luotsaamisesta hienosti.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

On varsin sopiva sattuma, että käsittelemme puolustusselonteon mietintöä päivä itsenäisyyspäivän jälkeen. Itsenäinen, vapaa ja demokraattinen Suomi on yhteinen menestystarina, jota on syytä juhlaa ja jonka aikana vaatima hinta on syytä muistaa. Itsenäisyyden ja vapauden tärkeä takaaja on onnistunut puolustuspolitiikka ja uskottava puolustus.

Kaikki eivät yhteiskuntajärjestelmäämme ja arvojamme kunnioita, ja niitä vastaan käydään ja kyseenalaistetaan sekä ulkoa että sisältä. Viimeksi viime viikolla kuulumme naapurista tukahduttavan etupiirijattelun kaihoa ja opimme äärioikeistolaisen terrorin valmistelusta. Valko-Venäjän hallinto pyrkii horjuttamaan Euroopan unionin yhtenäisyyttä ja toimintakykyä, Venäjä keskittää voimaa Ukrainan suuntaan. Muitakin huolestuttavia kehityskulkuja on.

Suomen sotilaallinen puolustus limittyikin osaksi laajempaa kehikkoa, jossa yhteiskuntaa on turvattava laaja-alaiselta vaikuttamiselta ja moninaistuvilta uhkilta ja ymmärrettävä laajan ja kovan turvallisuuden selkeä yhteys. Tästä näkökulmasta valtioneuvoston puolustusselonteko vastaa tarkoitustaan hyvin ja yhdessä puolustusvaliokunnan mietinnön kanssa muodostaa selkeät puitteet puolustuspolitiikalle ja suuntaviivat puolustuksen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Kuten valiokunta toteaa, tässä selonteossa korostuvat erityisesti kansainvälisen yhteistyön entistä tarkempi kuvaus, maa-, ilma- ja merivoimaulottuvuuden täydentyminen kyberillä, avaruudella ja informaatiopuolustuksella sekä yleisesti teknologisen kehityksen merkitys. Puolustusratkaisu joukkojen jaon osalta päivittyi, kun joukot jaetaan jatkossa vain operatiivisiin ja paikallisjoukkoihin ja paikallispuolustusta vahvistetaan.

Valmiuden ja puolustuskyvyn ylläpito muuttuvien uhkien maailmassa edellyttää riittävää resursointia. Pienen maan voimat eivät silti riitä mahdottomiin, ja rajallisista resursseista on saatava kaikki irti. Tämä edellyttää muun muassa saumatonta viranomaisyhteistyötä, tiiviitä kumppanuuksia yksityisen sektorin ja järjestökentän kanssa, asevelvollisten nykyistä joustavampaa käytettävyyttä valmiuteen ja virka-apuun ja kustannustehokkaita hankintoja. Uusi B2-palvelusluokka ja asevelvollisuuskomitean esittämät askeleet kohti sukupuolineutraalimpaa asevelvollisuutta ovat nekin perusteltuja.

Kansainvälisen yhteistyön arvo korostuu sekin entistä enemmän. Avunantolainsäädäntöä käytettiin hiljattain ensimmäistä kertaa. Vaikka Kabulissa oli kyse käytännössä enemmänkin omien viranomaisten tukemisesta, on selvää, että tällaisen operaation onnistumisesta on kiittäminen paitsi ammattitaitoisia sotilaita myös kansainvälisessä harjoittelussa hioutunutta yhteistyötä. Suomella on laaja verkosto tiiviitä kumppanuuksia ja käytännön valmius tiivistää yhteistyötä entisestään siinä määrin kuin poliittisesti haluamme. Nämä päätökset ovat pelkästään Suomen ja kumppanien käsissä, ulkopuolelta niitä ei sanella.

Toimiva eurooppalainen puolustus on Suomen etu. Nyt se nojaa pitkälti Natoon, ja onkin luontevaa, että Nato-yhteistyö jatkuu tiiviinä. EU-tasolla puolustusta rasittaa protektionistinen hankintakulttuuri: kuten valiokunta toteaa, paremmin toimivan yhteistyön ja markkinoiden avulla nykyisellä varojen käytöllä voitaisiin ylläpitää korkeampaa puolustuskykyä tai vastaavasti saavuttaa nykyinen puolustuskyky pienemmin kustannuksin. Puolustusteollisuuteen liittyen viennillä on aina myös ulko- ja turvallisuuspoliittinen ulottuvuus. Mahdollisimman yhdenmukainen, unionin arvoja noudattava ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tukeva EU-tason sitova vientipolitiikka olisikin siksi enemmän kuin tarpeen.

Koronapandemia on herättänyt huoltovarmuuden merkityksen. Huoltovarmuudesta on huolehdittava ja samalla tiedostettava, että teknologinen kehitys ja talouden muutokset

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

muuttavat myös huoltovarmuuden edellytyksiä. Irrottautuminen fossiilienergiariippuvuudesta tukee samaan aikaan ilmastopolitiikkaa ja energiaomavaraisuutta.

HX- ja Laivue 2020 -hankkeiden myötä Suomen puolustusmenot harppaavat väliaikaisesti. Nämä ovat perusteltuja hankintoja, jotka tukevat Suomen puolustuskykyä vuosikymmeniksi. Rautaa ja softaa ostettaessa on silti muistettava, että puolustuskyvyn uskottavuuden luo lopulta se porukka, joka hävittäjien puikoissa, näppäimistön ääressä tai kertausharjoituksissa on. Korkean maanpuolustustahdon edellytys on eheä yhteiskunta.

Puolustusvaliokunnan yksimielinen lausunto on rohkaiseva muistutus siitä, että poliittisista erimielisyyksistämme huolimatta tässä talossa kyetään myös yhteistyöhön. Tästä on hyvä yhdessä jatkaa työtä turvallisemman Suomen ja maailman eteen. [Ilkka Kanerva: Hyvä puhe!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mustajärvi.

14.51 Markus Mustajärvi vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusselonteon rakenne on kohtuullisen selkeä, samoin mietintö on kirjoitettu jäntevästi. Sisällön suhteen totta kai tehtiin kompromisseja, ja muotoiluista löytyy tulkinnanvaraisuutta. Muuten yksimielinen mietintö ei olisi ollut mahdollinen.

Puolustusvaliokunta, kuten myös ulkoasiainvaliokunta, lausunnossaan nostaa esiin sen, että riittävän laajan kansalaismielipiteen tuki kansainväliselle puolustusyhteistyölle on tärkeää. Tämä edellyttää avoimen yhteiskunnallisen keskustelun käymistä asiasta. No, tämä ei kuitenkaan toteutunut Suomen historian suurimman investoinnin, HX-hankkeen, yhteydessä. Puolustusvoimat pyrki vaikuttamaan omalla salaisella viestintäsuunnitelmallaan tiedotusvälineisiin, poliitikkoihin ja kansalaisiin, ettei kukaan kyseenalaistaisi strategisia hankintoja. Päättellen keskustelun vaisuudesta ja värittyneisyydestä tavoitteessa onnistuttiin hyvin.

Puolustusselonteon aikajänne on noin 10 vuotta. Hävittäjäkauppa ulottuu 40 vuoden päähän ja sitoo Suomen myös ulko- ja turvallisuuspoliittisesti, ei pelkästään puolustuspoliittisesti, toimittajamaahan. Puolustusvaliokunta yhtyi mietinnössään valtiovarainvaliokunnan kantaan, että HX-hankinnan eri vaihtoehtojen elinkaarikustannukset on arvioitava realistisesti, etteivät poliittisen ohjauksen asettamat rajat ylity. Puolustusvaliokunta korostaa erityisesti sitä, että koko puolustusjärjestelmän toimivuus vaatii, että uusien monitoimihävittäjien käyttö- ja ylläpitokustannukset eivät ylitä 10:tä prosenttia vuotuisesta puolustusbudjetista.

Riskitekijöitä onkin paljon sekä hankkeessa itsessään että sen vaikutuksissa koko puolustussektoriin. Aikajänne on tavattoman pitkä. Indeksimuutoksia voi vain arvailla, samoin kuin valuuttakurssimuutoksia. Puolustusmateriaalien hinnat kallistuvat keskimääräistä nopeammin, ja asejärjestelmien uusiminen maksaa paljon. Jo nyt Puolustusvoimissa esiintyy vakavia ongelmia henkilöstön jaksamisen suhteen. Uutta henkilöstöä tarvitaan muun muassa kyberpuolustukseen, valmiuden kehittämiseen ja reservin ylläpitoon. Siirtyminen kahteen joukkokategoriaan sitoo sekin voimavaroja. Tulevien aikojen kansanedustajat ja ministerit voivat valmistautua siihen, että heitä tullaan lähestymään lakki kourassa ja käsi ojossa, kun rahat eivät riitä.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton mielestä meillä tulee olla riittävän hyvin varustetut maa-, meri- ja ilmavoimat sekä hyvin koulutetut varusmiehet ja reservi. Meillä maanpuolustustahto on poikkeuksellisen korkea. Se on ollut pitkään sellaisissa lukemissa, että

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

monissa muissa maissa ei päästä niitä lähellekään. Jos kansalaiset kokevat yhteiskuntansa puolustamisen arvoiseksi, myös maanpuolustustahtoa löytyy.

Perinteisten uhkien rinnalle nousee myös uusia. Niihin pitää osata varautua taloudellisesti ja tiedollisesti. Teknologia kehittyä huimaa vauhtia, ja aiemmat käsitykset uhista ja sodankäynnin kuvasta voivat muuttua hyvinkin nopeasti. Puolustusvoimat kykenee suojaamaan omat tietoverkkonsa hyökkäyksiltä, mutta siviilielämän puolella tilanne onkin jo toinen. Esimerkiksi tässä olisi yksi mahdollisuus niille, jotka eivät halua suorittaa asepalvelusta mutta haluavat täyttää maanpuolustusvelvollisuutensa.

Arvoisa puhemies! Selonteossa ja mietinnössä nostetaan aiempaa voimakkaammin esille ympäristö- ja ilmastokysymykset. Puolustusvoimien energia- ja ilmasto-ohjelmaa päivitetään, hiilineutraaliustavoitetta edistetään ja tietoutta hiilijalanjäljestä lisätään. Viittaan puheeni alkuun: Jos kriittisesti arvioitaisiin strategisten investointien mittakaava ja tarkoituksenmukaisuus, taloudellinen kestävyys myös käyttö- ja ylläpitokustannusten osalta ja ilmastonmuutoksen torjunta, niin aina parempi. Ne kaikki liittyvät toisiinsa.

Ja lopuksi: Mietinnössä todetaan, että selonteko käsittelee asevalvontaa ja -riisuntaa suppeasti. Laajempaankin arviointiin löytyy perusteita. Esimerkiksi Tukholman kansainvälisen rauhantutkimusinstituutin SIPRIn tuoreen tiedon mukaan 100 suurimman asealan yrityksen myynti kasvoi viime vuonna 1,3 prosenttia, samaan aikaan kun maailmanlaajuisen talouskasvu supistui 3,1 prosenttia, ja eniten varustelumenojaan lisäsivät USA ja Kiina. Maailmanlaajuiset uhat — köyhyys, pakolaisuus ja ympäristötuhot — lisäävät sotilaallisia konflikteja, kun elinmahdollisuuksista ja -tilasta taistellaan. Valitettavasti se on johtanut välitysjärjestelmien rapautumiseen ja toisaalta kasvavaan epäluottamukseen sekä uskon aseellisten ratkaisujen voimaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Norrback.

14.57 Anders Norrback r (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyään puolustuspolitiikka on erilaista kuin ennen. Ymmärrämme ilmiöitä eri tavalla, ja uhatkin ovat erilaisia. Myös käytettävissä olevat keinot ovat toisenlaisia. Tämän päivän haasteisiin on vastattava yhä laaja-alaisemmin.

Ärade talman! Som en följt av händelserna i Östeuropa har diskussionen om hybridhot gått het. Trots försök att skapa oro och tvivel bekräftar både redogörelsen och sakkunniga som hörts i riksdagen det vi redan visste: att Finland är väl beredd inför olika hot och har förmåga att reagera på dem.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin on selvää, että uudet sodankäynnin muodot asettavat meille uusia vaatimuksia. Monet ongelmista ovat sellaisia, että emme voi ratkaista niitä yksin. Siksi on tärkeää, että työskentelemme aktiivisesti EU:ssa ja Nato-yhteistyössä löytääksemme yhteisiä ratkaisuja muun muassa hybrdivaikuttamiseen, kyberuhkiin ja tekoälyyn liittyen.

Ärade talman! Försvarsutskottet påpekar i sitt betänkande att Sverige är den viktigaste bilaterala partnern för Finland. Svenska riksdagsgruppen stöder utskottets syn på att Finland och Sverige bör skapa bestående förutsättningar för militärt samarbete och gemensamma operationer som gäller under alla omständigheter. Vår målsättning ska vara ett djupare

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

samarbete i utrikes- och säkerhetspolitiken som baserar sig på en gemensam vision och en gemensam riktning. Sverige är vårt viktiga grannland. Vi har en gemensam historia och vi delar samma värderingar. Våra länder har en långvarig och värdefull tradition av samarbete som vi måste värna om.

För Finland är samarbete mycket viktigt och värdefullt. Det är glädjande att samarbetet med Norge lyfts fram i försvarsredogörelsen. Finland har även ett långvarigt samarbete med USA. Det försvarspolitiska samarbetet med EU, Nato-samarbetet och Nordefco är centrala både för upprätthållandet av vår beredskap och för upprätthållandet av stabiliteten i vårt eget närområde, Östersjöområdet.

Arvoisa puhemies! Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä vahva ja yhtenäinen Nato on Suomen etu. Suomi on nykyisin sen tiivis, integroitunut yhteistyökumppani. Puolustusvaliokunta korostaa, että Suomen tulee ylläpitää mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä ja toimia siten, että mahdolliselle jäsenyydelle ei ole käytännön esteitä. Mahdollinen jäsenyys edellyttää laajaa poliittista tukea, minkä vuoksi julkinen keskustelu on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Yleiset kutsunnat ovat yksi Suomen puolustuksen kulmakivistä. Ruotsalainen eduskuntaryhmä ja RKP ovat jo vuosikymmeniä puhuneet siitä, että myös naisten tulisi kuulua kutsuntojen piiriin. Tuoreessa mietinnössään asevelvollisuuskomitea ehdottaa juuri sitä.

Värderade talman! Det allmänna uppbådet är ett viktigt steg i en riktning där jämlikhet och jämställdhet också är en del av vår försvarsfilosofi och där en persons styrkor och potential allt bättre tas i betraktande. Därför är det fint att det frivilliga försvaret ses som en viktig del av Finlands försvar.

Arvoisa puhemies! Diplomatia ja yhteistyö ovat aina olleet Suomen vahvuuksia. On tärkeää, että Suomi ylläpitää puolustusvalmiuttaan ja kehittää uusia mekanismeja uudentilaan uhkiin vastaamiseksi, mutta emme saa unohtaa sitä, mitä osaamme parhaiten: Suomi on maailman huippuluokkaa aktiivisessa ulkopoliitikassa, diplomatiassa, yhteistyössä ja kriisinhallinnassa. Teemme laaja-alaisesti työtä, jossa myös avustustyöllä, ilmastotoimilla ja kestävä kehityksen edistämällä on tärkeä rooli. Maamme turvallisuus rakentuu useista palikoista, ja meidän tulee huolehtia niistä kaikista.

Värderade talman! Slutligen vill vi tacka utskottet för ett enhälligt betänkande och också den parlamentariska kommittén och alla som har jobbat med det här fina betänkandet. — Tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

15.01 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vetää nöyräksi tulla tänne itsenäisyyspäivän jälkeisenä päivänä puhumaan Suomen puolustuksen tilasta ja tulevaisuudesta. Edellisten sukupolvien työn ja uhrausten ansiosta elämme vapaassa, ihmis-oikeuksia ja demokratiaa kunnioittavassa maassa. He eivät kysyneet hintaa, vaan rakkautta tätä maata ja kansaa kohtaan tekivät, mitä tehtävä oli.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Värderade talman! Dagen efter vår 104:e självständighetsdag är det med stor ödmjukhet som vi diskuterar Finlands försvar i nuläget och i framtiden. Varje generation har ansvar för fosterlandets säkerhet, och nu är det vår tur.

Arvoisa puhemies! Jokaisella sukupolvella on vuorollaan vastuu isänmaasta. Nyt on meidän vuoromme — Jumala meille siinä tehtävässä viisautta antakoon.

Kiitän puolustusvaliokuntaa erittäin hyvästä työstä selonteon parissa. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää valiokunnan nostamia lainsäädännön muutostarpeita perusteltuina ja yhtyy toiveeseen pikaisista toimenpiteistä. Pidämme hallintovaliokunnan tavoin tärkeänä, että maan sisäistä, ulkoista ja sotilaallista turvallisuutta tarkastellaan yhä tiiviimpänä kokonaisuutena. Mitä paremmin rajapinnat tunnustetaan, sitä toimintavarmempi järjestelmä tositilanteessa on. Johtosuhteiden ja tehtävänjaon on niin lainsäädännössä kuin käytännössä oltava selviä kaikissa tilanteissa.

Toimintaympäristön muutoksia on seurattava tarkasti ja reagoitivalmiutta kasvatettava. Strategisten hankkeiden rinnalla tarvitaan riittävät resurssit kehittää perustoimintaa, joka on puolustuksen selkäranka. Kertausharjoitustoiminnan vahvistaminen on oikea toimenpide, samoin kuin paikallisjoukkojen kehittäminen. Vastaavaa paikallista näkökulmaa tulee jatkossa vahvistaa turvallisuusajattelussa ja kriiseihin valmistautumisessa laajemminkin, esimerkiksi elintarvike- ja energiantuotannon huoltovarmuudessa.

Kyber- ja hybridiuhkiin vastaamiseksi viranomaiset tarvitsevat pikaisesti mahdollisuuden jakaa ajantasaista tietoa keskenään yhteisen tilannekuvan ylläpitämiseksi, kuten valiokunta toteaa. Teknologian, tekoälyn ja avaruustoiminnan lisääntyessä on tärkeää varautua niiden tuomiin haavoittuvuuksiin.

Arvoisa puhemies! Tilanteessa, jossa Venäjän joukkojen kerrotaan lähestyvän Ukrainaa ja EU on vastikään joutunut Valko-Venäjän hybridihyökkäyksen kohteeksi, on omaa kriisivalmiuttamme arvioitava tarkasti. Maailmanpoliittisten suhteiden kiristyessä turvallisuuspolitiikan rooli korostuu. Jännitteiden vähentämisen ja rauhan rakentamisen tavoite nousee yhä tärkeämmäksi, ja se on läsnä yhä useammilla yhteistyöareenoilla. Tähän myös tuleva Etyjin puheenjohtajuus tarjoaa Suomelle mahdollisuuden.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö kommentoi kuluneella viikolla Venäjän kriittistä suhtautumista Natoon. Presidentti muistutti, ettei Nato-hakemus koske kolmatta osapuolta, vaan päätös jäsenyydestä on hakijan ja Naton jäsenmaiden välinen asia.

Arvoisa puhemies! Presidentin huomio on tärkeä, ja valiokunta on päätenyt samaan johtopäätökseen: Suomi tekee ratkaisunsa itse. Riippumatta nykyisistä ja tulevista kumppanuuksista on kristallinkirkkaasti pidettävä mielessä se, mikä mietinnössäkkin linjataan: ”Suomen turvallisuuden ja koskemattomuuden varmistaminen on aina ensi sijassa Suomen oman varautumisen ja kykyjen varassa.”

Valiokunta toteaa myös: ”Viime kädessä kyse on suomalaisen yhteiskunnan toimivuudesta, jonka pohjan muodostavat keskinäinen luottamus ja yhteishenki.” Tästä luottamuksesta ja yhteishengestä emme saa luopua, emme saa antaa jakolinjojen syventyä. Suomi tarvitsee nyt ja tulevana vuosikymmeninä kansan, joka on valmis puolustamaan isänmaata yhdessä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harkimo.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

15.07 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Puolustuselonteko ja mietintö on hyvin tehty — kiitos siitä puheenjohtaja Kanervalle.

Maailma elää nyt epävarminta aikaa sitten kylmän sodan. Se näkyy ja tuntuu myös täällä Pohjois-Euroopassa ja Itämeren rannalla. Sitä tärkeämpää on, että Suomen puolustuspoliittinen linja ei ole mikään tuuliviiri. Kuten tasavallan presidentti Sauli Niinistö selkeästi sanoi: jos Suomi joskus hakee Naton jäseneksi, on se pelkästään Suomen oma asia ja valinta. Tässä hetkessä Naton suuntaan nykyinen tilanne ja tiivis yhteistyö ovat riittäviä Suomelle.

Suomen valinnat puolustuspolitiikassa ovat selkeitä: sotilaallinen liittoutumattomuus, tiivistyvä yhteistyö EU:n kanssa, asevelvollisuus ja koko maan puolustaminen. Erityisesti haluan korostaa maanpuolustustahdon merkitystä. Ilman koko kansan riittävää yhteistä tahtotilaa emme kriiseistä selviä. Suomalaisten maanpuolustustahto on jotakin sellaista, jota ei voi mistään ostaa, eikä sitä voi meiltä viedä pois, eli pidetään siitä kiinni ja hyvää huolta. Tuoreen tutkimuksen mukaan maanpuolustustahto on nousussa, eli suunta on oikea.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Uhkakuvat ovat muuttuneet ja sodankäynti muuttanut muotoaan. Tuoreet tapahtumat Puolan ja Liettuan rajalla voidaan lukea sodankäynniksi. Samanlainen pakolaisvyöry voi tulla meille ja meidän itärajallemme. Lainsäädännön pitää siinä hetkessä olla kohdillaan ja kriisivalmiuden kunnossa. Silloin on myöhäistä alkaa niitä selvittää, kun tilanne on päällä. Kansakunnan etu ja turvallisuus tietysti menevät aina lakien ja kansainvälisten sopimusten edelle, kun tosi on kyseessä.

Erilaiset keinot vaikuttaa yhteiskunnan toimintaan ovat yhä monimutkaisempia. Kyse ei voi olla pelkästään Puolustusvoimien tehtävästä, vaan se vaatii eri viranomaisten hyvää yhteistyötä ja koko kansan parempaa sietokykyä. Ilmavoimien hävittäjähankinnat ja Merivoimien resurssien päivittäminen ovat tarpeen uskottavan puolustuksen takaamiseksi, mutta ne ovat yhdessä selkeä viesti myös ulospäin: Suomi on tosissaan. Samalla tavalla vaikuttaa myös tiivis yhteistyö puolustuksessa niin Ruotsin kuin Naton kanssa. Hävittäjähankinnoilla ei pidä tehdä minkäänlaista politiikkaa, ja päättäjien pitää kuunnella asiantuntijoita eli sotilaita.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Sotilaallisesta uhasta puhuminen ei ole mukava aihe, mutta se on tässä ajassa äärettömän tarpeellista. Rahalla selviää monessa tilanteessa, mutta ei tästä. Muuten olisimme Naton jäseniä ja meillä olisi palkka-armeija, mutta se ei ole Suomen malli. Kun asiat eivät maan sisällä ole kunnossa, kannattaa kiinnittää kansan huomio rajoille ja ulos. Tämä näyttää nyt olevan Venäjän tilanne. Venäjän motiivia keskittää joukkoja Ukrainan itärajalle voi vain arvailla. Ainakin Itämeren pohjassa kulkeva Nord Stream -kaasuputki kuuluu pakettiin. Venäjä haluaa sen käyttöön Yhdysvaltojen vastustuksesta huolimatta.

EU:n erilaisista Venäjä-pakotteista huolimatta täytyy toivoa, että yhteistyö toimii jatkossa paremmin niin energia-asioissa kuin muutenkin. On hyvä huomata, etteivät Nato ja Venäjä ole olleet tähän asti koskaan suoraan vastakkain sotilaallisessa tilanteessa. Toivotavasti tätä uhkaa voidaan lieventää Putinin ja Bidenin tämpäpäiväisessä keskustelussa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Tasavallan presidentti Sauli Niinistö on ansiokkaasti pitänyt dialogia yllä Venäjän, lännen ja Suomen välillä. Suomi valittiin turvallisuusjärjestö Etyjin puheenjohtajaksi vuodelle 2025, ja Niinistö on puhunut huippukokouksen järjestämisestä Suomessa, kun järjestön perustamisesta on kulunut 50 vuotta. Tälle hankkeelle on ehdottomasti saatava myös pääministerin, ulkoministerin ja koko hallituksen saumaton

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

tuki. Eurooppa on Venäjän kehityksen takia liian kahtiajakautunut, ja juuri siksi kokous on saatava aikaiseksi. Kokous on kokous, mutta pelkästään sen järjestäminen auttaa merkittävästi elintärkeiden suhteiden luomisessa niin seuraavaa hallitusta kuin seuraavaa tasavallan presidenttiä.

Puolustustahto ja toimivat suhteet niin itään kuin länteen ovat Suomen puolustuksen kulmakiviä. [Ilkka Kanerva: Hyviä kannanottoja!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 5 minuuttia.

15.12 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Tämä järjestyksessään toinen valtioneuvoston puolustusselonteko on nyt käsitelty perusteellisesti eduskunnan valiokunnissa. Puolustusvaliokunnan mietintö on kattava ja laadukas. Esitän kiitokseni hyvästä työstä puolustusvaliokunnalle sekä lausunnon antaneille valiokunnille. Yksimielinen mietintö on tyylikäs ja isänmaan etua palveleva saavutus. Kiitos myös hyvin perusteluista ryhmäpuheenvuoroista tässä salissa.

Edelleen kiitos kuuluu myös seurantaryhmälle. Suomen puolustusta rakennetaan parhaiten konsensuksella. Parlamentaarinen tuki ja riittävä yhteisymmärrys yli puoluerajojen ja hallituskausien on ensiarvoisen tärkeää, ja seurantaryhmän rooli on tässä keskeinen. Jaan mietinnössä esitetyn arvion, jonka mukaan seurantaryhmän osallistuminen selonteon valmisteluun on osoittautunut toimivaksi malliksi ja tätä käytäntöä on tarpeen jatkaa myös ensi vaalikaudella.

Puolustusvaliokunnan mietintö yhtyy selonteossa esitettyyn toimintaympäristökuvaukseen ja vahvistaa Suomen puolustusratkaisun perusteet. Mietinnössä annetaan vahva selkänöja selonteon sisältämille kehittämislinjauksille. Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana jatkossakin. Pidän tärkeänä, että asevelvollisuuden kehittäminen komitean esittämien kehittämislinjausten mukaisesti tuodaan esille. Aion osaltani laittaa liikkeelle varsin ripeästi jatkotyön ja valmistelun asiassa.

Mietintö antaa tukensa selonteon tärkeimmille tavoitteille, joihin lukeutuvat kyberpuolustuksen vahvistaminen, paikallispuolustuksen uudistaminen sekä Puolustusvoimien henkilöstömäärän lisääminen. Myös uusien toimintaympäristöjen — kyber-, informaatio- ja avaruustoimintaympäristöjen — esille tuominen on nähty tarkoituksenmukaisena.

Mietinnössä korostuu uhkaympäristö, jota lähestymme puolustuselonteossa laaja-alaisena vaikuttamisena. Mietinnössä tuodaan esille sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhä tiiviimpi kytkeytyminen toisiinsa ja kehittyvä kokonaisturvallisuuden toimintamalli. Kyberturvallisuus ja kyberpuolustus osana sitä ovat ajankohtainen esimerkki maamme turvallisuuden kannalta kriittisen tärkeästä kysymyksestä, jossa tarvitaan nykyistä syvempää poikkihallinnollista yhteistyötä. Selonteon edellyttämät selvitykset asiassa ovat jo käynnistyneet.

Arvoisa puhemies! Mietinnön linjaukset kyberpuolustuksesta ovat vahvat ja tarpeelliset. Puolustusvaliokunta pitää välttämättömänä, että pikaisesti selvitetään ne keskeiset toimet mahdollisine säädöshankkeineen, joiden avulla voidaan parantaa viranomaisten yhteistä tilannekuvaa kybertoimintaympäristössä. Valiokunta painottaa myös rahallisten resurssien lisäämistä ja kyberturvallisuuden johtamisen ja toimintamallien kehittämistä.

Selonteossa tuomme esille, että kansainvälinen puolustusyhteistyö vahvistaa omaa puolustuskäytämme. Mietinnössä pidetään hyvänä, että puolustusyhteistyö on kuvattu aiem-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

paa selontekoa yksityiskohtaisemmin. Selonteko tullaan toimeenpanemaan systemaattisesti ja huolella puolustushallinnossa. [Ilkka Kanerva: Hyvä!] Puolustushallinto pitää puolustusvaliokunnan informoituna siitä, miten selonteon linjausten jalkauttaminen käytännössä etenee.

Arvoisa puhemies! Nostan lopuksi esille selonteon merkityksen keskeisenä strategisen tason ohjausasiakirjana. Selonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa toimintaympäristön vaatimuksia. On tärkeää, että mietinnössä tuetaan nykyistä selontekomenettelyä ja puolustuselonteon antamista jatkossakin omana kokonaisuutenaan. Suhtaudun myönteisesti mietinnön esitykseen keskustella turvallisuusselontekojen keskeisistä kysymyksistä täysistunnossa vuosittain. [Ilkka Kanerva: Erinomaista!]

Toimintaympäristömme on jännitteinen, monimutkainen ja vaikeasti ennakoitava. Sitä se oli selonteon laatimishetkellä, ja sitä se on myös tänä päivänä. Tämä edellyttää syvällistä perehtymistä niin virkamiehiltä kuin päättäjiltä.

Arvoisa puhemies! Lähdetään tältä pohjalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja nyt käynnistämme debatin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää keskustelussa puheenvuoron, nousemaan ylös ja V-painiketta käyttäen pyytämään puheenvuoroa. — Ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Kanerva.

15.17 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofonin ei vielä ollut päällä.

Nyt tuli luultavasti päälle. — Arvoisa puhemies! Kiitän hyvin voimaperäisesti kaikista käytetyistä puheenvuoroista. Aloitan debatin sillä, että Suomen diplomatialla on poikkeuksellisen tärkeä merkitys koko Euroopan turvallisuusrakenteen kannalta huomennakin. Mutta sanojen painoarvo kasvaa diplomatiassa, jos omat asiat ovat kunnossa, ja siihen puolustuselonteko tietysti tähtää paitsi oman kansallisen puolustuksemme kehittämisessä myöskin kansainvälisen yhteistyön vahvistamisessa. Tässä mielessä on poikkeuksellisen tärkeää jäädä nytkin seuraamaan, mitä tulee tämän päivän uutisissa esille niissä keskusteluissa, joissa Yhdysvaltain ja Venäjän valtiojohdot tapaavat toinen toisiaan. Näkisin, että ainoa ulospääsytie tästä umpikujasta tällä hetkellä olisi paluu Minskin sopimusten soveltamiseen, [Puhemies koputtaa] niiden käyttöönottoon ja niiden eteepäinviemiseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.18 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä vuorostani aloitan debatin tällä HX-hankkeella, johon viitattiin useissa puheenvuoroissa. Omassa puheenvuorossani totesin sen, että on hyvä saada nyt tietää, kun meillä tiedot on, mikä on näiden eri hävittäjäkandidaattien kyky täysimääräisesti täyttää tämä Hornet-kalusto. Se on sikäli tärkeää, että se avaa myöskin keskustelun näiden kandidaattien osalta näistä teollisen yhteistyön eroista ja myöskin elinkaarikustannuksista. Nämä luvut ovat huikeita. Jos 1 euro olisi 1 millimetri, niin tämä teollisen yhteistyön vaade eli 3 miljardia euroa, 30 prosenttia tästä hankkeen hinnasta, on 3 000 kilometriä, ja elinkaarikustannusten osalta se on peräti, jos se elinkaarikustannus olisi 20 miljardia euroa, 20 000 kilometriä, mutta me tie-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

dämme, että jotkut näistä koneista maksavat 30 000 kilometrin verran, elleivät peräti maapallon ympäri — siis 1 euro on 1 milli. Nämä ovat niin tärkeitä asioita, että meidän täytyy pystyä vertailemaan näitä hävittäjäkandidaatteja myöskin teollisen yhteistyön kohdalta ja elinkaarikustannusten osalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ronkainen.

15.20 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille. Ministeriltä tuli monta sellaista hyvää elementtiä, että laitatte asioita eteenpäin, ja näin sen pitää ollakin.

Minulla itselläni yksi huolenaihe oli tämä kotimainen puolustusteollisuus. Siihen ette ainakaan vielä ottanut mitään kantaa. Tosiaan Suomi ostaa vain noin 30 prosentin luokkaa kotimaista, kun taas muualla Euroopan unionissa on jopa 90 prosentin kotimaisuusaste. Kun meillä on ollut pitkään 2000-luvulle tavoitteena 50 prosentin taso, niin onko tätä mahdollisuus jollain konstilla nyt hivuttaa kuitenkin ylöspäin?

Tähän liittyvät tietysti myös meidän vienti ja se luvittaminen, mikä menee sitten enemmän ulkoministeriön tontille. Suomen ostot eivät yksin tietenkään riitä, siinä täytyy olla myös se vienti mukana. Miten te näette, onko siinä [Puhemies koputtaa] mahdollisuutta kehittää? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kopra.

15.21 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime vaalikaudella asevelvollisuuslakia muutettiin muun muassa siten, että turvallisuusympäristössä ilmenevän välttämättömän tarpeen sitä edellyttäessä voidaan reserviin kuuluvia asevelvollisia tasavallan presidentin päätöksellä määrätä kertausharjoitukseen välittömästi ilman viiveitä. Tämä on ollut erittäin tarpeellinen muutos, mutta edelleenkin lainsäädäntö ei mahdollista niin sanottua nopean toiminnan harjoittelua, toisin kuin esimerkiksi Virossa.

Nyt on esimerkiksi tuolta Ukrainan rajalta nähty, miten sotilaalliset jännitteet voivat kasvaa hyvinkin yllättäen ja nopeasti, ja tällaisiin erilaisiin ikäviinkin skenaarioihin meidän kyllä olisi syytä varautua etukäteen Suomessakin. Miten te, ministeri Kaikkonen, näette asiat: voisiko tähän jo ennakoon valmistautua ja varmistaa jotenkin, että meidän toimintatapamme ovat ajan tasalla, mikäli sellainen ikävä tilanne joskus erittäin nopeaa toimintaa vaatisi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

15.22 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Suomi panostaa puolustuksen strategisten suorituskykyjen päivittämiseen historiallisella tavalla, ja näin toimii maanpuolustuksesta vahvasti huolehtiva hallitus. Laivue 2020 -hanke kehittää Merivoimien suorituskykyä, ja nyt tämä HX-hanke tuottaa Ilmavoimille merkittävän suorituskyvyn pitkälle tulevaisuuteen. Kysyisin ministeriltä: millä tavalla varmistetaan myös Maavoimien operatiivisten joukkojen ja paikallisjoukkojen ajanmukainen varustus?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harjanne.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

15.22 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tästä, mitä edustaja Ronkainen itse asiassa nosti esiin, tästä aseviennistä ja puolustusteollisuudesta. Valiokunta mietinnössään toi ilmi, että suurissa maissa jopa 90—95 prosenttia hankinnoista kohdistuu omiin yrityksiin kotimaihin. Tällaisesta protektionismistahan siis käytännössä seuraa tehottomuutta, ja se ei myöskään edistä puolustusyhteistyötä tällä saralla. Lisäksi se osaltaan vaikuttaa siihen, että eurooppalainen puolustusteollisuus on aika riippuvainen — myös meidän oma huoltovarmuus mutkan kautta — siitä, että aseita, puolustustarvikkeita, viedään maihin, joilla on hyvin kyseenalainen ihmisoikeus -track record, jos näin voi sanoa.

Ja olisi ollut kiinnostavaa kuulla, miten ministeri näkee, onko esimerkiksi tässä strategisen kompassin yhteydessä tai muussa ympäristössä mahdollista käydä keskustelua siitä, miltä näyttää mahdollisuus saada jykevöitettyä eurooppalaista ase- ja puolustustarvikkevientipolitiikkaa yhtenäiseen suuntaan, mikä olisi myös Suomen ja meidän oman puolustusteollisuuden etu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mustajärvi.

15.23 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän kansainvälisen yhteistyön kehykseen liittyen: Meillä on kahdenvälisiä sopimuksia yhdeksän, kolmenvälisiä kaksi, on Nato-isäntämaasopimus ja sitten maaryhmäkohtaista yhteistyötä. Haluan lainata mietintöä, jossa näihin liittyen on sanottu asia harvinaisen rehellisesti ja suoraan, viitataan näihin sopimuksiin: ”Vaikka asiakirjat eivät sido osapuolia oikeudellisesti eivätkä sisällä maiden välisiä puolustussitoumuksia, niillä on valiokunnan arvion mukaan tosiasiallisesti merkittävä vaikutus siihen, miten Suomi sotilaallisesti liittoutumattomana maana harjoittaa kansainvälistä puolustusyhteistyötä ja mitä tältä yhteistyöltä tavoitellaan.” Tästä syystä nämä sopimukset pitäisi kyllä alistaa reiluun poliittiseenkin keskusteluun siitä, mikä merkitys niillä on yksittäisinä sopimuksina ja mikä merkitys niillä on sitten yhdessä ja miten se vaikuttaa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen asemaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreutz.

15.25 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Edustaja Kanerva nosti puheenvuorossaan esille Ukrainan tilanteen. Siinä on tilanteessa, jossa harjoituksen varjolla siirretyt joukot vieläkin ovat siellä paikallaan — mikä tietenkin tarkoittaa, että kyseessä ei ollut harjoitus lainkaan.

Ukrainan tilanteella on ollut paljonkin vaikutusta tähänkin puolustusselontekoon, ja voi hyvällä syyllä sanoa, että ne hankinnat, jotka nyt teemme, ovat tavallaan vastaus ehkä uuteen näkemykseen siitä, mikä on Euroopan turvallisuustilanne.

Tasavallan presidentti totesi ihan oikein, että päätös Natosta on Suomen oma päätös, ja siitä asiasta on toki hyvä muistuttaa myöskin naapureitamme välillä. Mutta jos me puhumme siitä, että se on oma päätös ja kuitenkin keskustelussa aika usein painotetaan sitä, että tilanne ehkä nyt ei ole oikea tai ehkä joskus olisi ollut tai että joskus tulevaisuudessa olisi, niin silloinhan me yhtä lailla ajopuuna annetaan käytännössä päättävältä muille. Silloin me ei olla aktiivinen toimija siinä keskustelussa, [Puhemies koputtaa] itse pohtien hyviä tai huonoja asioita tähän liittyen. Eli ohjaket pitää keskustelussakin ottaa itselleen.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

15.26 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vuosina itänaapurimme on ollut aktiivisesti osallinen moniin Itä-Euroopan levottomuuksiin, eikä trendi näytä laantumisen merkkejä.

Täällä Suomessa on ylläpidetty Nato-optiota eli mahdollisuutta hakea jäsenyyttä, mikäli turvallisuuspoliittinen tilanne muuttuu siten, että asia tulee ajankohtaiseksi — aivan niin kuin kollegani Adlercreutz tässä totesi — mutta samaan hengenvetoon on kuitenkin painotettu useissa puheenvuoroissa, että mahdollisesta Nato-jäsenyydestä olisi järjestettävä kansanäänestys. Kysyisin puolustusministeriltä: miten te näette ja arvioitte tämän päivän kyber- ja hybridioperaatioiden myllerryksessä kansanäänestyksen järjestämisen onnistuvan mielikuvien muodostamisen näkökulmasta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mykkänen.

15.27 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustajat Adlercreutz ja Östman puhuivat viisaasti läntisen liittoutumisen ja Nato-jäsenyyden ja Natomukkuuden kysymyksistä, ja kuten täällä on todettu, kokoomus on pitkään tietysti lähtenyt siitä, että Naton täysjäsenyys vahvistaisi ja asemoisi Suomea. Tietysti tällainen prosessi täytyy tehdä harkitusti ja laajalla rintamalla, ja siinä mielessä toivon myös vastausta tähän puolustusministerille esitettyyn kysymykseen siitä, miten voimme varmistaa, että se Nato-optio on meidän omassa käsissämme eikä tilanteen ajopuuna.

Tässä puolustuselonteossa sinänsä aivan oikein todetaan, että vaativa kansainvälinen harjoitustoiminta Suomen lähialueilla sekä yhteistoimintakyvyn kehittäminen nostavat sotilaallisten toimien kynnyistä Suomea kohtaan, ja kysyisinkin puolustusministeriltä: miten nykyisissä kumppanuusolosuhteissa maksimoimme tämän tyyppisen vaativan harjoitustoiminnan Suomen lähialueilla? Mitä toimia voimme tehdä osoittaaksemme, [Puhemies koputtaa] että tässä suhteessa olemme osa turvaverkkoa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koskinen.

15.28 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useampi puhuja kiinnitti huomiota tähän presidentti Niinistön Helsingin henki -aloitteeseen ja myöskin siihen, että Suomi on jo valittu vuoden 25 Etyj-puheenjohtajamaaksi. Nyt tätä prosessia pitäisi tietysti käyttää hyväksi sillä lailla, että niillä eri osa-alueilla, joita Etyj kattaa tai mitä tämä Helsingin henki -huippukokous kattaisi, ollaan aloitteellisia ja mennään eteenpäin. Etyj on tunnetusti murentunut myös täällä puolustussektorilla, eli asevalvontajärjestelmät yksi kerrallaan ovat käyneet tehottomammiksi, ja Suomelle sopisi hyvin olla aloitteellinen tällä sektorilla, koskee se sitten rajavalvontaa, valtioiden täysivaltaisuuden turvaamista tai sitten varsinaisia asevalvontajärjestelyjä. Kysyisinkin: Olisiko täällä puolustusministeriön puolella mietittynä, miten tämän tulevan viisivuotiskauden aikana [Puhemies koputtaa] tätä sektoria kehitetään? Perustetaanko vaikkapa [Puhemies koputtaa] Asevalvonnan ystävät -maaryhmä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niemi.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

15.29 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on puolueeton maa, Viro on Natoon kuuluva maa. Arvoisa herra ministeri, kysyisin teiltä tästä FinEst-hankkeesta: Mikä järki ja mikä peruste on tälle FinEst-hankkeelle? Elikkä ajatushan on se, että aika ajoin Viro Nato-maana valvoo Suomen ilmatilaa, aika ajoin puolueeton maa Suomi valvoo Nato-maa Viron ilmatilaa. Mikä viesti tämä on esimerkiksi Venäjälle Suomen suhteen puolueettomana maana? — Kiitos. [Markus Mustajärvi: Hyvä kysymys!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa annan ministeri Kaikkoselle 3 minuuttia, ja sen jälkeen otetaan lisää näitä vastauspuheenvuoroja.

15.30 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Kommentoin osaa näistä, sen, minkä ehdin.

Edustaja Kiljuselle: Nämä teollinen yhteistyö ja ylläpitokäyttö ovat meillä tässä keskeisiä kriteerejä, ja hankkeessa kyllä katsotaan näitä hyvin tarkasti. Jos on niin, että joku ei näitä läpäise, niin ei voi kilpailua voittoa.

Edustaja Ronkainen kysyi kotimaisen puolustusteollisuuden roolista. Sitä kyllä huomioidaan mahdollisuuksien mukaan, mutta tietysti realiteetti on se, että Suomesta ei löydy läheskään kaikkiin Puolustusvoimien tarpeisiin omaa puolustusteollisuutta ja osaamista. Myös viennin merkitys todella on merkityksellinen, ja sitä kautta voidaan turvata myös omaa huoltovarmuutta. Tietysti yksi merkittävä esimerkki siitä, että on panostettu kotimaiseen, on tämä Laivue 2020 -hanke, missä Merivoimien iso investointi toteutetaan Suomessa.

Edustaja Kopralla valmiuden suhteen: Valmiuden parantamiseksi on tehty erityisesti viime vaalikaudella hyvin paljon toimenpiteitä, mutta työtä jatketaan edelleen sen parantamiseksi. Vaikea uskoa, että meitä pystyttäisiin täysin yllättämään tänä päivänä.

Edustaja Kettunen kysyi Maavoimien varustelutilanteesta. Tämä malli, jossa sekä Ilma-voimien että Merivoimien isot investoinnit rahoitetaan erillisrahoituksella, mahdollistaa meidän Maavoimien kehittämisen ja myös paikallisjoukkojen kehittämisen ja tarvittavia investointeja sinne.

Edustaja Harjanne, strategisen kompassin yhteydessä tätä esittämämme keskustelua ei käsittäkseni kovin paljon ole käyty. Mielestäni voisi olla kyllä hyvä tavoitella vaikkapa yhteisiä vientikäytäntöjä EU-tasolla, mutta ihan helppoa se ei tule olemaan, koska siellä on erilaisia intressejä aivan selvästi. Sanoisin, että Suomen linja ei ole ainakaan lepsuimmasta päästä tässä suhteessa, vaan aika lailla kiinnittämme huomiota siihen, mihin vientilupia annetaan. Tässä on tietysti tasapainoilua tämän edustaja Ronkaisen esittämän näkemyksen kanssa — se on sitten toinen puoli.

Edustaja Östman kysyi kansanäänestysasiasta Nato-jäsenyyden suhteen. Tämä kysymys ei ole ajankohtainen, ja en lähde sen takia sillä spekuloidaan, mutta jos se ajankohtaisuisi, niin varmasti nuo esittämämme kysymykset ja näkemykset olisi tärkeä huomioida.

Edustaja Mykkänen, Nato on ilmaissut selkeästi oman kantansa laajentumisen suhteen viime päivienkin aikana ja Suomi oman kantansa. Se on sinänsä kyllä kirkasta, mutta epäilemättä tänään aiheesta myöskin suurvaltajohtajat keskustelevat osaltaan.

Edustaja Niemi, FinEst-asiaa valiokunta oli käsitellytkin, ja nämä ovat ihan relevantteja huomioita, mitä esititte.

Valitettavasti aika loppui tähän, mutta jatketaan seuraavalla.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

15.33 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on ollut hyvä puolustusministerionni: asioita on edistetty Suomi-kylki edellä — kiitos siitä. Haluan kiittää vielä tästä kriisinhallintaveteraanien ja rauhanturvaajien kuntoutusrahasiasta, ja toivon, että se pysyy myös jatkossa riittävällä tasolla.

Uskottavasta maanpuolustuksesta on pidetty huolta. HX-hanke varmistaa meidän Ilma-voimien iskukyvyyn, Merivoimia laitetaan kuntoon, Maavoimia vahvistetaan rynnäkökivääreillä — jotka toivottavasti myös hankitaan Suomesta sakolaisina — mutta riittävästä henkilöstöstä ja palkkauksesta pitää huolehtia myös.

Sitten näistä vientiluvista joudun kyllä hivenen antamaan moitteita tai kritiikkiä. Tämän hallituksen aikana vientiluvat ovat kiristyneet, ja itse asiassa yhden vuoden aikana kiristyneen linjan takia on menetetty 700 miljoonan euron ulkomaankaupat. Toivon, että tätä hallituksessa pohditaan, sillä emmehän mekään osta hävittäjiä maalta ja totea niin, [Puhemies koputtaa] että jos joudumme sotaan, ettehan te sitten meille [Puhemies koputtaa] varaosia niihin myy. Pidetään huolta myös tästä puolesta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könntä.

15.34 **Joonas Könntä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Suomi on puolensa valinnut, emme me toki puolueettomia ole, mutta sotilaallisesti liittoutumattomia olemme. Suomi on osa länttä, ja meillä on omat velvoitteemme siinä.

Puolustuspolitiikassa Suomella on monta etua: ensinnäkin se, että me teemme sitä yhdessä, toisekseen se, että me suunnittelemme sitä hyvin pitkälle, ja kolmanneksi se, että se on määrätietoisesti toimeenpantu. Siitä ovat esityksenä nyt muun muassa tämä Laivue, pian päätettävä HX ja sen jälkeen Maavoimien uudistustarpeet.

Kun meillä on nyt ensi vuonna yksi rauhanajan suurimmista puolustusbudjeteista ja selvästi yksi puolustusmyönteisimmistä hallituksista mitattuna vaikkapa investoiduilla euroilla, tehdyillä päätöksillä, suoritetuilla kertausharjoituksilla, niin ministerille yksinkertainen kysymys: kun tämä linja nyt on erittäin hyvä ja meillä on niin sanottu vihervasemmis-tohallitus yksi militaristisimmista hallituksista Suomen historiassa, niin kuinka jatketaan, että pysymme vahvalla Puolustusvoimiin panostamisen linjalla?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

15.35 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! — Joo, ehkä ”isänmaallinen” hallitus voisi olla ”militaristista” hyväksyttävämpi termi.

Mutta ulkoasiainvaliokunnassa kriisinhallinta on tänä syksynä puhuttanut paljon. Kriisinhallinta on tärkeä Suomen ulko- ja turvallisuus- ja puolustuspolitiikankin vakauden edistämisen väline maailmalla. Kriisinhallinta, kuten turvallisuus ylipäätään, ymmärretään laaja-alaisesti ja moniulotteisesti. Sotilaat eivät voi rakentaa demokratiaa tai oikeusvaltiota, mutta ilman sotilaallista kriisinhallintaa emme myöskään usein pysty tarjoamaan turvallista toimintaympäristöä siviilikriisinhallinnan, rauhanvälityksen, humanitäärisen avun tai kehitysyhteistyön toimijoille. Vakauden ja rauhan edistämiseksi tarvitsemme kansainvälistä saumatonta yhteistyötä ja toimintamalleja koordinaation ja yhteistoiminnan onnistumiseksi. Ulkoasiainvaliokunta lausunnossaan allekirjoitti peruslinjat kriisinhallinnan

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

tavoitteista, mutta ehkä kysyn vielä tästä: [Puhemies koputtaa] kuinka saadaan henkilöstöä lisättyä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

15.37 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pienen ryhmän edustajana minulla on ollut mahdollisuus olla sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon seurantaryhmässä että myöskin puolustuspoliittisen selonteon seurantaryhmässä, ja nämä ovat molemmat tuoneet esille sen, miten tärkeää on, että me huomioimme tämän laaja-alaisen turvallisuuden. Ja on paljon sellaisia haasteita, joita, sanoisin, vielä sisäisen turvallisuudenkin selonteko tietyllä tavalla tangeeraa, puhutaan nyt esimerkiksi vaikka näistä kyber- ja hybridiuhkista. Olisinkin halunnut kuulla ministeriltä siitä, millä tavoin tätä selontekotyötä voitaisiin ehkä vielä enemmän saada toimimaan yhteen. Pidän tärkeänä myös sitä, että nämä selonteot ovat sinällään erillisiä mutta että niissä vielä paremmin pystyttäisiin huomioimaan se yhteinen turvallisuushuoli ja laaja-alainen turvallisuuskäytäntö, mikä näissä kaikissa nousee kyllä vahvasti esille.

Ja ihan lopuksi olisin kysynyt vielä tästä henkilöstön jaksamisesta. Armeijan kohdalla harvemmin puhutaan tämäläisyyksistä asioista, [Puhemies koputtaa] mutta tästä kuulee kyllä, että samalla tavalla työuupumus ja jaksaminen [Puhemies koputtaa] ovat myöskin kantahenkilökunnan haasteita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

15.38 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin haluan sanoa kiitoksen puolustusministerille hyvästä yhteistyöstä monissa asioissa. Tietenkin täällä on useita tärkeitä asioita, mitkä ovat lähellä sydäntä: on se kriisinhallintaveteraanien rahoitus ja sitten myöskin vientilupien alaiset huolto- ja varaosatoimitukset. Kyllä näissä pitää toimia johdonmukaisesti.

Sellainen asia, mistä haluaisin kysyä, on se, kun valiokunta viittaa mietinnössä hallituksen vuosikertomuksesta antamaansa lausuntoon, jossa tuotiin esille, että mahdollisen EU:n lyijyasetuksen voimaantulo ei saa heikentää reserviläisjärjestöjen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä harjoitustoimintaan. Onko tämä ministeriössä huomioitu, ja miten aiotte tätä siellä edistää?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiuru, Pauli.

15.39 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mietinnössä otetaan vahvasti mukaan kyberturvallisuus, informaatioturvallisuus, hybridiuhat ja jopa avaruus. Meillä on eräitä huolestuttavia piirteitä: painostamista ja vaikuttamista tapahtuu rauhan aikana, sotatilaa ei välttämättä julisteta, ja kaikki toimijuus kiistetään, mikä ollaan nähty nyt esimerkiksi Ukrainassa. Lainsäädännön kehittäminen on aivan keskeistä. Mietinnössä sanotaan, että valmiuslain päivittäminen on aloitettu ja sen on huomioitava kattavasti erilaiset hybridiuhat. On myös huomioitava kybertoimintaympäristöön liittyvät lainsäädännön kehittämistarpeet ja viranomaisyhteistyö tuki siinä mukana.

Tiedusteluasioista on yllättävän vähän. Tulkitsenko oikein, että tiedustelulainsäädäntö on hyvällä tolalla, kun sitä ei enää tarvitse tässä erikseen nostaa esille?

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

15.40 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomelle on edullista, jos Euroopan unionin puolustusyhteistyö syvenee. EU:n tulee lisätä turvallisuuttaan kovenevan suurvaltakilpailun paineessa. EU tarvitsee omaa sotilaallista voimaa eikä voi ainoastaan tuudittautua Yhdysvaltojen tarjoamaan sotilaalliseen turvaan unionin Nato-jäsenille. EU:n ja Naton yhteistyön tiivistäminen on kannatettavaa ja myös luonnollista, kun otetaan huomioon, että unionin 27 jäsenmaasta 21 on Naton jäseniä. Lisäksi on yhdistettävä voimat, jotta voidaan paremmin varautua modernille sodankäynnille tyypillisiin kyber- ja hybridiuhkiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sankelo.

15.41 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on puhuttu taksonomiasta, eli EU:n rahoituskriteeristöstä, liittäen se energiaan ja metsiin. Taksonomialla voi olla merkitystä kuitenkin myös puolustusteollisuudelle. Tämä näyttää mahdolliselta siitä huolimatta, että kyseessä on Suomen ja Euroopan turvallisuuden kriittinen osa. Tietojen mukaan tilanne on huononemassa. Jo tehdyille päätöksille on tyypillistä voimakas yksinkertaistus, jossa puolustusteollisuus pahimmillaan niputetaan yksiselitteisesti epäeettisten toimialojen joukkoon. Välitön vaikutus negatiivisesta leimasta on rahoituksen saatavuuden vaikeutuminen. Muutamissa EU-maissa eräiden puolustusyritysten rahoitus on katkaistu vetoamalla kriteeristöön. Tilanne tulee olemaan hankala erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille, joita on Suomessa.

Arvoisa puhemies! Suomessa puolustusteollisuus on osa kokonaisturvallisuutta. Arvoitettu ministeri, mitä tässä pitäisi tehdä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen.

15.42 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomainen asia, että tämä selonteko on yksimielinen. Tämä on erittäin arvokas paperi sekä tasavaltamme presidentille että myös puolustusministeriötä vetävälle ministeri Kaikkoselle, koko Puolustusvoimille ja koko Suomen turvallisuudesta huolehtivalle henkilökunnalle.

Yksimielisyys on aina voimavara, jonka tärkeyttä on vaikea olla korostamatta liikaa. Sitä ei voi korostaa liikaa, se on äärimmäisen tärkeä asia.

Toinen asia on sitten tämä suomalaisten suhteiden hoitaminen. Kun kalustopuoli ja koulutuspuoli ovat kunnossa, niin yhä tärkeämmäksi nousee tässä maailmassa hyvien suhteiden ylläpito naapureihin. Urho Kekkonen sanoi aikoinaan, että pidetään ne ystävät lähellä ja vihamiehet mahdollisimman kaukana, ja tämä sanonta sopii tähän aikaan erittäin hyvin. Idänsuhteet Venäjälle ovat meille todella tärkeitä. Luottamuksellinen keskustelu heidän kanssaan on aivan välttämätöntä, ja se luo sitten mahdollisuuksia monelle muulle hyvälle.

Ja viimeisenä asiana, arvoisa rouva puhemies, vielä se, että kun puhumme hyvästä yhteistyöstä, niin meidän pitää olla kansainvälisissä toimissa aina [Puhemies koputtaa] siinä lääkärin asemassa eikä tuomarin asemassa, kuten Kekkonen senkin viisaasti sanoi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kauma.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

15.44 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla oli mahdollisuus viime viikon torstaina osallistua Etyjin ulkoministerikokoukseen Tukholmassa ja kuunnella Venäjän ja USA:n ulkoministerien puheet. Ja täytyy sanoa, että hyvin kovia olivat nuo puheet. Ne ehkä kertovat myöskin siitä kiristyvästä ilmapiiristä, mikä meillä on myöskin puolustussektorilla. Puhutaan Ukrainasta, erityisesti Venäjän pelinappulana, siitä, mitä tapahtuu Valko-Venäjällä, ja niin edelleen. Suomi ei ole edelleenkään Naton jäsen, mutta meidän täytyy kuitenkin miettiä, kuka meitä sitten auttaisi siinä tilanteessa, jos me pahaan välikäteen joutuisimme.

Me kokoomuksessa olemme lähteneet siitä, että olisi hyvä, jos tätä EU:n yhteisvastuulauseketta eli artikla 222:ta käytettäisiin, jotta siihen vetoava EU-maa saisi käynnistettyä EU:n tasolla koordinoitun avunantoprosessin. Arvoisa puolustusministeri, mitä mieltä olette tästä kokoomuksen vetoomuksesta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Minun laskujeni mukaan kaikki ovat saaneet vähintään yhden puheenvuoron. Kysyn vielä, haluaako tässä vaiheessa edustaja Kanerva vastauspuheenvuoron. Jos haluatte, niin olkaa hyvä. Ja sitten vielä ministeri vastaa, ja sitten menemme puhujalistaan. — Edustaja Kanerva, olkaa hyvä.

15.45 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos katsoo Euroopan unionia, niin sen kehittämisessä ja uudistamisessa ehkäpä puolustussektori on se, joka on driverin, kuskin, paikalla tällä hetkellä. Ja täytyy kyllä sanoa, että myöskin Suomen kansallisessa debatissa, keskustelussa, puolustuspolitiikka on noussut toimintaympäristössä olevien muutosten takia keskiöön tavalla, joka minusta puolustaa hyvin suomalaisten asemaa, Suomen roolia sekä ulkopoliitikassa että puolustuspolitiikkaa koskien. Sen vuoksi on tärkeää, että puolustusasioita hoidetaan sillä mentaliteetilla, joka ymmärtääkseni tällä hetkellä Suomessa vallitsee. Siitä kuuluu erityinen ansio istuvalle ministerille ja hänen johtamalleen esikunnalle, samoin siitä yhteistyöstä ulkopoliitikan ja puolustuspolitiikan välillä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 4 minuuttia.

15.46 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvistä huomioista ja kysymyksistä.

Tähän vientilupa-asiaan vielä, mihin edustaja Heinonen kiinnitti huomiota. Varsinkin näissä ulko- ja turvallisuuspolitiikka-arvioissa ulkoministeriöllä on keskeinen rooli. Myös tämä on hyvä huomioida tässä asiassa.

Edustaja Könttä toi esille, että tällä hallituskaudella on vahvat panostukset maanpuolustukseen. Se on totta, ja se on hyvä näin, mutta toki täytyy sanoa, että pohjat sille luotiin jo edellisen hallituksen ja eduskunnan ja ehkä jo sitäkin edeltävän hallituksen ja eduskunnan aikana. Tässä on aika pitkä kaari, ja luotan siihen, että myös seuraava hallitus — mikä se sitten ikinä onkaan — tämäntapaisella linjalla jatkaa. Ja kun kysyitte, kuinka varmistetaan, että näin jatketaan, niin itse asiassa näkisin niin, että kun tämä selonteko ja tämä mietintö hyväksytään, niin se varmistaa sen, että tämä pitkä linja säilyy. Mutta toki varmasti joka hallitusneuvotteluissa näistä asioista omat keskustelunsa täytyy käydä, ja toivon, että kaikki pitävät isänmaan turvallisuuden arvon korkealla.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Edustaja Hopsu kysyi kriha-henkilöstöstä. No, ainakin se on tehty, että olen tehnyt joitakin päätöksiä, joilla kriisinhallintahenkilöstön taloudellisia etuisuuksia on parannettu tässä vuoden kahden sisällä, ja se on tilannetta käsittääkseni ainakin hieman parantanut. Kyllä nämä paikat on kohtuullisen hyvin saatu täytettyä, ainakin toistaiseksi, mutta totta kai tämän asian perään täytyy jatkossakin katsoa mahdollisuuksien mukaan.

Edustaja Essayah käsitteli muun muassa tätä selontekoprosessiasiaa. Siitä on valiokunnassa puhuttu ja eduskunnassa puhuttu, ja minusta tässä on syntymässä kyllä yhteinen näkemys siitä, miten tässä voitaisiin jatkaa. Henkilöstön jaksaminen — siihen on kiinnitetty huomiota Puolustusvoimissa ja kiinnitetään vastakin. Järjestöjen täytyy tässä käydä jatkuvaa keskustelua ja esimerkiksi sopimusten kautta etsiä ratkaisuja, ja totta kai tämä linjaus henkilöstön lisäyksestä on hyvin tärkeä tässä, se että se menee eteenpäin, ja hienoa, että valiokuntakin sitä alleviivasi.

Edustaja Mäenpää kysyi tästä reserviläisjärjestöjen ampumaharrastustilanteesta. Puolustusministeriö on hoitanut tätä asiaa tuon EU:n kemikaaliviraston suuntaan ja tuonut esiin nämä Suomen erityistarpeet. Tässä on töitä kyllä tehty.

Edustaja Kiuru kysyi tiedustelulainsäädännöstä, onko hyvällä tolalla tämä lainsäädäntö. No sehän on vielä aika tuoretta lainsäädäntöä, ja ehkä on liian varhaista vielä sanoa siitä lopullisia johtopäätöksiä. Pääsääntöisesti se on hyvällä tolalla, mutta kyllä siellä voi olla hienosäättötarpeita edelleenkin, ja eduskunnan on varmaan syytä tätä arviointia osaltaan myöskin jatkaa. Se on ehkä tyypillisesti semmoista lainsäädäntöä, jonka pitää elää ajassa.

Edustaja Sankelon näkökulma on noteerattu. EU-tason vaikuttamista tässä asiassa tarvitaan, ja tämä vaikuttamistyö on niin ikään kyllä käynnissä.

Edustaja Hoskonen alleviivasi yksituumaisuutta puolustusasioissa, ja kyllä todella hienolla tavalla yhteistä näkemystä on täältä salista ja valiokunnista löytynyt. Ja kuten edustaja Mustajärvi totesi, se on varmaan edellyttänyt vähän vastaantuloa ja kompromissejakin, mutta arvostan kyllä sitä, että salin laidasta laitaa ja keskeltäkin on löytynyt sitten valmiutta kuunnella myös toisen näkökulmia tässä isänmaan turvallisuuden kannalta tärkeässä kokonaisuudessa.

Edustaja Kauma kysyi tästä solidaarisuusasiasta. Tämä asia on prosessissa, varsinkin tuon strategisen kompassin työn kautta. Siellä on varsinkin tästä 42.7:stä käyty keskustelua, ja siihen tullaan palaamaan lähikuukausien aikana.

Koska kello vilkuttaa punaista ja aika loppuu, niin lopuksi esitän vielä kiitokset koko eduskunnalle ja erityisesti edustaja Kanervalle, joka on tässä valiokunnan puheenjohtajana tärkeää tehtävää hyvin hoitanut. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Turtiainen.

15.50 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko on pitkä asiakirja ja sisältää monia yleviä lauseita. Onko lauseiden takana faktoja tai voimaa, se on toinen kysymys.

Tällä hetkellä suurvaltojen suhteet ovat koetuksella ja tilanne on kireä monin paikoin. Suomen geopoliittinen asema sisältää erityisiä herkkyystekijöitä, eikä asemaamme ole muuttanut Euroopan unioniin kuulumisen, vaikka moni tällaista kuvittelee. Euroopan unioni ei ole puolustus- tai sotilasliitto — onneksi näin. Selonteon viittaukset Lissabonin sopimuksen avunantolausekkeisiin eivät vastaa todellisuutta, sillä tällä hetkellä Ranska on ainoa maa EU:ssa, jolla on merkittävää sotilaallista voimaa. Mahdollisessa kriisitilantees-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

sa kaukaiselta Ranskalta on turha odottaa meille apua. Kaikkein tärkein asia on, että pidämme yllä uskottavaa ja riittävän voimakasta puolustusta, mutta lähtökohtien täytyy olla täysin kansalliset ja realistiset.

Valitettavasti puolustusasioissa Suomi on lähtenyt mukaan EU:n ideologiaan. Esimerkkinä käy Mali, jonne suomalaisten piti mennä Ranskan avuksi. Kun selvisi, että vastassa Malissa on venäläisiä erikoisjoukkoja, projekti loppui. Sanon tämän nyt selvästi: Suomella ei ole voitettavaa Ranskan omissa kriiseissä Afrikassa. Ranska käyttää EU-puolustusta ja solidaarisuuspuheita savuverhona omien intressiensä ajamiseen. Kun Suomi tarvitsisi apua vaikkapa metsäasioissa, äänestävät Ranska ja Italia neuvostossa Suomea vastaan. Se siitä eurooppalaisuudesta. EU:n liittovaltiokehitys siis päinvastoin heikentää Suomen asemaa, mutta EU-ideologit eivät tätä ymmärrä.

Odotetusti selonteko maalaa Venäjästä negatiivisen kuvan. On totta, että aseellista voimankäyttöä ei voida sulkea pois, mutta helposti unohtuu, että tällaiseen tilanteeseen jouduttaisiin todennäköisemmin osana laajempaa kansainvälistä selkkausta. Suomelle tässä geopolitiisessa asemassa olisi parasta puolueettomuuspolitiikka, sillä ne ulkomaiset tahot, jotka lähellä ja kaukaa agitoivat suomalaisia Venäjää vastaan, eivät kuitenkaan vastaa seurauksista. Kansainvälisessä politiikassa ei ole ystäviä, vain intressejä. Arvioni on, että keskustelua Nato-jäsenyydestä pyritään pitämään yllä vaikka väkipakolla. Mikäli Suomi tai Ruotsi liittyy Natoon, voi se merkitä tarpeetonta tilanteen kiristymistä meillä ja lähialueillamme. Jos tarve on, suurvallat kyllä löytävät keskinäiset ratkaisunsa Suomea koskien ilman Suomeakin. [Ben Zyskowiec: Ja meidän pään yli!] Näin on ollut historiassakin.

Kun tätä asiakirjaa ja valiokunnan mietintöä lukee, voi havaita, miten EU:lle pyritään luomaan merkittävää roolia. Se ei perustu tosiasioihin, sillä EU-maat ovat selkeästi jakaantuneita puolustuskysymyksissä: osa nojaa Natoon, Ranska taas haluaa EU-liittovaltiolle armeijan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi mainitsen yhden erittäin tärkeän seikan: Selonteossa esitetään, että jos turvallisuus lähialueillamme tai muualla Euroopassa olisi uhattuna, ei Suomi EU:n jäsenenä voisi olla ulkopuolinen. Tämä lause on harkitsematon, vaarallinen ja suorastaan tyhmä. Meidän nimenomaan tulee olla ulkopuolinen, jos näin kävisi. Syykin tähän on selvä: niin muutkin pitäisivät itsensä ulkopuolella, jos me joutuisimme kriisiin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowiec.

15.56 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Venäjän ulkoministeri Sergei Lavrov sanoi viime viikolla Tukholmassa: ”Sotilaallisen yhteenoton painajaisskenaario on palaamassa Eurooppaan.” Totta, mutta kuka on aiheuttanut tämän tilanteen? Mikä maa ylläpitää ja kiristää jännitystä Ukrainan rajalla keskittämällä sinne ennennäkemättömän määrän sotajoukkoja ja aseistusta ja lähes uhkaamalla sodalla keskellä Eurooppaa? Venäjä. Mikä maa miehitti vastoin kaikkia keskeisiä kansainvälisiä sopimuksia Krimin niemimaan ja liitti sen laittomasti itseensä? Venäjä. Mikä maa loukkaa naapurimaansa suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta ylläpitämällä sotaa Itä-Ukrainassa? Venäjä. Mikä maa surmaa yksittäisiä ihmisiä Euroopassa kielletyllä kemiallisella aseella? Venäjä. Mikä maa tukee Valko-Venäjän diktaattoria, kun tämä yrittää painostaa naapurimaitaan ja Euroopan unionia käyttämällä siirtolaisia häikäilemättömästi hyväksyen? Venäjä. Aivan, toden totta: Venäjä, Venäjä, Venäjä. Edellä olevaa listaa voisi jatkaa

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

vaikka kuinka pitkään. Kaiken tämän valossa Lavrovin puheet Tukholmassa ja Venäjän muutkin viimeaikaiset esiintymiset ovat irvokasta propagandaa.

Miksi Venäjä toimii näin? Venäjän johdon motiiveista on vaikea saada selvää, mutta itse uskon, että kyseessä on oman vallan pönkittäminen. Siihen sopii hyvin, että lietsotaan kansalliskiihkoa ja annetaan ymmärtää, että eletään sellaisen uhan alla, että pahantahtoiset ulkovallat uhkaavat maata. Silloin kansalaisille ei ehkä ole niin väliä, vaikka elintaso ei nouse ja vaikka niin sanotut sisäiset viholliset kuristetaan lähes sananmukaisesti hengiltä.

Miten Suomen tulee tähän tilanteeseen suhtautua? Kaikesta edellä sanomastani huolimatta kannatan hyvien poliittisten ja taloudellisten suhteiden ylläpitämistä Venäjään. [Eduskunnasta: Se on viisautta!] Ymmärrän ja hyväksyn tietenkin sen, että valtiojohto ja diplomaatit puhuvat Venäjästä aivan eri tavalla, diplomatian kielellä, kuin minä tässä. Eron Neuvostoliiton ja suomettumisen aikaan on kuitenkin oltava juuri siinä, että meidän muiden — rivipoliitikkojen, median, kansalaisjärjestöjen, tieteen ja tutkimuksen, kouluopetuksen ja niin edelleen — on puhuttava totta Venäjän asioista. Siksikin tämä puhe.

Mitä sitten lännen tulee tehdä Venäjän uhittelun edessä? Keskustelut ja dialogi ovat aina paikallaan, niitä nyt tarvitaan. Konfliktin kärjistymistä on pyrittävä välttämään. Samalla on selvää, että Venäjän vaatimukseen Euroopan jaosta etupiireihin ei tule suostua. Länsivallat antoivat Hitlerille periksi Münchenissä vuonna 1938. Tiedämme, mitä siitä seurasi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

16.00 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! On 82 vuotta siitä, kun talvisota syttyi. Myös täältä eduskunnasta lähdettiin rintamalle ja annettiin suurin uhri, jonka voi antaa isänmaan hyväksi. Eduskunnan puhemies Väinö Hakkila lausui aikanaan eduskunnassa seuraavat muist sanat: ”Taistelu maan vapauden puolesta vaatii uhreja. Myöskin eduskunta on menettänyt sankarikuoleman kautta taistelukentällä edustaja Väinö Havaksen. Hänet valittiin viime vaaleissa eduskuntaan, jossa hän suorudellaan ja oikeamielisyydellään saavutti suurta arvontoa edustajatovereittensa puolelta. Valitamme syvästi, että hänen tuolinsa on tänään tyhjä, ja sitä koristaa kunnioittavan surumme osoituksena laakeriseppele.”

Arvoisa puhemies! Tehtävämme on hoitaa Havaksen ja sodan käyneen sukupolven perintöä ja kunnioittaa menneiden polvien työtä. On huolehdittava uskottavasta puolustuksesta. Tähän liittyy myös puolustuspoliittinen selontekomme. Kiitos ministeri Kaikkoselle ja valiokunnalle yksimielisestä mietinnöstä. Yksimielisyys on arvokas ja vaalimisen arvoisa asia.

Suomi on kansainvälisesti vertailtuna vakaa ja turvallinen maa. Itsenäisyys ei ole syntynyt itsestään, eikä se itsestään myöskään pysy. Suomen puolustuksen tukipilareita ovat aikaansa seuraava yleinen asevelvollisuus, hyvin koulutettu ja säännöllisesti harjoitteleva reservi, koko maan puolustaminen, korkea puolustustahto ja kansallinen yhtenäisyys. Pidetään niistä huolta.

Tämän viikon hyvä uutinen oli se, että suomalaisten maanpuolustustahto on noussut viime vuodesta. Asevelvollisuus tulee nähdä jatkuvana oppimisena, jossa nuoret oppivat hyvin merkittäviä asioita tulevaisuutta ja elämää varten. Varusmiespalvelus ja siihen liittyvä johtamiskoulutus onkin hyvä lukea hyväksi tulevissa opinnoissa, kuten esimerkiksi Vaasan yliopistossa jo nyt tehdään.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Parlamentaarinen komitea esitti hiljattain koko ikäluokan kutsumista kutsuntapäivään, jolloin sekä miehet että naiset saisivat tietoa maanpuolustuksesta ja asevelvollisuudesta sekä naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta. Olisi tarpeen, että eri viranomaiset toteuttaisivat kutsuntatapahtuman yhteydessä nuorten aikuisten hyvinvoinnin tarkastelupisteen, jossa miesten ja naisten mielen- ja muu terveys sekä elämäntilanne käytyisiin läpi. Tukea tarvitsevat saisivat tarvitsemansa tuen. Kaikki pidettäisiin mukana.

Arvoisa puhemies! Suomeen ei kohdistu tällä hetkellä välitöntä sotilaallista uhkaa, mutta tilanteet voivat muuttua nopeasti. Suomi tarvitsee nykyisen kokoiset 280 000 sotilaan sodanajan joukot maamme puolustamiseksi. Näistä sodanajan joukoista yli 95 prosenttia on reserviläisiä. Jatkossa meillä on sekä operatiivisia joukkoja että paikallisjoukkoja, jotka toimivat kotiseutujemme turvana. Niissä hyödynnetään uudella tavalla reserviläisten osaaamista ja paikallistuntemusta.

Puolustusvoimat tarvitsevat tulevina vuosina niin uudet hävittäjät ja muut investoinnit kuin lisää henkilökuntaa, jonka jaksamisesta ja jatkuvasta oppimisesta meidän tulee pitää huolta.

Menneet polvet tahtoivat puolustaa Suomea. Keskuudessamme on vielä heitä, jotka puolustivat sodissa kotejamme, kotiseutuamme, yhteisiä arvojamme ja isänmaatamme. He näkivät kaiken tämän arvokkaaksi.

Jokainen suomalainen voi olla maanpuolustaja. Tätä ajatusta ja tahtoa meidän tulee vahvistaa yhdessä. Vapaaehtoista maanpuolustusta kannattaa edistää. Voimme itse kukin rakentaa omalla työllämme ja toiminnallamme tätä maata, joka on puolustamisen arvoinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä, olkaa hyvä.

16.05 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tuossa oli erittäin hyvä puhe edustaja Kinnuselta äsken, ja itse asiassa eilen, kun avovaimoni kanssa katsoin Tuntematonta sotilasta, hänelle totesin, että jos tilanne tulisi, niin lähtisin itsekin. Ja tästä edustaja Havaksen uhrauksesta, jonka niin moni suomalainen teki isänmaan puolesta: minusta ei ole koskaan liian usein todettu tätä isoa, kallista hintaa, joka itsenäisyydestä on maksettu.

No, mitä tulee tähän puolustuselontekoon ja siitä tehtyyn mietintöön, ensinnäkin kiitokset valiokunnan puheenjohtaja Kanervalle äärettömän hyvästä yhteistyöstä ja siitä konsensushengestä, jota tässä talossa ja isänmaassa tehdään puolustuspolitiikan ja ylipäätään — ehkä hieman laajennettuna — myös ulkopolitiikan puolesta.

Me olemme huomanneet, että maailma muuttuu ja Suomen naapurusto muuttuu — aika dramaattisestikin. Täällä on puhuttu Venäjästä, jolla on tietysti iso merkitys Suomelle. Meidän täytyy olla realisteja, suorapuheisia, rehellisiä, ja samaan aikaan pyrkiä tietysti tekemään kaikkemme sen puolesta, että historia ei toista itseään. Aikamoista viisautta on osoitettu Suomen valtionjohdon taholta ja aiemmiltakin päättäjiltä, että kun maailma muuttui Euroopassa — muun muassa Ruotsi teki aika kohtalokkaankin virheen, ajoi alas oman asevelvollisuusjärjestelmänsä, ja maksaa siitä nyt kovaa hintaa ja on sitä rakentamassa uudelleen — niin Suomessa ei tällaiseen menty, vaan meillä tämän selontekohistorian avulla, mikä on koko eduskunnan yhteinen toimintatapa, mitä tulee puolustukseen ja puolustuspolitiikkaan, Suomi on, uskallan väittää, pystynyt tekemään pitkäjänteistä, järkevää puolustuspolitiikkaa, jonka puolesta voi kyllä olla ja seisoa erittäin ylpeänä.

No, toinen kohta, arvoisa herra puhemies, johon haluan ottaa kantaa, liittyy hieman yhteistyöhön, Euroopan unionissa tehtävään puolustusyhteistyöhön ja Euroopan unionin jou-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

koissa tehtävään yhteistyöhön. Afganistan-kriisi osoitti, että Suomi ja eduskunta ja Suomen poliittiset päättäjät pystyivät aika nopeastikin reagoimaan, mutta Euroopan unioni päinvastoin ei. Sen jälkeen on esitetty puheenvuoroja, että pitäisi perustaa kokonaan uusia taistelujoukkoja. Mielestäni on hyvä, että Euroopan unionilla on yhteiset taistelujoukot, mutta tärkeämpää on, että on yhdet toimivat joukot, kuin että on useita toimimattomia. Tässä varmasti Suomi voi olla myös aloitteellinen, jotta saamme Euroopan unionissa yhteiset toimivat taistelujoukot ja selvät pelisäännöt, ja tietysti myös, mikäli tilaisuus ja käyttötarve tulee, se on tärkeää, kuka siitä maksusta huolehtii.

Tuossa debatissa keskusteltiin myös Euroopan unionin yhteisestä vientipolitiikasta, mitä tulee asevientiin. Mielestäni olisi järkevää — kun Euroopan unionissa on yhdet aseviennin päälinjat mutta jokainen maa niitä soveltaa hieman omaa etua huomioiden — että Suomi lähtisi ajamaan Euroopan unionissa hieman tiiviimpää, yhtenäisempää asevientipolitiikkaa, kun Suomi on täällä asevientiluvissa ehkäpä kireimmistä päästä ja sitten on valtioita, niin kuin vaikka Ranska, joilla on ehkä hieman löysemmät omat käytänteet. Uskon, että tällainen puolivälin ratkaisu hyödyttäisi suomalaista aseeteollisuutta ja Suomea erittäin paljon. Tämä on mielestäni yksi osa tätä EU-vaikuttamista, jossa Suomella olisi varaa ottaa suurempi rooli.

No, vielä viimeisenä kohtana, puhemies, omasta puolustuksesta. Meillä on tehty isoja hankintoja niin laivue- kuin hävittäjähankinnan osalta. Hävittäjähankinnassa nähdään aivan piakkoin iso ratkaisu — siinä luotan asiantuntijoiden ja Puolustusvoimien näkemykseen erittäin vahvasti — ja sen jälkeen meillä edelleen jatkuvat investoinnit Puolustusvoimien iskukyvyyn ylläpitämiseen Maavoimien osalta. Nämä pitää hoitaa kunnialla riippumatta hallituksen väristä, riippumatta taloudellisesta tilanteesta. Aivan kuten on todettu: jos jommankumman pitää olla rempallaan, niin olkoon se sisäpolitiikka. En ota kantaa siihen, kuinka rempallaan se sisäpolitiikka tällä hetkellä on, mutta ulkopolitiikasta me emme saa tinkiä. Ja uskottavan ulkopolitiikan itsenäisyyden tae on se, että Puolustusvoimista ja puolustuksesta [Puhemies koputtaa] ei koskaan tingitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

16.10 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Vuonna 1939 Karjalankannaksella käytiin taisteluita ylivoimaista vihollista vastaan. Esimerkiksi Terenttilässä vihollinen oli itsenäisyyspäivänä ylittänyt Taipaleenjoen. Tänä tasan 82 vuotta sitten, 7.12.1939, Jalkaväkirykmentti 28:n I pataljoona ja JR 30:n I ja II pataljoona pysäyttivät vihollisen etenemisen. Pelkästään JR 30:n I pataljoona menetti tänä päivänä yhteensä 77 miestä. Maan johdolla oli tahto ja kyky viestiä joukolle, että asemat on pidettävä, tietäen, mitä se merkitsisi. Sinä päivänä se merkitsi ainakin 77:ää miestä. Kaikkiaan talvisodan sotatapahtumissa menehtyi yli 26 000 suomalaista. Täällä eduskunnassakin on puhuttu monenlaisista veloista milloin minnekin. Meillä on talvisodan sankareille ja uhreille velka, jonka sisällön ja merkityksen omakohtainen tunteminen ja ymmärtäminen tuntuvat valitettavasti hiipuvan polvi polvelta ja vuosi vuodelta.

Käsillä olevan selonteon mukaan Suomen puolustuskyvyn perusta on asevelvollisuus, korkea maanpuolustustahto ja riittävä kansallinen yhtenäisyys. Maanpuolustustahdon ydin taas on Suomen ja suomalaisen elämäntavan kokeminen puolustamisen arvoiseksi ja riittävä kansallinen yhtenäisyys. Palaan sanaan ”riittävä” kohta. Talvisodan aikaan Suomen materiaallinen valmius sotaan oli heikko. Sen sijaan maanpuolustustahto, kansallinen yhte-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

näisyys ja valtion johtaminen olivat maailmanluokkaa. Tänä päivänä olemme hankkineet tai hankkimassa maailmanluokan materiaalsen valmiuden. Miten on tahdon, yhtenäisyyden ja johtamisen kanssa?

Arvoisa puhemies! En ole löytänyt määritelmää sille, mikä on riittävä kansallisen yhtenäisyyden taso, joten annan sille oman määritelmäni: Se perustuu johtamiseen, luottamiseen. Puolustusasioissa suomalaisten täytyy voida luottaa johtoonsa, oli hallituspohja mikä hyvänsä, luottaa siihen, että ymmärrys Suomesta alueeltaan ja turvallisuudeltaan loukkamattomana itsenäisenä tasavaltana on yhteinen. Maamme johdon kyky, halu tai päättäväisyys puolustaa Suomen aluetta ja kansalaisten turvallisuutta ei saa jättää mitään epäilyksen varaan, ei suomalaisille, ei ulkoisille tarkkailijoille tai toimijoille — ei jossia, ei muttia. Vähempi ei ole riittävää.

Minulla on täysi luottamus Suomen kansan maanpuolustustahtoon ja ylipäällikön kykyyn olla tarvittaessa kova. Olen aivan vakuuttunut siitä, että meillä on suorituskyvyltään ja maanpuolustustahdoltaan maailmanluokan puolustusvoimat. Mutta viestivätkö valtioneuvosto ja sen jäsenet uskottavasti, että suomalainen elämäntapa on puolustamisen arvoisen? Entä ovatko valtioneuvosto ja sen jäsenet valmiita puolustamaan Suomea myös vaikeasti tunnistettavaa laaja-alaista vaikuttamista vastaan, myös silloin, kun siinä hyödynnetään yhteiskunnan normaaliolojen haavoittuvuuksia? Entä viestivätkö valtioneuvosto, sen jäsenet ja pääministeri toiminnallaan johtamiskykyä ja valmiutta yllättäviinkin kriisitilanteisiin?

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa valtioneuvoston puolustusselonteon johdosta, mutta valtioneuvoston oma rooli Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta jättää todella paljon mietittävää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

16.15 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt itsenäisyyspäivän jälkeen toivon meidän kaikkien pohtivan asioita, jotka ovat tärkeitä tekijöitä Suomen säilymisessä itsenäisenä myös tuleville sukupolville. Aidon itsenäisyyden peruspilarit unohtuvat turhan helposti aikakautemme informaatiovyöryyn alle. Maan turvallisuuden tekijöitä etsitään usein liian kaukaa.

Suomalaisten maanpuolustustahto on kansainvälisesti Euroopan korkein. Tukemalla oikeudenmukaisuutta, kansallista identiteettiämme ja sitoutumista kotiseutuumme puolustustahtomme pysyy korkealla. Kukaan ei halua puolustaa maata, jota ei tunne omakseen. Ulkoinen, kaukainen ammattiarmeija ei puolusta maata yhtä aidosti ja välittävästi kuin oman kansan armeija.

Omat puolustusvoimat ja asevelvollisuus ovat tärkeä asia Suomelle. Ruotsi lopetti asevelvollisuuden vuonna 2010 jatkaen vapaaehtoisarmeijalla, vuonna 2018 noin viidesosalla Suomen varusmiespalveluksen käyvien määrästä. Kansainvälisten kriisien jälkeen Suomen varusmieskoulutusjärjestelmää ja laajaa reserviä pidetään Ruotsissa ja maailmalla modernin toimivana ja malliamme jopa kadehditaan.

On hyvin tärkeää, että Suomen varusmieskoulutus on osallistujille mielekästä ja motivoivaa. Hyvin toimiessaan se on samalla kansanvalistuksellista. Varusmiespalveluksen käynyt itsenäistyy, oppii sosiaalisia taitoja, saa itseluottamusta ja tuntee olevansa osa kansamme.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Suomen reserviläisten suurta määrää väkilukuun suhteutettuna on ihmetelty kansainvälisesti. Reserviläisyys on suomalaisuutta. Pidetään Suomen reserviläiset koko elämänsä ajan kansaamme yhdistävänä ja hyvää elämää turvaavana tekijänä.

Käsitlemme 61-sivuista puolustuselontekoa, joka tarkastelee Suomen puolustuksen nykytilaa ja sen ylläpitoa. Olen puolustusvaliokunnan jäsenenä tyytyväinen siihen, että uudessa selonteossa asevelvollisuus, vapaaehtoinen maanpuolustus, paikallispuolustus, maanpuolustustahto ja reservi nousevat hyvin esiin, paremmin kuin aikaisemmassa selonteossa.

Suomi on sotilasliittoihin kuulumaton maa, joka ylläpitää omaa vahvaa ja uskottavaa kansallista puolustuskykyä. Puolustuskyvyn ylläpidolla ennaltaehkäistään sotilaallisen voiman käyttöä Suomea vastaan ja osoitetaan valmiutta vastata kriiseihin.

Suomi on myös laaja maa. Maavoimilta vaaditaan liikkuvuutta, Merivoimilta elintärkeiden meriyhteyksien turvaamista, Ilmavoimilta ja ilmatorjunnalta varautumista nopeisiin tilanteisiin. Kyber- ja informaatiouhat ovat uutena asiana mukana.

Suomi on edelleen rauhaan pyrkivä idän ja lännen kohtauspaikka, vaikka EU-sitoutuminen osin rajoittaa toimintaa idän suuntaan. Olen tyytyväinen, että presidentti Niinistö tapasi kuukausi sitten presidentti Putinin ja keskusteli kasvatusten maidemme välisistä asioista. Niinistö nosti keskustelussa esille vuoden 1975 Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin Helsingin hengen. Suomen Ety-kokous rauhoitti merkittävästi tuon ajan kylmän sodan tunnelmia. Helsingin henkeä tarvitaan edelleen.

Presidentti Urho Kekkonen kuvasi aikanaan, että sodan ja rauhan kysymyksissä Suomi ei ole puolueeton vaan aktiivisesti rauhan rakentamisen puolella. Sellainen sisä- ja ulkopolitiikka, joka estää konfliktien syntyä, on parasta politiikkaa. Ulkoisella ja sisäisellä turvallisuudella on yhteinen tekijä: ihmisten yhteenkuuluvuus. Se lisää niin korttelin kuin koko maan turvallisuutta. Historia on vuosituhansien ajan osoittanut, että yhtenäiset ja tasa-arvoiset kansat ovat hyviä ja turvallisia asukkailleen. Presidentti Kekkonen kirjoitti aikanaan, että ”yhtenäinen kansa on itsenäisyytemme vankin turva ja tuki” ja että ”valtakunnan sisäinen rauha merkitsee arvaamatonta voimaa”.

Reserviläiset ovat tärkeä osa tämän tasavaltaisen maan itsenäisyyttä, turvaa ja tulevaisuutta. Emme halua taisteluita, mutta taistellaan oikeudenmukaisuuden, kansamme yhtenäisyyden ja lähimmäisenrakkauden puolesta varuskunnissa, kouluissa ja kodeissa. Reserviläiset ovat myös kanava, jolla voimme parantaa huoltovarmuutta. Paikalliset ihmiset tuntevat alueensa kriittiset pisteet vuosikymmenien ajalta.

Tuossa selkäni takana on Wäinö Aaltosen teos Tulevaisuus. Äidin sylissä oleva lapsi vilkuttaa meille siksi, että me täällä istuntosalissa — ja suomalaiset ympäri maata — muistamme, että päätöksemme täällä ja ihmisten toiminta maakunnissa rakentavat tulevaisuuttamme. Suomi pysyy asukkailleen turvallisena ja hyvänä maana, jos rehellisesti katsomme tosiasioita silmiin ja aidosti puhallamme yhteen hiileen kansakuntamme tärkeissä asioissa, nyt ja tulevaisuudessa.

Lopuksi kiitos puolustusvaliokunnalle ja erityisesti valiokunnan puheenjohtaja Ilkka Kanervalle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Packalén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

16.21 Tom Packalén ps: Arvoisa puhemies! Selonteko on kokonaisuudessaan ansiokas kokonaisuus, jossa varsin onnistuneesti kuvataan nykytilannetta ja uhkakuvia. Tämän parlamentaarisen työn merkitystä ei voi väheksyä, ja siitä suuri kiitos parlamentaariselle työryhmälle ja erityisesti sen puheenjohtajalle.

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilannekuva ei kuitenkaan ole mikään kiveen hakattu tosiasia vaan jatkuvasti elävä kokoelma erilaisia muuttujia. Clausewitziläisittäin ajateltuna uhka muodostuu kyvystä ja tahdosta.

Tahtoon vaikutetaan pääosin politiikalla, jossa Suomen lisäksi merkittävimmät muuttujat alueella ovat EU, Venäjä, USA ja Nato. Hyökkäykseen tai sotaan tarvitaan yleensä jokin uhka joko nyt tai potentiaalinen uhka tulevaisuudessa, joka voi johtaa uhan neutralisointiin. Itämeren alueella tapahtunut asevarustelu on merkki tästä ilmiöstä. Tahto voi muuttua kuitenkin hetkessä, jos tilanne muuttuu. Tämän johdosta siirrynkін uhan toiseen osuuteen, kykyyn.

Toisin kuin tahto, kyvyn rakentaminen on pitkäjänteinen prosessi, jossa pitää katsoa koko ajan pidemmälle tulevaisuuteen. Onkin hienoa, että Suomi on huolehtinut maanpuolustuksensa suorituskyvystä myös aikoina, jolloin se ei ollut Euroopassa kovin suosittua ja lukuisat maat ajoivat maanpuolustuskäykynsä alas uskossa, että sotia ei enää Eurooppaan tulisi.

Itse koen kuitenkin hankalimmaksi arvioida erilaisten suorituskäykyjen kehityksen nopeuden. Mitä hypersooniset ohjukset merkitsevät Pohjanmaa-luokan aluksen käytettävyydelle kriisissä? Pystyvätkö ballistiset Iskander-ohjukset alle 10 metrin osumatarkkuudellaan tuhoamaan lentokenttiä? Miten esimerkiksi pitkän matkan S-400- ja S-500-ilmatorjuntaohjukset vaikuttavat ilmasta maahan -käykyymme? Entä miten lennokit tulevat muuttamaan taistelukentän kuvaa, ja muuttuvatko lennokit tulevaisuudessa taktisista strategisiksi asejärjestelmiksi? Lista on lähes loputon, ja siihen vaikuttavat erityisesti tietokoneiden, tekoälyn ja datafuusion kehittymisen vauhti. Myös sensoriteknologian halpeneminen kiihdyttää tätä vauhtia, joka muuttaa tulevaisuuden taistelukenttää ennennäkemättömällä tavalla. Mielenkiintoinen kysymys on esimerkiksi se, millaiset koneet ovat moderneja koneita 2030-luvulla. Onko niissä vielä pilotit, vai ovatko ne miehittämättömiä tekoälyllä varustettuja aselavetteja, jotka voisivat tehdä miehitetyt koneet kertaheitolla vanhentuneiksi? Nämä ovat kysymyksiä, mihin emme tiedä vastausta. Puolustusvoimat joutuvat pohtimaan näitä asioita erittäin vaikeassa ja alati muuttuvassa maailmassa, jossa kenelläkään ei ole kristallipalloa tai sitä ainoaa oikeaa näkemystä.

Puolustusselonteossa on luotettu Puolustusvoimien parhaiden asiantuntijoiden arvioihin tulevaisuudenkuvassa, ja mielestäni se on suurelta osin onnistunut siinä hyvin. Erityisesti paikallisjoukkojen kehittäminen on erittäin tervetullut kehityssuunta, jolla maanpuolustusta kehitetään vastaamaan taistelukentän muutosta entistä hajautetumpiin ja nopeammin reagoimaan kykeneviin joukkoihin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.25 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis puolustusvaliokunnan mietintö valtioneuvoston puolustusselontekoon. Valtioneuvoston puolustusselonteko eduskunnalle antaa puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskäykyyn ylläpidolle ja kehittämiselle. Puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puo-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

lustuskyky vastaa toimintaympäristön vaatimuksiin. Tässä on helppo yhtyä edustaja Ronkaisen aikaisemmin täällä salissa pitämään perussuomalaisten ryhmäpuheenvuoroon.

Arvoisa puhemies! Arvoiset kansanedustajakollegat! Haluaisin ensin alkuun puolustusvaliokunnan jäsenenä kiittää valiokunnan muita edustajia ja puheenjohtaja Kanervaa hyvästä yhteistyöstä yli puoluerajojen. Isänmaan turvallisuus on meidän kaikkien yhteinen asia. Tämä puolustusvaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja tämä on erityisen merkittävä ja erityisen huomion ansaitseva asia. Puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla turvataan Suomen puolustuskyky jännitteisessä ja vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä. Sillä luodaan edellytykset koko maan kattavan ja kaikki operatiiviset toimintaympäristöt huomioivan puolustusjärjestelmän ylläpidolle ja kehittämiselle, linjataan valmiuden ylläpidon, asevelvollisten kouluttamisen sekä uusien suorituskyykyjen kehittämisen edellyttämä henkilöstötarve ja taloudelliset voimavarat sekä ohjataan kansainvälisen puolustusyhteistyön ja kansallisen lainsäädännön kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Asevelvollisuus on Suomen puolustusratkaisun perusta. Asevelvollisuusjärjestelmä tuottaa laajan reservin, jolla mahdollistetaan koko maan puolustaminen. Suomen sodanajan vahvuudesta reserviläisiä on 95 prosenttia. Selonteossa todetaan, että reservin koulutusta tehostetaan kehittämällä eri harjoitusmuotoja, kertausharjoituksia, Puolustusvoimien vapaaehtoisia harjoituksia, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta sekä reserviläisten omatoimista osaamista, mukaan lukien ampumarjoittelumahdollisuudet.

Erityisen iloinen olen siitä, että valiokunta viittaa tässä yhteydessä hallituksen vuosikertomuksesta 2019 antamaansa lausuntoon. Siinä tuotiin esille, että mahdollisen Euroopan unionin lyijyasetuksen voimaantulo ei saa heikentää reserviläisjärjestöjen ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä ja harjoitustoimintaa. Edellä mainittu kirjaus on tärkeä, sillä vapaaehtoinen maanpuolustus on Suomen maanpuolustusta tukevaa kansalaistoimintaa. Se lujittaa suomalaisten maanpuolustustahtoa ja parantaa viranomaisten ja kansalaisten valmiutta selviytyä eri turvallisuustilanteissa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä huomauttaisin, että puolustusvaliokunta pitää riittävää kotimaista puolustustarviketuotantoa ehdottoman välttämättömänä edellytyksenä sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiselle. Pelkästään Puolustusvoimien omin hankinnoin Suomessa ei voida ylläpitää puolustusteollista osaamista. Tämän vuoksi kotimaisen puolustusvälineiteollisuuden tuotteiden vientimahdollisuuksien sekä niihin liittyvien varaosa-, huolto- ja takuusopimusten turvaaminen on tärkeää. Vientilupapolitiikan tulee ollakin johdonmukaista ja luottamusta herättävää.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi tästä lonkalta sanon, että mielestäni oli hienoa, että tämä oli yksimielinen, mutta tämä yksimielisyys ei täältä salista mielestäni tänään paistanut, vaan jotkut keskustan edustajat halusivat nostaa omaa profiiliaan ja puoluettaan tämän asian tiimoilta. Täytyy nostaa hattua tuolle ministeri Kaikkoselle, sillä hän veti maton heidän jalkojensa alta ja toi esiin, että nämä ovat pitkäaikaisia, monen edellisen hallituksen nostamia hankkeita, mitä te olette nyt toteuttamassa. — Kiitoksia. [Ilkka Kanerva: Asiallinen pointti!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

16.30 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Vietimme eilen itsenäisyyspäivää kunnioittaaksemme sotiemme veteraaneja ja juhlistaaksemme 104 vuotta täyttäneitä isänmaatam-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

me. On hienoa, että käsittelemme tänään puolustusselontekoa, merkittävää asiakirjaa, joka on saanut arvoisensa käsittelyn puolustusvaliokunnassa. Keskustelu on ollut laajaa ja hyvähenkistä, ja tämä on tärkeää, kun kyse on puolustuspolitiikasta, varautumis- ja suorituskyvyn ylläpitämisestä vaativassa ja alati muuttuvassa toimintaympäristössä.

Selonteolla on väistämättä myös oma ulkopoliittinen ulottuvuutensa. Puolustus on yhteiskunnassamme sangen laaja ja moniulotteinen käsite, ja olen tyytyväinen siihen, että tässä selonteossa näkyy erinomaisesti poikkihallinnollinen yhteistyö. Sitä sävyttää myös pitkäjänteisyys. Selonteko ohjaa Suomen puolustuksen johdonmukaista kehittämistä aina vuosikymmenen loppuun asti päivittäen samalla linjaukset vastaamaan tämän päivän vaatimuksia. Pitkäjänteisyys luo ennustettavuutta, joka edelleen ylläpitää uskottavuutta, vakautta, kokonaisturvallisuutta sekä kansallista kriisinsietokykyä.

Pitkäjänteisyys näkyy myös siinä, että selonteossa ei keskitytä vain kolmen perinteisen puolustushaaran kehittämiseen vaan puolustuskyvyn kehittämistä katsotaan laaja-alaisesti nopea teknologinen kehitys ja uudet uhat huomioiden. Perinteisen maa-, ilma- ja merivoimaulottuvuuden rinnalle on nostettu vahvasti esiin hybridivaikuttaminen, kyber- ja informaatioturvallisuus sekä avaruusulottuvuus. Kehittämistoimet ja riittävä resursointi näihin ovat välttämättömiä.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteostakin käy ilmi, Suomen ja Euroopan lähialueiden turvallisuustilanne on epävakaa ja vaikeasti ennakoitavissa. Kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää, kansainvälistä oikeutta ja yhteisesti sovittuja toimintatapoja on kyseenalaistettu. Tämä vaikeuttaa erityisesti pienten valtioiden asemaa. Selonteossa tunnistetaan isossa kuvassa Suomen ja Euroopan lähialueiden epävakaa turvallisuustilanne. Suomen pitkäaikainen turvallisuuspoliittinen linja kuitenkin on ja pysyy. Se perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen, yleiseen asevelvollisuuteen ja korkeaan maanpuolustustahtoon, osaavaan reserviin, uskottavaan suorituskyykyyn sekä kansainväliseen puolustusyhteistyöhön. Selonteossa tunnistetaan nyt ensimmäistä kertaa myös ilmastonmuutokseen liittyvät haasteet ja turvallisuusuhat.

Suomen uskottavaa kansallista puolustuskyykyä ylläpidetään sekä hyvin harjoitetulla ulko- ja turvallisuuspolitiikalla että sotilaallisella suorituskyykyllä. Meidän on kuitenkin yhä vahvistettava ja kehitettävä kyykyä vastata laaja-alaiseen vaikuttamiseen yhdessä eri toimijoiden kanssa. Kyberpuolustuksen kehittäminen vaatii turvallisuusajattelun omaksumista kaikilla hallinnon sektoreilla. Se edellyttää myös tiedonvaihdon, toimivaltuuksien ja kansallisten yhteistyörakenteiden kehittämistä viranomaisten välillä. Viime kaudella toteutettu tiedustelulainsäädännön uudistus on jo nyt osoittanut oman tarpeellisuutensa.

Kokonaisturvallisuuden näkökulmasta myös valmiuslaki edellyttää ehdottomasti tarkastelua. Tätä puolustusvaliokunta on painottanut vahvasti.

Nostamme selonteossa esille myös Puolustusvoimien riittävät resurssit ja henkilöstön työhyvinvoinnin tukemisen sekä kotimaisen puolustusteollisuuden merkityksen huoltovarmuudelle.

Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko on valmisteltu tiiviisti parlamentaarisessa seurantaryhmässä, ja kuten todettua, sen keskuudessa vallinnut laaja yhteisymmärrys on näkynyt prosessin kaikissa vaiheissa. Lämpimät kiitokset tästä on syytä osoittaa edustaja Tuomiojalle ja myös puolustusvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kanervalle, erinomaisesta työstä.

Laaja yksituumaisuus ja parlamentaarinen seuranta on tärkeää myös tulevilla kausilla paitsi ennustettavuuden myös ylivaalikautisten resurssitarpeiden ja toiminnan kehittämis-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

tä koskevien linjausten takia. Kaikkien puolueiden sitoutuminen Suomen puolustuspolitiikkaa koskeviin perusratkaisuihin on edellytys sille, että puolustuskyvyn pitkäjänteinen kehittäminen voidaan varmistaa kulloisenkin hallituksen väristä riippumatta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo, olkaa hyvä.

16.35 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Onnea, Suomi! On hienoa käsitellä poliittisesti yksimielistä puolustusselontekoa. Kansallinen yhtenäisyys on itsenäisen maan elinehtoja ja välttämättömyys, se on nähty ja koettu vuosisatojen ja vuosikymmenten aikana.

Sotilaallinen liittoutuminen nousee välillä esille keskusteluun, ja nyt keskustelu aiheesta on taas viriämässä Suomessa. Se on sallittu aihe. Tärkeitä kahdenvälisiä kumppaneita meille ovat tällä hetkellä Ruotsi, Iso-Britannia ja Yhdysvallat. Myös Euroopan unioni on meille keskeinen turvallisuuskumppani. Sen turvallisuusulottuvuus on kehittymässä, myös selonteon mukaan, ja siihen on Suomella paljon odotuksia. Kuitenkin Ison-Britannian lähtö Euroopan unionista muutti asetelmaa, kun vahva sotilaspoliittinen tekijä teki oman ratkaisunsa ja jäi unionin ulkopuolelle. Kysyisinkin vaikka puolustusvaliokunnan puheenjohtajalta — joka näyttää olevan kovin kaveri tällä hetkellä salissa näistä asioista puhumaan: Mitä vaikutuksia te näette Ison-Britannian ratkaisulla EU:n puolustusyhteistyöhön ja sen kehittymiseen ja sitä kautta myös Suomen turvallisuuteen? Tämä yhdessä laadittu puolustusselontekohan antaa joitakin vastauksia tähän asiaan, mutta minusta on tärkeää, että Iso-Britannia-yhteistyöhön kiinnitetään jatkossa huomiota. Eli tällaisella analyysillä ja kysymykselläkin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kanerva, olkaa hyvä, minuutin vastauspuheenvuoro.

16.37 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, herra puhemies! Kysymättä ja pyytämättä esitetty kysymys, mutta sitäkin relevantimpi, koska valitettavasti brexitin seurauksena Iso-Britannia ei ole mukana Euroopan puolustusulottuvuutta kehittämissä hankkeissa. Tämä on ehkäpä brexitin yksi näkyvimpiä ja konkreettisimpia miinuspuolia.

Iso-Britannia on Ranskan ohella Euroopan vahvin sotilaspoliittinen toimija, ja Suomen kannalta meidän kahdenkeskinen ja Britannian johtama monenkeskinen yhteistyö on poikkeuksellisen tärkeä yhteistyö niin sanotun GIUK-käytävän kyseessä ollen. Se GIUK-käytävä myöskin liittyy siihen, mikä on pohjoisen Euroopan turvallisuustilanne, ja ilman Ison-Britannian vakauttavaa merkitystä siinä me emme onnistu.

Edustaja Sankelon kysymys on poikkeuksellisen perusteltu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.39 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomainen asia Suomelle, että puolustuspoliittinen selonteko oli yksimielinen, ja siitä haluan lausua lämpimät kiitokset valiokunnan puheenjohtaja Ilkka Kanervalle ja koko valiokunnalle ja tietenkin parlamentaarista työtä edustaja Tuomiojan johdolla johtaneelle työryhmälle. Yksimielisyys puolustuspolitiikassa ja myös ulkopoliitiikassa ovat tälle kansakunnalle suuri rikkaus,

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

ja se on Suomen pitänyt tällä oikealla tiellä jo pitkään, ja ei ole mitään syytä poiketa tältä tieltä yhtään askelta minnekään suuntaan.

Koko Suomen puolustaminen perustuu ensinnäkin yleiselle asevelvollisuudelle. Se on se oppi, joka meidät pitää todella vahvasti puolustettuna valtiona, ja se tarvitsee tämän yksimielisen selonteon vahvan tuen ja tietysti myös puolustustahdon tässä maassa korkealle. Kun kansa haluaa puolustaa maata yksituumaisesti, se on vahva viesti ulkomaille. Toinen asia on sitten, että meillä pitää olla hyvin koulutettu reservi, riittävä määrä kertausharjoituksia ja osaava henkilöstö Puolustusvoimissa sitä koulutusta antamaan. Se on aivan välttämätön.

Sitten yksi asia, mikä tässä maassa olisi muidenkin hallinnonalojen hyvä oppia: koko maata puolustetaan, jokaista sen neliötä. Tämä vahva oppi on valitettavasti aika monella yhteiskunnan alalla unohdettu, mutta Puolustusvoimille haluan lausua lämpimät kiitokset siitä, että koko maata puolustetaan. Sanotaanko, että siellä on aluepolitiikkaa parhaasta päästä.

Ja sitten ajan tasalla oleva kalusto. Meillä pitää olla uskottavan puolustuksen hoitamiseen uskottavat työvälineet niin kuin kaikilla muillakin työmailla. Tämä nyt menossa oleva HX-hanke, joka ratkeaa tässä ennen joulua, niin kuin ratkeakin, ja monen muun ase-lajin kaluston vahvistaminen ovat Suomelle äärimmäisen tärkeitä. Siinä Suomi rakentaa näin itselleen parasta mahdollista vakuutusta tulevia vuosia varten. Näistä kaikista muodostuu se uskottavuus, jolla Suomi pärjää tulevaisuudessakin eteenpäin ja pysyy itsenäisenä valtiona ja päättää omista asioistaan.

Ulkoiset uhkat ovat Suomen rajoilla aivan yhtä kovat kuin muillakin mailla. On hyvä, että viime vaalikaudella tähän maahan saatiin syntymään vahva ja oikeantasoinen tiedustelulaki. Meillä on nyt Suomen sotilastiedustelulle ja yleensä tiedustelulle semmoiset työvälineet ja sellainen viitekehys toimia, että pystytään aidosti torjumaan etukäteen esimerkiksi verkkojen kautta tulevaa tiedustelua Suomea kohtaan. Se laki on painonsa arvoinen kullassa, ja tiedän, että sitä parhaillaan käytetään erittäin menestyksekkäästi suomalaisten ihmisten turvallisen elämän varmistamiseksi. Esimerkiksi yrityksille tänä päivänä verkko-vakoilu on todella iso riesa. Ja kun meillä on nyt tämä tiedustelulaki ja siihen liittyvät työvälineet, niin pystytään myös näitä ulkoa tulevia haittaohjelmia, erilaisia vakoiluohjelmia, paremmin torjumaan. Tietoverkkojen kautta tapahtuva toiminta voi esimerkiksi lamauttaa sähköjärjestelmän. Jokainen tietää tällaisenä päivänä, mitä vaaroja siihen sisältyy, jos pystytään lamauttamaan sähkönjakelu maassa kokonaan.

Myös hybridivaikuttaminen on tämän päivän uuden lajin kirosana. Tapaus Valko-Venäjä, Puola ja se, mitä tapahtuu esimerkiksi Liettuan rajalla, ovat esimerkkejä siitä, miten maailma on mennyt moniulotteiseksi — käytetään erittäin epäurheilijamaisia keinoja naapurivaltioita vastaan, tavoitteena tietty päämäärä, johon pyritään mitä erilaisimmilla keinoilla. Tällaiset hybridisodankäyntikeinot ovat valitettavaa arkipäivää tänä päivänä, ja uskon vahvasti, että monesti niihin liittyy myös tällaisista verkkotiedustelua ja muuta häirintää. Maailma on muuttunut erittäin levottomaksi tämänkin asian suhteen.

Kaiken tämän keskellä, arvoisa puhemies, on äärimmäisen tärkeää, että Suomi säilyttää huoltovarmuutensa. Katsoin äsken netistä, hetki sitten, sähkön markkinahintaa tällä hetkellä. Se on 977 euroa megawattitunti. Tällä keinoin kun lasketaan tavallisen sähkön hinta tavalliselle kuluttajalle, siitä mennään pitkälti yli euron, niin että heilahtaa, lähelle 2:ta euroa on sähkön hinta, jos joku on pörssisähkön varassa elävä. Se on vaara myös Suomen teollisuudelle, se on vaara koko yhteiskunnalle, kun vihreät täällä ovat lakkauttamassa milloin

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

mitäkin energiamuotoa. Turve lopetettiin tästä maasta, ja siinä samalla tuhottiin huoltovarmuus siltä osin. 3 000 megaa tulee tällä hetkellä verkkoon tähän maahan CHP-sähköä, joka on aivan välttämätöntä sähköä, että pystymme nämä pakkaskaudet selvittämään. Heinäkuussahan näitä uhkia ei ole, mutta se tammikuu on aika pitkä, jos sähkö puuttuu ja energia loppuu. Sama koskee puolustuspolitiikkaa: erilainen puolustuskaluston valmistus pitää tässä maassa säilyttää ja tehdä viisaita päätöksiä sen suhteen.

Ja, arvoisa puhemies, lopuksi: On tärkeää pitää ulkopoliittikka hallussa Kekkosen opein: pidetään ystävät lähellä, vihamiehet kaukana, ja suurvaltojen eturistiriitojen väliin älkäämme menkö koskaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

16.44 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomen puolustuskyky on turvattava kaikissa olosuhteissa. Tässä selonteossa todetaan, että Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Toimintaympäristön jännitteisyyttä ovat viimeisen 15 vuoden aikana kasvattaneet erityisesti Venäjän uudelleen vahvistunut sotilaallinen asema, asejärjestelmien kehittyminen sekä kybersodankäynnin ja hybridivaikuttamisen lisääntynyt käyttö. Venäjän naapurimaihinsa kohdistamista operaatioista voidaan mainita Georgian sota vuonna 2008 ja siitä seurannut jäätynyt konflikti sekä Ukrainan tapahtumat vuodesta 2014 lähtien.

Suomen puolustuspolitiikan kannalta toimintaympäristön lisääntynyt jännitteisyys ja erilaisten vaikuttamiskeinojen kehitys tarkoittavat tunnistettua tarvetta varautua erilaisiin, osin uudenlaisiin turvallisuusuhkiin. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittiset tietojärjestelmät on suunniteltava niin, että ne selviävät mahdollisesta kyberhyökkäyksestä, jolla jonkun järjestelmän toimintaa pyritään häiritsemään. On varauduttava erilaisiin uhkiin hyvin laajalla skaalalla ja lisäksi huolehdittava perinteisen puolustuskykymme turvaamisesta muun muassa toteuttamalla torjuntahävittäjiemme uudistushanke suunnitellusti.

Viime aikoina huolta ovat aiheuttaneet Valko-Venäjän Puolaan, Liettuaan ja Latviaan kohdistama rajahäirintä siirtolaisten avulla ja Venäjän sotilaallinen aktiivisuus Ukrainan rajan läheisyydessä. Tietenkin siirtolaisten avulla tapahtuva painostus on täysin realistinen uhka myös Suomen itärajalla, ja siihen on varauduttava.

Arvoisa puhemies! Tästä selonteosta selviää, että Puolustusvoimat muuttaa Maavoimien sodanajan joukkorakennetta vuodesta 2025 lähtien lakkauttamalla alueelliset joukot. Tällöin alueellisten joukkojen miehistö ja kalusto siirretään paikallisiin joukkoihin ja operatiivisiin joukkoihin. Paikallispuolustuksesta kehitetään koko maan kattava sotilaallisten suorituskykyjen kokonaisuus, joka osaltaan ennaltaehkäisee ja torjuu myös laaja-alaista vaikuttamista. Paikallisjoukkoja käytetään joukkojen perustamiseen, taistelutehtäviin, kohteiden suojaamiseen ja muiden viranomaisen sekä yhteiskunnan tukemiseen. Uudistus on järkevä ja perusteltu. Se vahvistaa Maavoimien suorituskykyä ja selkeyttää tehtäväjakoja. Alueellisten ja paikallisten joukkojen välinen tehtäväjako on ollut sekavahko, mutta tilanne selkeytyy uudistuksen myötä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz, poissa. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

16.48 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Puolustusselonteko on tärkeä asiakirja, sillä se mahdollistaa pitkäjänteisen suunnittelun ja kehittämisen, mikä kattaa vuosikymmenen aikajänteen. Selontekokäytäntöä on varsin perusteltua jatkaa. Parlamentaarinen seurantaryhmä ja perusteellinen eduskuntakäsittely mahdollistavat ylivaalikautisen näkökulman Suomen puolustuksen kehittämiseen. Suomen puolustuksen järjestäminen ei ole tuuliviiripolitiikkaa. Vaikka poliittinen toimintaympäristö ja asetelmat muuttuvat, puolustus ei voi huojua suhdanteiden mukana vaan sen on pidettävä aina vakaa kurssinsa.

Kriisien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt, ja kynnys voimankäyttöön on alentunut. Suomea ei uhkaa välitön sotilaallinen kriisi, mutta viisas varautuu kaikkeen — myös tilanteisiin, joissa sodan ja rauhan raja-aidat ovat hämärtyneet. Suomen turvallisuusympäristö on säilynyt jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Kyber- ja hybridiuhkien todennäköisyys on kasvanut, ja uhkakuvat ovat monipuolistuneet.

Puhemies! Lähialueiden strateginen merkitys on kasvanut. Pohjois-Eurooppa muodostaa sotilasstrategisen kokonaisuuden, johon kytkeytyvät Itämeri, arktinen alue ja Pohjois-Atlantin meriyhteydet. Toimintaympäristön muutokset edellyttävät Suomen puolustukselta nopeaa toimintakykyä, toimivaa viranomaisyhteistyötä ja tiivistä kansainvälistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.

Suomen puolustuksen peruspilarit ovat aikaansa seuraava asevelvollisuus, hyvin koulutettu ja säännöllisesti harjoitettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto. Näihin nojaa Suomen puolustaminen. Toimintatapamme on kustannustehokas ja historian aikana testattu ja turvaa tulevaisuutemme itsenäisenä kansakuntana.

Reservin koulutusta tehostetaan kehittämällä eri harjoitusmuotoja: kertausharjoituksia, Puolustusvoimien vapaaehtoisia harjoituksia, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta sekä reserviläisten omatoimista osaamista.

Puolustusvoimille on asetettu viime vuosina paljonkin uusia velvoitteita. Uudet teknologiat, kyber-, avaruus- ja informaatio suorituskykyjen kehittäminen sekä sotilastiedustelulainsäädännön toimeenpano edellyttävät Puolustusvoimien henkilöstömäärän lisäämistä. Haasteellisissakin taloudellisissa olosuhteissa henkilöstön määrää on kyettävä kasvattamaan selonteon viitoittamalla tavalla. Tavoitteena on kasvattaa henkilöstömäärää 500 henkilötyövuodella asteittain 2020-luvun loppuun mennessä.

Puhemies! Keskusta kiittää Puolustusvoimien henkilöstöä vaativasta työstä isänmaamme turvallisuuden eteen. Jokainen varusmies, reserviläinen ja kantahenkilökuntaan kuuluva tekee arvokasta työtä maamme tulevaisuuden eteen. Viisaalla, rauhaa ja vakautta rakentamalla ulko- ja turvallisuuspolitiikalla ja puolustuskyvyn pitkäjänteisellä kehittämisellä taakamme maamme itsenäisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

16.52 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Uskottava maanpuolustus on kunniasia, ja yksimielinen puolustusselonteko tästä salista on siitä selkeä osoitus. Siitä haluan olla erittäin kiitollinen.

En ehtinyt debattisuuteen, eli tämä saattaa jäädä omaan henkilökohtaiseen pohdintaan, enkä oletakaan vastausta puolustusministeriltä juuri nyt saavani, mutta jäin kuitenkin miettimään tätä maailman aika voimasta kehitystä ja etenkin sitä, miten Suomi ja Eurooppa ovat jääneet digitaalisessa teknologisessa kilpailussa hyvin voimakkaasti Yhdysvaltojen ja Kiinan jalkoihin. Tästä esimerkkinä on vaikka alustatalous, jossa suuret toimijat ovat

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

yli 90-prosenttisesti jostain muualta kuin Euroopasta. Tämä luonnollisesti haastaa meitä monella tavalla turvallisuuden kannalta. Data on valtaa nykypäivänä.

No, nyt kun ollaan siirtymässä yhä kiihtyvämpään tekoälyn kehitykseen, on aivan päivänselvää, että uudenlaiset aseistukset ja uudenlainen sodankäynti tulevat kasvamaan ja haastamaan Suomeakin hyvin voimakkaasti. Tässä kilpailussa olemme jo valitettavasti saaneet viestejä Yhdysvaltain suunnalta, että Kiina on ottamassa nyt etumatkaa, ja luonnollisesti Eurooppa on hyvin haastavassa asemassa jo lähtökohtaisesti — jos ei muuten, niin me tupataan varmistamaan virheiden tapahtumattomuus sillä, että me reguloimme itsemme tällaisessa kilvassa ulos.

Jäin miettimään oikeastaan sitä, mitkäköhän ovat ne maat, joiden kanssa Suomen kannattaa tässä yhteydessä tehdä yhä vahvempaa yhteistyötä. Pohjoismaat — aivan päivänselvä asia, että teknologisesti edistyneet Pohjoismaat — varmasti ovat se yhteys, johon pitää panostaa, ja Yhdysvallat siihen mukaan. Tässä on tietty pieni haaste, jos me mietitään koko Eurooppaa ja EU:n strategista kompassia, onko se se, jossa Suomi ja koko Eurooppa saavat sen edelläkävijyyden, mitä me tarvitaan.

Huolena on tietenkin se, että kun siirrytään yhä vahvemmin uuden teknologian aseistukseen ja sodankäyntiin, ei-valtiollisten toimijoiden rooli tulee kasvamaan, ja se kyllä haastaa monella tavalla meidän turvallisuutta tulevaisuudessa.

Tässä oikeastaan oma pohdintani.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

16.55 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minä sen sijaan seurasin sitä debattivaihetta, osallistuin siihen myöskin itse, ja vähän yllättäen siellä pullahti esiin ”epäajankohmainen” Nato-jäsenyyskeskustelu — tätä sanaa siis ministeri käytti vastatessaan tähän asiaan. Kaikkonen totesi, että todellakaan tämä ei ole ajankohtainen aihe. Kuitenkin eräistä puolueista tätä teemaa nostettiin esiin.

Se varmaan, arvoisa puhemies, on syytä todeta, että kaikki olemme yhtä mieltä tässä salissa siitä, että Nato-jäsenyyden harkitseminen tai pohtiminen tai siitä päättäminen on itsestään selvästi meidän suomalaisten oma asia. Siitä ei kukaan muu voi huolehtia, ja me itse siitä huolehdimme ja sen päätöksen myöskin teemme. Tämä on itsestään selvyyys, jos tätä itsestään selvyttä nyt kauheasti kaivattiin käydä läpi.

Yhtä itsestään selvää on se, että Suomi pyrkii omilla toimillaan kansainvälisessä ympäristössä vahvistamaan vakautta, luottamusta ja yhteistyötä kaikilla tavoilla. Tämä on itsestään selvä lähestymistapa. Tähän on myöskin tasavallan presidentti monta kertaa viitannut, mikä myöskin on itsestään selvää. Siksi meillä on tämä aloite, johon myöskin puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Kanerva viittasi. Meillä on synnytetty tämä ”Helsingin henki” -ajatus, ja me tulemme johtamaan Etyj-järjestöä vuonna 2025, kun on kulunut 50 vuotta Etyk-konferenssista, joka pidettiin Helsingissä ja joka omalla tavallaan vakautti eurooppalaista turvajärjestelmää, nosti myöskin esiin tämän laajan turvallisuuskäsitteen, joka sitten itse asiassa muutti sen status quon, jota sillä haluttiin vakauttaa.

Tässä suhteessa Suomi on edelleenkin halukas avittamaan yhteistyövaraisen turvallisuuden synnyttämistä ja luottamusta eri maiden välillä. Tämä on olennaista erityisesti silloin, kun on kyse suurvaltasuhteista. Suomella on vahva intressi sekä tarjota platformia että tukea sitä, että suurvallat voisivat löytää toisensa sitä kautta, puhumme sitten joukkotuho-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

aseiden leviämisen estämisestä tai yhteistyövaraisuudesta ylipäätään, niin että ne löytävät toinen toisensa. Mauno Koivisto varoitti moneen kertaan Suomen omasta asemasta, että meidän historiamme synkät luvut ovat olleet sitä, että Suomi on tavallaan joutunut ajopuuna muiden sotiin mukaan ja pahimmillaan etulinjaan. Tämä on tietenkin se suuri intressi myöskin silloin, kun me pohdiskelemme tätä Nato-jäsenyyttä, että meillä ei ole aitoa intressiä joutua suurvaltojen vastakkainasettelussa etulinjaan, meillä ei aidosti ole suomalaisen turvallisuusintressi siinä. Sen vuoksi tämä kysymys siitä, että rakennamme yhteistyövaraista turvallisuutta, on meille niin olennaisen keskeinen. Tämä on myöskin sen yksimielisen turvallisuuspoliittisen linjauksemme tausta, ja sen takia minä ihmettelen, että täällä tänäänkin käymme tätä kummallista keskustelua, että me emme vaalisikaan tätä yksimielisyyttä, joka nytkin tässä selonteossa selvästi näkyy.

Kun edustaja Kaunisto tässä omassa puheenvuorossaan lähti pohtimaan sitten näitä kumppanuussuhteita ympäri maailman, te totesitte, aivan oikein, että kumppanuus on mitä luontevinta [Puhemies koputtaa] Pohjoismaiden kesken, on sitten kysymys Ruotsista, [Puhemies: Kiitos!] keskeistä myöskin Norjan suuntaan, mutta keskeisin suunta kumppanuudelle tietysti on Euroopan unioni.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

16.58 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Jatkan tähän edustaja Kiljusen puheenparteen liittyen — hyviä pointteja. No, totean kyllä sen, että nähdäkseni Nato, joka on euroopalaisesta näkökulmasta aivan keskeinen puolustusratkaisu, on meidän tiivis, läheinen kumppani, niin että keskustelu suhteesta Natoon, sen luonteesta, on aina ajankohtaista ja pohdinta jäsenyydestä on osa sitä keskustelua. Eli pidän erikoisena, että tätä keskustelua lähtökohtaisesti rajaisi se, ettei se olisi ajankohtaista — kyllä se meidän suhde Natoon on sitä nähdäkseni tosiaan koko ajan.

Mutta nostan toisen asian liittyen tähän puolustusselontekoon ja mietintöön, ja se on asevelvollisten — mukaan lukien reserviläisten — joustava käyttö osana maanpuolustusta erilaisissa tilanteissa. Tämä on asia, joka nousee puolustusselonteossa, ja se on asia, joka nousee nyt tässä puolustusvaliokunnan mietinnössä ja sitten myös asevelvollisuuskomiteassa. Ja tämä liittyy siihen, että jos ajatellaan virka-apua, jota Puolustusvoimat antaa, on selkeää, että normaalitilanteessa se on virka-apu viranomaiselta toiselle, ja siinä on asevelvollisilla aika rajattu rooli, ja se on ihan perusteltua, mutta sitten kun ajatellaan tilannetta — jota toivottavasti ei koskaan tule mutta jollainen voisi olla — että meidän maahamme kohdistuu laaja-alaista, pitkäkestoista vaikuttamista, jossa meidän turvallisuuttamme haastetaan monin eri tavoin, niin se voi olla vähän toisenlainen tilanne. Siinä pitäisi huolehtia siitä, että meidän puolustusvoimien — joista kuitenkin suuri osa koostuu reserviläisistä — koulutettujen, osaavien asevelvollisten joukkoja voitaisiin käyttää hyödyllisesti ja parhaimmalla mahdollisella tavalla osana paikallista puolustusta tämäntyyppisissä tilanteissa. On nähdäkseni hyvä, että on nostettu sekä selonteossa, mietinnössä että siellä asevelvollisuuskomiteassa esiin, että tähän liittyviä käytäntöjä ja mahdollisesti lainsäädäntöä pitää tarkastella, ja pidän tätä sinänsä tärkeänä. On olennaista, että meillä kaikkiin erilaisiin turvallisuustilanteisiin liittyen lainsäädäntö on hyvällä tasolla ja me voidaan hyödyntää sitä osaamista, jota meillä on sekä kiistatta ammattisotilailla, joilla on sitten tietysti syystäkin toisenlainen lainsäädännöllinen status, että myös asevelvollisilla, jotka ovat koulutettuja johonkin tehtävään, niin että sitä voidaan joustavasti käyttää. Haluaisin vielä alleviivata,

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

että pidän näitä huomioita, joita tosiaan kaikissa näissä kolmessa asiakirjassa nostetaan, erittäin tärkeinä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

17.01 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomen puolustuspoliittinen linja ei ole altis suhdannevaihteluille. Suomen puolustusratkaisun strategisia perusvalintoja ovat koko maan puolustaminen, yleinen asevelvollisuus ja sotilaallinen liittoutumattomuus — sotilaallinen liittoutumattomuus, edustaja Zyskowicz.

Yleinen asevelvollisuus on keskeinen osa Suomen puolustusratkaisua. Yleisellä asevelvollisuudella on vahva ja laaja tuki suomalaisessa yhteiskunnassa. Reservin merkitys sodanajan joukoissa on ratkaiseva, sillä sodanajan joukoista noin 95 prosenttia on reserviläisiä.

Mitä tulee vielä suhdannepolitiikkaan, niin vaikka tämä poliittinen toimintaympäristö ja asetelmat muuttuvat, puolustus ei voi huojua suhdanteiden mukana vaan sen on pidettävä, niin kuin tässä edustaja Kivisaari ansiokkaasti toi esille, vakaa kurssinsa.

Edustaja Zyskowicz toi omassa puheenvuorossaan Venäjän aika useasti esille. Nyt oli viime kuussa uutinen siitä, mitä venäläiset meistä ajattelevat. No melkein pelkkää hyvää, mitä Suomen ulkoministeriön Venäjälle teettämä kyselytutkimus osoittaa: yli kaksi kolmesta venäläisistä, 68 prosenttia, suhtautuu kyselyn mukaan Suomeen myönteisesti ja vain 5 prosenttia kielteisesti tämän tutkimuksen osalta. Ja suosio vain kasvaa, mitä paremmin meidät suomalaiset opitaan tuntemaan ja tunnetaan: Moskovassa Suomesta ajattelee myönteisesti jo 79 prosenttia, ja Pietarissa, Suomen rajan tuntumassa, missä kontakteja Suomeen on enemmän, luku vain kasvaa, peräti 89 prosenttiin.

Edustaja Zyskowicz, toitte esille, että mitä meillä koulussa opetetaan. No, toivoisin, että sitä diplomaattisuutta ja sitä tunnettavuutta ja yhteistyötä rajan yli Suomen ja Venäjän välillä tulisi opettaa ja edistää. Totta kai korona on pitänyt nyt huolen siitä, että itäraja on kiinni ja tätä vuorovaikutusta ei päästä tekemään tässä ajassa.

Kyllä muistuttaisin tässä keskustelussa, että kyllä meidän pitää tehdä itänaapurin kanssa enemmän ystävyyttä ja kumppanuutta kuin vastakkainasettelua, ja kaikkihan me tiedämme, että kun tätä Nato-korttia väläytellään, niin se ei ainakaan sitä kumppanuutta idän kanssa tule edistämään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

17.04 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos, edustaja Kettunen, puheenvuorosta. Minäkin luonnollisesti pidän erinomaisena asiana sitä, että venäläiset ajattelevat Suomesta hyvää ja suomalaisista hyvää. Ja miksi eivät ajattelisi, Suomi on maailman paras maa. [Tuomas Kettunen: Kyllä!] Minäkin muuten ajattelen venäläisistä hyvää. Sen sijaan Venäjän nykyjohdosta en ajattele hyvää. Kuten puheenvuorossani katsoin, kiristynyt tilanne Ukrainan rajoilla, kiristynyt tilanne Euroopassa on seurausta Venäjän nykyjohtoon toimista. Kuka tästä voisi olla eri mieltä?

Edustaja Kettunen, mainitsitte kouluopetuksen. Kun olen tämmöinen buumeri, en malta olla viittaamatta viime sunnuntain Helsingin Sanomiin. Siellä oli laaja kirjoitus siitä, miten 1970-luvun alussa taistolainen kansanedustaja Taisto Sinisalo teki eduskuntakyselyn kou-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

lukirjasta, maantiedon kirjasta, jossa kerrottiin totuuksia sodanjälkeisestä Euroopasta, ei mitään räikeätä neuvostovastaisuutta — sellaista ei Suomen koulukirjoissa 70-luvulla ollut — mutta kerrottiin esimerkiksi, että Viro, Latvia ja Liettua menettivät itsenäisyytensä sodan jälkeen. Kun Sinisalo teki eduskuntakyselyn ja syytti opetusta neuvostovastaiseksi, niin tuon Helsingin Sanomien kirjoituksen mukaan seuraavana päivänä Kouluhallitus peruutti tämän kirjan oikeudet — siis siihen aikaan Kouluhallituksen piti tietysti hyväksyä käytettävät oppikirjat. Edelleen siinä kerrottiin, että kun seuraava painos tästä kirjasta ilmestyi, koko luku oli poistettu kirjasta. Ja edelleen siinä kerrottiin, että ennen kuin tämä seuraava painos ilmestyi, se tarkistutettiin Suomi-Neuvostoliitto-Seuran pääsihteerillä, kommunisti Christina Porkkalalla.

Tämän jälkeen tänäkin päivänä kehdataan väittää, että ei taistolaisilla ollut mitään vaikutusvaltaa 70-luvun suomettuneessa Suomessa, kun heillä oli kannatusta niin vähän. No niin olikin vähän, kampuksilla ehkä korkeimmillaan 20 prosenttia, täällä ehkä puolet SKDL:n eduskuntaryhmästä, eli noin 10 prosenttia. Mutta ei se vaikutusvalta perustunutkaan heidän parlamentaariseen voimaansa, vaan se perustui siihen, että heillä oli parisataa miljoonaa kannattajaa tuossa itärajan takana ja suomettuneessa Suomessa kaikki pokkuroivat Neuvostoliittoa ja siinä sivussa Neuvostoliiton ylimpiä ystäviä eli taistolaisia.

Muutama sana Natosta: Kylmän sodan aikana ja nytkin Naton olemassaolo sinänsä vahvistaa Suomen turvallisuutta, siis myös kylmän sodan aikana — näinhän ei Suomessa tietysti sanottu, mutta se nyt vain on totuus. Suomen olisi pitänyt liittyä Natoon jo silloin 90-luvulla, kun se olisi ollut paljon helpompaa kuin nyt. Nyt siitä seuraisi paljon sellaisia ongelmia, mitä silloin ei olisi seurannut. Mutta näinhän me emme tehneet. Päinvastoin Suomen poliittisessa johdossa oli ihmisiä, jotka olivat viettäneet nuoruutensa parhaat vuodet Natoa vastustamalla, ja he sanoivat, että jopa Baltian maiden liittyminen Natoon on paha asia. Oi voi, ajatelkaa tällä hetkellä tilannetta meidän lähialueillamme, jos esimerkiksi Viro, Latvia ja Liettua eivät olisi Naton jäseniä. Millaista Venäjän pullistelua, millaista tilanteen kärjistymistä alueella joutuisimme silloin sietämään? Nato ei ole uhka Venäjälle, vai luuleeko joku, että esimerkiksi äsken mainitut Baltian maat ovat hetkenä minä hyvänsä hyökkäämässä Venäjän kimppuun, kuten suunnilleen Venäjän kansalle valehdellaan? Sen sijaan näissä maissa, Baltian maissa, tiedetään, että Nato ei ole uhka Venäjälle mutta se on uhka Venäjän uhalle, ja se on Venäjälle ongelma.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.08 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Meillä on edustaja Zyskowiczin kanssa tässä tällainen työnjako, että edustaja Zyskowicz otti esille näitä historian tosiasioita ja itse pyrin nyt sitten kuvaamaan tätä, miten kehitämme asevelvollisuutta niin, että Suomi toimii sillä tavoin kuin olemme pyrkineet toimimaan alueellamme aiempinakin vuosikymmeninä, vakautta lisäävänä voimana.

Tosiaan tässä tämän päivän keskustelussa on käytetty todella hyviä puheenvuoroja, ja tietysti edellä edustaja Zyskowiczin puhe oli varmasti sieltä parhaasta päästä tässä keskustelussa, ainakin tähän mennessä. En käy kertaamaan niitä asioita, mitä tässä on edellä puhuttu, mutta haluan kuitenkin, arvoisa puhemies, vielä todeta omastakin puolestani vahvan tukeni ajatukselle koko maan puolustamisesta, yleisestä asevelvollisuudesta ja laajasta reservistä, joilla puolustuksen uskottavuutta ja maanpuolustustahtoa ylläpidetään.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Kolme näkökulmaa, joita mielestäni on ehkä liian vähän käsitelty tässä keskustelussa — ja ehkä nämä synnyttävät vielä lisää keskustelua tästä todella tärkeästä ja enemmän kuin ajankohdasta aiheesta:

Ensimmäinen näkökulma liittyy mielestäni siihen, että asepalveluksen suorittamisasteen nostaminen tulisi ottaa vielä vahvemmin koko yhteiskunnan yhteiseksi tavoitteeksi. Mielestäni asevelvollisuuden suorittamisaste on ehkäpä paras mittari kuvaamaan sitä, mikä on hyvinvointiyhteiskuntamme tila. Jos ajattelemme niitä nuoria kutsunnanalaisia, jotka ovat päässeet nauttimaan äitiysneuvolan palveluista, lastenneuvolan palveluista, erilaisista perhepalveluista, varhaiskasvatuksesta, maailman parhaasta peruskoulusta ja toisen asteen koulutuksesta, ja jos nuori kutsunnanalainen käytyään kaikki nämä eri hyvinvointiyhteiskunnan vaiheet läpi ja vartuttuaan nuorukaiseksi on siinä kunnossa henkisesti tai fyysisesti, että ei pysty suorittamaan palvelusta, niin onhan silloin yhteiskunnassa joku mennyt todella pahasti pieleen. Ja mielestäni tässä mielessä tämän pitäisi olla koko poliittisen kentän, kaikkien puolueiden, yhteinen tavoite, että rakennamme suomalaista yhteiskuntaa niin, että kaikki pystyvät suorittamaan palveluksen, ja toisaalta, että kaikki myös haluavat suorittaa sen. Kun nämä asiat ovat yhteiskunnassa kunnossa, niin tämä on varmasti maa, jonka puolesta halutaan olla myöskin asepalveluksen kautta tekemässä sitä tulevaisuustyötä, jolla rakennamme Suomea jatkossakin maailman parhaana yhteiskuntana.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökulma: Kun pääsemme toivottavasti siihen, että kaikki — kaikki kutsunnanalaiset ja tulevaisuudessa toivottavasti yhä kasvava joukko myös vapaaehtoisia naisia — palveluksen suorittavat, meillä on paitsi sotilaallisessa mielessä hyvää reserviä myös sellaista yhteiskunnallista voimavaraa olemassa, että kun näitä reserviläisiä sitten otetaan yhteen kertausharjoituksiin, niin emme ainoastaan kohota reservin kuntoa ja sotilaallista maanpuolustuskykyämme vaan luomme sellaisia tilanteita, joissa ihmiset, joilla on jo lähtökohtaisesti hyvä luottamus toisiinsa, tuntemus toisistaan, pääsevät kohtaamaan ja vaihtamaan ajatuksia myös siitä, mitä he tekevät siviilielämässä. Silloin me saamme tässä yhteiskunnassa aikaan niitä sellaisia kohtaamisia, jotka käytännössä johtavat myös siihen, että talouselämämme hyötyy. Tästä voin itse sanoa monia käytännön esimerkkejä omalta reservin uraltani, kuinka ne samassa joukko-osastossa palvelleet nuoret sitten, kun pääsevät kertausharjoituksissa toisiaan kohtaamaan, pääsevät myöskin luomaan tällaisia hallinnonalat ja eri tiedekuntien rajat ylittäviä uusia ajatuksia. Ja tiedän, että sieltä on syntynyt myös sellaista taloudellista lisäarvoa, joka on tietysti kokonaisuomaanpuolustuksen kannalta aivan ensiarvoisen tärkeää siinä, että Suomi on menestyvä yhteiskunta ja meillä on varaa huolehtia myös kansantaloudestamme.

Arvoisa puhemies! Onko niin, että tässä on 5 minuutin aikaraja? [Puhemies: Kyllä!] No, sitten täytyy käyttää toinen puheenvuoro, koska kaikkein tärkein näkökulma jäi vielä käsittelemättä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

17.14 Jari Kinnunen kok: Arvoisa herra puhemies! Laaja-alainen, pitkäaikainen vaikuttaminen — sellainen on ollut käynnissä jo 2005 lähtien, vähintäänkin. Suomalainen media on ollut vallan vahtikoira, mutta se on ollut näköjään myöskin suomalaisen vapauden vahtikoira. Se on vuonna 2011 ensimmäisen kerran tuonut julki venäläisen maanomistuksen;

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

vuonna 2015 se jatkoi, vuonna 2018 se jatkoi, ja nyt on sitten tuoreimmat tapaukset meidän tiedossamme. On Airiston Helmeä, on sitä sun tätä.

Ystävällinen naapuri on ystävällinen vain silloin, kun se ei käytä piiloviestintää ja sinne piilotettuja uhkailuja ja se ei testaa hybridivaikuttamisella rajojemme pitävyyttä, kuten tapahtui 2016. Me kaikki varmasti pidämme venäläisistä. Minullakin on siellä paljon ystäviä, mutta en pidä kyllä venäläisestä ulkopolitiikasta, koska se on pienempien sortamista.

Tämä puolustusselonteko on äärimmäisen hyvä, ja on todella hyvä, että se on yksimielinen. Me emme kuitenkaan voi eikä meidän pidä tappaa keskustelua siitä, mikä on Suomen puolustuksen tulevaisuus. En lähde Nato- ja liittoutumattomuuskeskusteluun, mutta totean, että kun meillä on jo tämä hybridivaikuttaminen vallalla tässä maassa, halutaan sitä tai ei, niin siihen on pystyttävä vaikuttamaan, ja meidän nukumme hyvin pitkään ja levollisesti aina ruususenunta. Vasta reilu vuosi sitten saatiin aikaiseksi laki, jolla rajoitettiin EU:n ulkopuolisten maanhankintaa, ja siitä huolimatta tämä maanhankinta edelleenkin onnistuu niin sanottujen kultaisten passien avulla.

Nykyinen maanpuolustus vaatii entistä enemmän eri hallinnonalojen yhteistyötä. En pidä järkevänä sitä, että näitä maakauppoja valvotaan jälkikäteen — niitä pitäisi pystyä valvomaan reaaliaikaisesti. Kun katsotte sitä karttaa, missä itänaapurin lakeijojen maanomistusta on, niin todennäköisesti teillä nousee tukka pystyyn. Ne ovat kantaverkkojen läheisyydessä, ne ovat strategisten kohteiden läheisyydessä, ne ovat paikoissa, joista pääsee hyvin vaikuttamaan. Ja ikävä kyllä tämä viimeinen esimerkki sisämaan saaristosta on sellainen, jota ei toivoisi Suomessa enää ikinä näkevän. Toivoisin, että pääsisimme parempaan viranomaisyhteistyöhön. Näihin viranomaisiin kuuluvat tietenkin myöskin kunnan viranhaltijat ja ne, jotka rakennusluvista päättävät. Näin voisimme välttyä näiltä ikäviltä seikoilta.

Toivotan Suomelle turvallisia itsenäisyyspäiviä jatkossakin. Nythän me olemme niitä saaneet täällä viettää, mutta siltikään meidän ei tarvitse ihan kaikkea uskoa, mitä meille tuolta isommasta naapurista syötetään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.18 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan välttämätöntä, että Suomi pitää, voisi sanoa vähän huumorilla, jääräpäisesti omaa puolustustaan ja omaa toimintakykyään yllä jatkuvasti ympärilleen vilkuilematta. Suhteet hoidetaan naapureihin, totta kai, ja olemme myös kansainvälisesti aktiivisia toimijoita muun muassa YK:n eri rauhanturvaoperaatioissa. Se antaa meille sitä kansainvälistä arvostusta, jota me tarvitsemme. YK itsessään on meille tärkeä järjestö, samoin Euroopan unioni yhteistyökumppanina, ja siinä olemme itsekkin vahvana osana mukana, mutta sielläkään ei pidä suostua kaikkeen, mitä sieltä tarjotaan.

On murheellista seurata tätä EU:n toimintaa tänä päivänä. Sanon, että Euroopan unioni alkaa olla kohtapuolin vaaraksi itselleen. Se on menossa semmoisille alueille, jotka eivät kuulu millään lailla enää sen omaan perussopimukseen eivätkä jäsenmaiden liittymissopimuksiin. Tällä keinoin varmiten hajotetaan koko tämä tärkeä, syntynyt Euroopan kansakuntien välinen yhteistyö, ja sitähän meidän sellaiset naapurimme haluavat, jotka hyötyvät tällaisesta sekaannuksesta. Tämä pitäisi nyt tuolla komissiossa ja Ursula von der Leyenin porukassa ymmärtää, että näin ei voi jatkaa. Esimerkiksi tämä velkasekoilu, yhteisvastuut, joita ei ole, ja sitten nämä uudet taksonomiat ja kaikki tällaiset, joilla pyritään vain otta-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

maan määräysvaltaa itselle, tavoitteena päästä liittovaltioon, ovat Suomen puolustuksen kannalta ja Suomen riippumattomuuden kannalta vaarallinen asia. Se EU, mikä aikanaan oli ja tehtiin hyväksi kauppajärjestöksi ja yhteistyöjärjestöksi, jossa itsenäiset kansakunnat voivat toimia vapaasti ja tukea toisiaan, oli aivan loistava idea. Robert Schumanin pitämä puhe, jonka Monnet'n suvun vesa Jean Monnet kirjoitti, on niitä tärkeitä peruskiviä, joita pitäisi kunnioittaa. Mutta nyt tämä liittovaltiokehitys on lähtenyt aivan hullulle laukalle, ja siitä koituu Suomelle suurta vahinkoa taloudellisesti, ja jos ei järki tule päähän, niin siitä tulee sitten muutakin vahinkoa tulevaisuudessa.

Puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Ilkka Kanerva mainitsi omassa puheenvuorossaan myös tämän väestönsuojelun. Se totta vieköön tässä maassa on lapsenkengissä. On murheellista huomata, että jos kriisi on tullakseen joskus, niin kuin sen maailmassa tapana on tulla määrävälein, niin meidän valmistautumisemme siihen on aika huonossa tilassa tällä hetkellä.

Täällä muutamissa puheenvuoroissa mainittiin muun muassa puolustusvälineiden valmistuksesta ja puolustusmateriaalien valmistuksesta tässä maassa, että siinä ei muka saa syntyä tällaisia haitallisia kilpailutusketjuja, että katsomme omaan napaamme ja otamme tarjouksia vain omilta yrityksiltä, mutta totta kai sen pitää olla niin. Kuvitteleeko joku kansanedustaja, että kriisin tullen voimme edelleen luottaa siihen, että voimme edes pyytää jostakin maasta tarjousta? Kriisin aikana eivät tavarat kulje — kyllä sen verran pitää jokaisen kansanedustajan [Puhemies koputtaa] tietää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.21 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Zyskowiec käytti poikkeuksellisen painavan puheenvuoron. Hän monella tavalla pohdiskeli Naton olemassaoloa Euroopassa ja sen merkitystä eurooppalaiselle turvajärjestelmälle. Hän totesi muun muassa näin, että Naton olemassaolo vahvistaa Suomen turvallisuutta. En lähde analysoimaan tuota ajattelutapaa, mutta hän jatkoi eteenpäin: ”Nato ei ole uhka Venäjälle.” Ja hän jatkoi: ”Nato on uhka Venäjän uhalle.” Mielenkiintoinen, ei ajatusleikki, vaan tässä oli tietysti ihan vakava analyysi takana. Arvoisa puhemies, olen ihan vakuuttunut, että monet Baltian maissa ajattelevat juuri noin ja varmaan osin myöskin oikeutetusti. Tässä on varmasti vinha perä sanoa se tuossa muodossa.

Katsotaan Euroopan karttaa vähän toisesta kulmasta. Miten serbit sanoisivat saman asian? Nyt minä yritän olla devil's advocate vain analyttisessä mielessä, en ota kantaa tähän asiaan vaan pohdin tätä tavallaan teoreettisesti. Serbit voisivat käyttää tätä Zyskowiec'in sanaleikkiä seuraavasti: Venäjä ei ole uhka Natolle. Venäjä on uhka Naton uhalle. Ja he voivat käyttää tietysti esimerkkinä vuoden 1999 pommituksia Belgradissa, jolloin Nato YK:n päätösten vastaisesti suoritti hyökkäysoperaation ja pommitti pääkaupunkia Euroopassa lähes sadan päivän ajan. Kuolonuhreja oli iso määrä, siviiliuhrit tuhansissa. Serbit voisivat silloin käyttää Natosta tätä argumenttia varmaankin täysin legitiimisti, jos niin ollaan.

Meillä on vähän turhan sinisilmäistä tämä keskustelu täällä. Jari Kinnunen totesi, että ei tarvitse kaikkea uskoa, mitä isommasta naapurista meille sanotaan. Minä muotoilisin tämän tällä tavalla: en ole sinisilmäinen suurvaltapolitiikan suhteen millään ilmansuunnalla, ei tarvitse uskoa kaikkea sitä, mitä isoimmista maista meille sanotaan.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Suurvalloilla on globaalijärjestelmässä omat edut, ja me pienet maat olemme liian usein vain pelinappuloita näissä peleissä. Sen takia, kuten muun muassa edustaja Tuomas Ketunen täällä erittäin painavasti sanoi, meidän Suomen intresseissä ei ole olla mukana näissä peleissä emmekä me ole ollenkaan suhdanneherkkiä näissä asioissa. Meidän intresseis-
sämme on turvata Suomen itsenäisyys ja turvallisuus kaikissa oloissa, emmekä me halua altistaa itseämme suurvaltakilpailulle, suurvaltavastakkainasettelulle, koska pahimmil-
laan, kuten Mauno Koivisto niin moneen kertaan sanoi, me olemme etulinjassa. Tämän vuoksi pidetään tämä omissa käsissämme, vaalitaan tätä kansallista yhteisymmärrystä tääl-
lä eikä turhaan kilvoitella tällä, kuka tässä ikään kuin olisi isänmaallisempi kuin joku toi-
nen. Me olemme kaikki isänmaallisia tässä silloin, kun me puhumme Suomen itsenäisyy-
destä, Suomen turvallisuudesta. [Puhemies koputtaa] Siltä pohjalta kuljetaan yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, ol-
kaa hyvä.

17.24 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Suomen puolustuspoliittinen linja on varmasti vakaa ja myöskin melko yksimielinen, ainakin keskustelun kautta, ja hyvä, että sitä keskustelua käydään. On kuitenkin tärkeää huomioida, että maailma ympärillä muut-
tuu jatkuvasti, ja onkin tärkeää päivittää meidän linjojamme ja meidän näkemyksiämme myös tähän tietoon pohjautuen.

Tässä yhteisessä selonteossa tuodaan esiin, että tutkimus ja tuotekehitys ovat myös puo-
lustuspolitiikassa keskeisiä. On tärkeää huomioida, että tämä tarve ei kohdistu vain soti-
laalliseen puolustukseen vaan ylipäättään siihen, että olemme ajan tasalla. Esimerkiksi
kyberuhkien osalta meillä on osaamista tekoälyssä, digitalisaatiossa ja niin edelleen, ja
tällainen laaja tutkimus- ja tuotekehitysosaaminen myös monipuolistaa meidän elinkei-
norakennettamme ja poissulkee joitakin hybridiuhkia, joita myös kohdistetaan ja voidaan
kohdistaa tiettyihin elinkeinoihin. Jos olemme liian riippuvaisia tietyistä toimialoista, niin
se muodostaa taloudellisen uhan, johon voidaan myös kohdistaa toimia.

Ja ilmastomuutos — muutamia vuosia sitten kukaan ei tätä laajasti käsitellyt turvalli-
suusuhkana, mutta nyt tiedämme, että hyvinkin vakavat uhat kohdistuvat myös siihen, mitä
esimerkiksi ilmastopakolaisuus voi aiheuttaa. Tässä kohtaa on tärkeää huomioida, että
emme voi valita vain tiettyjä uhkia vaan meidän täytyy myös keskittyä ratkomaan niitä juu-
risyitä, ja näihin kuuluu myös sisäinen demokratia, ja vahva sisäinen demokratia on mei-
dän puolustuksellemme äärimmäisen tärkeää. Sen takia onkin harmillista lukea, kuinka
esimerkiksi tiedevastaisuus aina silloin tällöin joissakin puolueissa tuntuu kuitenkin nosta-
van päätään, ja toivoisin, että tämäkin otettaisiin vakavasti. Esimerkiksi rokote-kriittisyys,
rokotekielteisyys ja tiedevastaisuus aiheuttavat meille sisäisiä uhkia. Tämä toki näkyy sit-
ten laajemmin maissa, joissa demokratiakehitys on ottanut takapakkia, myöskin Euroopas-
sa. On tärkeää pitää meidän yhteistä linjaamme yllä myös tästä näkökulmasta, joka meidän
puolustukseemme lopulta vaikuttaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.27 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kun tuossa edellä totesin, että tärkein
vielä jäi sanomatta, niin ehkä tietenkään ei tärkein, mikä liittyy tähän koko selontekoon.
Tämä yksituumaisuus näistä Suomen puolustuksen perusratkaisuista, joka ilmenee yksi-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

mielisenä mietintönä, on varmasti se kaikkein tärkein asia — ja kaiken kaikkiaan tämä meidän eurooppalaisittainkin ainutlaatuisen hienon puolustusratkaisun tuoma vahva maanpuolustustahto. Ja tietysti se, että Suomi on maailman paras maa, on hyvä pohja sille, että suomalaiset haluavat tätä maailman parasta maata myös puolustaa. Se vahva maanpuolustustahto on niitä tärkeimpiä asioita.

Mutta, arvoisa puhemies, kun meillä on vahva maanpuolustustahto, niin todella näkisin tärkeäksi, että suomalaisilla olisi laajasti mahdollisuus sitten myös aktiivisesti reservin tehtävissä palvella. Ja tässä mielessä mielestäni yksi semmoinen todella tärkeä näkökulma, josta ei ole konkreettisesti vielä keskusteltu, liittyy näihin reservin ikärajiin. Oikeastaan se tulee tähänkin mietintöön välillisesti mukaan siinä mielessä, että tässä viitataan kyllä tähän parlamentaariseen komiteatyöhön asevelvollisuuden kehittämisestä. Siellähän komitea esitti sitä, että tätä reservin ikärajojen tarkastelua tulee tehdä. Ja tähän on aivan luonnollista, jos mietitään sitä valtavan merkittävää demografista kehitystä, jonka suomalainen yhteiskunta kohtaa. Meidän nuoret ikäluokat tulevat tulevina vuosikymmeninä suhteellisesti pienenevään — ja absoluuttisestikin pienenevään — todella kovaa vauhtia. Yhä suurempi osa meistä suomalaisista on sitten jo siinä iässä, että tämä nykyinen asevelvollisuusikä ei enää mahdollista isänmaan palvelemista tavalla, jota varmasti moni 60 vuotta täyttänyt reserviläinen toivoisi ja johon heidän fyysinen suorituskykynsä ja monin tavoin elämän varrella hankittu kokemuksensa ja koulutuksensa, myös sotilaskoulutus, antaisi täyden oikeuden. Elikkä tässä mielessä mielestäni meidän tulisi voida hyvin avoimesti keskustella siitä tarpeesta, että asevelvollisuusikä ja reservin ikäraja tulisi nostaa 60 vuodesta ainakin 65 vuoteen tai jossain määrin ehkä sitten häivyttää sieltä kokonaan yläikäraja ja luottaa siihen, että Puolustusvoimat kyllä pystyy arvioimaan sitten jokaisen henkilökohtaisen suorituskyvyn mukaan sitä, kuka missäkin tehtävässä parhaiten pystyy kokonaisuomaanpuolustuksen kannalta ja sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta isänmaata palvelemaan.

Ja tosiaan, arvoisa puhemies, näen erittäin tärkeänä näkökulmana sen, että kun tätä paikallispuolustusta korostetaan, niin kenelläpä olisi parempaa paikallistuntemusta ja kokemusta kuin tällaisilla siellä kuudenkymmenen hujakoilla olevilla reserviläisillä, jotka vaikkapa esimerkiksi paikallisen metsästysseuran jäseninä tuntevat lähimaastonsa aivan erinomaisesti. Jos on sellaisessa fyysisessä kunnossa, että pystyy hirven kaatamaan ja metsästä tuomaan, niin aivan taatusti pystyy kyllä esimerkiksi näissä paikallispuolustuksen tehtävissä menestyksekkäästi palvelemaan — mutta varmasti laajemminkin niissä reservin tehtävissä, joita Puolustusvoimat voi sitten näille aktiivisille henkilöille osoittaa.

Elikkä tämä on mielestäni keskustelu, jota tulee myös käydä. Toivottavasti täältä eduskunnasta välittyy asioita valmisteleville tahoille vahva viesti siitä, että näitä palveluksen ikärajoja myöskin tarkastellaan yhteiskunnan kehitystä vastaaviksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

17.31 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Puolustuspolitiikan tärkein tehtävä on ehkäistä ongelmia, pahimmassa tapauksessa sotatoimia. Sama koskee myös muita lainsäädäntöjä, ja täällä edustaja Kinnunen otti esille nämä maa- ja kiinteistökaupat EU:n ja Eta-alueen ulkopuolisten osalta. Ja se on totta, että geopolitiiselle asemalle me Suomessa emme voi mitään ja olemme suurvallan etupiiriä, tai suurvallan naapureina, ja tosiasia on, että suurvallat ovat aina valmistautuneet ja tulevat valmistautumaan myös rauhan aikana

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

mahdollisiin konflikteihin. Tiedustelun ja vaikuttamisen muodot ovat toki muuttuneet tässä matkan varrella.

Olen tänään jättänyt kirjallisen kysymyksen liittyen näihin kiinteistökauppoihin ja tähän lainsäädäntöön, joka vuoden 2020 alussa strategisten kohteiden ääreltä on astunut voimaan — siitä kiitos viime hallitukselle, että tämä rajoittava laki strategisesti tärkeiden kohteiden ääreltä tuli voimaan. Jo tuolloin toin esille sen, aivan kuten vuodesta 2007 alkaen, kun olen tämän asian parissa aktivoitunut, ettei tuo laki tule olemaan riittävä puolustamaan kaikkea sitä, mitä meillä puolustettavissa on. Kysymys on myös maatilojen, metsäalueiden, pohjavesialueiden ja niin edespäin kiinteistöjen omistuksesta, siitä, kenen omistuksessa ne ovat.

Meillä oli vuoteen 2000 saakka luvanvaraisuuslaki, joka toimi hyvin ja joka purettiin turhankin sinisilmäisesti tuossa vaiheessa, ja 20 vuoteen meillä ei ollut lainsäädäntöä tämän asian osalta lainkaan. Ja nyt tosiaan, kuten sanoin, tämä 2020 voimaan astunut rajoittava laki on oikea askel ja oikeansuuntainen, mutta nyt esimerkiksi Puumalan Kotasaaren tilanne kertoo siitä, että kunnilta puuttuu riittävä taito arvioida riskejä ja selvittää ostajien taustoja. Pakkolunastus on raskas hallinnollinen toimenpide, ja valitettavasti noihin pakkolunastuksiin ei myöskään ole erikseen budjetoitu rahaa, eikä pakkolunastus ole ostajan, rakennuttajan eikä kunnan tai valtion kannalta lainkaan toimiva ratkaisu. Sen vuoksi tulisi kehittää tätä lainsäädäntöä vielä voimakkaammin ennaltaehkäisevään suuntaan, ja tästä olen muun muassa tänään kirjallisessa kysymyksessäni kysynyt.

Toivon, että tässä salissa tunnistetaan tätä kehittyntä ilmapiiriä. Tämä Kotasaaren tapaus [Puhemies: Kiitoksia!] näyttää sen, että asiaa seurataan, mutta on vielä muitakin kohteita, jotka ovat seurannassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Olisin hieman jatkanut edustaja Ville Kauniston puheenvuoroa, jossa hän täällä kyseli sen perään, mitkä ovat meidän läheisimpiä kumppaneitamme. Itse haluaisin analysoida sitä tällä tavalla, että jos me puhumme Suomen puolustusratkaisuista, niin viime kädessä — ja uskon, että siinä tämä sali on yhtä mieltä — ainoa, joka on kiinnostunut varsinaisesti ja viimeiseen saakka, loppuun saakka, Suomen itsenäisyydestä ja turvallisuudesta, olemme itse me suomalaiset. Se on se lähtökohta. Sitten on laajempi, kansainvälinen yhteisö, jossa yhteistyönvaraista turvallisuutta me tietysti haemme sovitteluelimillä, luottamusta lisäävillä toimilla ja kansainvälistä vakautta lisäävillä toimilla, joissa YK-järjestelmä on globaalitasolla vaikuttavana tekijänä ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö sitten eurooppalaisella tasolla luomassa niitä pelisääntöjä.

Jos me puhumme puolustuskumppanuuksista, niin silloin varmasti läheisin ja luontevin maa, jolla on vahva intressi olla yhteistyössä Suomen kanssa aidolla tavalla, on naapurimme Ruotsi, sotilaallisesti liittoutumaton maa niin kuin Suomi. Tämä on aito kumppanuussuhde, ja olemme todenneet moneen kertaan, että olemme yhteisymmärryksessä siinä, että sitä liittosuhdetta — jos haluaa näin pitkälle sanoa — kannattaa eri muodoissa kehittää.

Mikä on se seuraava ilmansuunta sitten, jos haetaan puolustuksellista yhteistyötä, sehän on oikeastaan ihan itsestäänselvää — se on tänä päivänä jo itsestäänselvää — että se on tietenkin Euroopan unioni yhteistyörakenteineen, kaikilla yhteistyörakenteillaan. Ja mitä Euroopan unioni luo? Se luo nimenomaan koheesioturvallisuutta. Me olemme yhteisessä

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

lainsäädäntöjärjestelmässä kiinni. Meillä on vapaa liikkuvuus unionin alueella; pääomat, tavarat, ihmiset liikkuvat vapaasti Schengen-alueella kokonaisuudessaan. Me olemme mitä moninaisimmilla tavoilla integroituneet, valuuttaa myöten, kun meillä on yhteinen valuutta. Tämä kaikkihan luo sitä turvallisuusyhteisöä, missä me olemme mukana. Ja unioni on myöskin kehittämässä yhteistä puolustuspolitiikkaa ja puolustusyhteistyötä, mukaan lukien puolustusteollinen yhteistyö.

Jos me haluamme niitä kumppaneita aidosti hakea, joilla on vahva intressi siinä, että Suomi on Suomi ja osa globaalijärjestelmää viime kädessä, niin se on tietenkin Euroopan unionin maiden kanssa harrastettava yhteistyö. Tämä on minusta itsestäänselvyys. Ei kannata lähteä hakemaan kumppaneita jostakin merten takaa, vaikka Japanista — meillähän on puolustusyhteistyösopimus Japaninkin kanssa olemassa — tai johonkin muualle mennä merten taakse. Suurvalloilla on joka tapauksessa suurvaltojen intressit, ja meidän täytyy tunnistaa tätä kautta se oma haavoittuvuutemme, jos me sotkeudumme niihin intresseihin. Pidetään niistä etäisyyttä luontevalla tavalla ja ollaan yhteistyössä niiden maiden ja alueiden kanssa, joilla on luontainen, yhteinen intressi, niin kuin Suomella tässä on. Minusta tämä on itsestäänselvä lähestymistapa tässä asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

17.37 Jari Kinnunen kok: Kiitos, herra puhemies! Edustaja Kiljunen, totean, että käsi-merkkinne, vasen alakoukku, ei oikein tunnu uponneen kyllä tänne, vaikka se siltä näyttikin. Te otitte puheeksi Serbian ja te otitte puheeksi Naton. Nyt varmaan tarvitsee sitten muistaa, kuka sen sodan siellä Bosniassa ja Balkanilla lopetti. Minä olen palvellut siellä Bosniassa yli kolme vuotta, olen palvellut Kosovossa yli vuoden, ja olen palvellut Lähi-idässä neljä vuotta, joten ei kannata tulla sanomaan, että en tiedä mitään maailmanvaltojen strategioista ja heidän tarpeistansa ja tarkoituksistansa. Voi olla, että olen sinisilmäinen, mutta punasilmäistä minusta ei saa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

17.38 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan olen kuunnellut tuolla työhuoneessani tätä keskustelua, ja puolustuspoliittinen selonteko, joka tänään on täällä esitelty, on tuiki tärkeä juuri tähän aikaan, ja erittäin ansiokkaita puheenvuoroja täällä on käytetty. Totean vain tästä tilannekuvasta, mikä meillä tällä hetkellä on, että mitä enemmän me keskustellemme puolustuspolitiikasta, sitä enemmän kansalaisille ja meille kaikille päättäjille eri tasoilla valaistuu se tilanne, miten vakavassa tilanteessa me itse asiassa olemme. Eli esimerkiksi Puolan ja Valko-Venäjän välillä tapahtunut hybridi-vaikuttaminen ja se, mitä on tapahtunut Suomelle 2015, kyllä pistävät miettimään, että me todella tarvitsemme vahvan puolustuksen.

Itse edustan Naisten Valmiusliittoa. Olen sen puheenjohtaja ja pidän tärkeänä sitä, että on myöskin naisille suunnattuja turvallisuuskoulutuksia. Olin tyytyväinen edustaja Kanervan johtamaan parlamentaariseen työryhmään, joka tässä hiljattain julkaisi asevelvollisuudesta parlamentaarisen työryhmän esityksen, jossa he ottivat kantaa siihen, että myös naisten turvallisuuskoulutusta on hyvä jatkaa. Meillä pitäisi olla myös turvallisuuskoulutettujen naisten rekisteri, koska jos se tilanne sitten joskus tulee päälle, missä tarvitaan sitä osaa-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

mista, niin meillä on koulutettuja naisia mutta heitä ei välttämättä saa kiinni, ellei meillä ole rekisteriä.

Haluan nyt tässä yhteydessä sanoa, että puolustuskykyhän kumpuaa nimenomaan maanpuolustustahdosta ja kaikki sen eteen tehtävä työ on tällä hetkellä hyvin tärkeää ja tämän maanpuolustuksen on hyvä olla ihan siellä koulutusohjelmissa. Meitä on monenlaisia maanpuolustajia täällä Suomessa, ja kukin tekee sitä omasta tehtävästään käsin. Tärkeää on se, että meillä kuitenkin puolustus pitää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

17.40 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu yhteisestä tilanekuvasta, ja minusta tuntuu, että se tarvitsisi vielä lisää tietopohjaa ja keskustelua. Olen hieman huolissani niistä puheenvuoroista, joissa on viitattu esimerkiksi yksittäisiin kyselyihin naapurimaan ilmapiiristä. Minä luulen, että me tarvitsemme ennen kaikkea syvällistä tietoa ja ymmärrystä poliittisista järjestelmistä ja myöskin sitä historiatietoa, ja sen takia on tärkeää myös resursoida ne tahot, jotka pystyvät tällaista tietoa tuottamaan. Etenkin meillä tässä talossa on vastuu ymmärtää, mikä on poliittinen tilanne eri maissa, ja uskon, että tälle tiedolle olisi meillä vielä lisätarvetta kehittämään sitä ymmärrystä myöskin täällä eduskunnan sisällä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

17.41 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiljunen osaa kertoa värikästä ja eläväisellä tavalla historiaa, ja historia on hyvä tuntea, se on aivan päivänselvä asia, mutta ei se, että osaa eläväisesti kertoa historiaa, tarkoita sitä, että osaa ennustaa tulevaa. Muutenhan meitä ei täällä varmaan sitten muita tarvittaisikaan.

Itseäni hieman harmittaa se, että kun korostin omassa puheessani nimenomaan sitä yksimielisyyttä ja sen tärkeyttä ja sitä arvoa, minkä Suomelle luo se, että me katsotaan ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa koko Suomen etuna ja yksin silmin, niin Nato tuntuu olevan niin punainen vaate täällä keskustelussa, että siitä ei saisi tässä salissa keskustella avoimesti. Olen hieman harmissani tästä asiasta, koska mielestäni tämänkaltaisen keskustelu on juurikin sitä, mitä meidän pitäisi käydä. Meidän pitäisi jopa kannustaa ihmisiä yhä laajemmin keskustelemaan Suomen tulevaisuuden ratkaisuihin, etenkin puolustuspolitiikan suhteen, koska keskustelu on arvokasta. Onkin oikeastaan mielenkiintoista, että kun esitin tämän samankaltaisen pohdinnan tulevaisuuden teknologioista ja tekoälyn vaikutuksesta sodankäyntiin Pohjoismaiden neuvostossa ja esitin tämän pohdinnan tosissaan Naton pääsihteerille Stoltenbergille, niin hän ei ottanut sitä mitenkään siltä kannalta, että se oli minun ryntäykseni Naton jäseneksi, vaan se oli keskustelunavaus. Ja hänen vastauksestaan voin hyvin helposti päätellä, että hän tulkitsee, ja Natossa tulkitaan, myös tekoälyn kehityksen olevan valtava muutos siihen, mihin me ollaan totuttu.

Loppuun ehkä haluan vielä todeta, että meillä täällä eduskunnassakin on tulevaisuusvaliokunta, jota aina ei ehkä pidetä niin suuressa arvossa kuin sen pitäisi olla, ja tulevaisuusvaliokunta on tehnyt erittäin edistyksellistä tutkimustyötä esimerkiksi tekoälyn vaikutuksista tulevaisuuteen. Ne ovat ennustuksia, mutta koska kukaan meistä tässäkään salissa ei tulevaisuutta pysty varmuudella ennustamaan, niin jätetään tilaa keskustelulle.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.44 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi haluan edustaja Kaunistolle sanoa, että arvostan sitä, että tekin arvostatte, että käydään keskustelua, eikä minulla ole mitään keskustelua vastaan. Eikä minulle Nato ole mikään punainen vaate, eikä se ole edes sininen vaate, mutta silti saatamme arvioida tällä hetkellä niin, että Suomen etujen mukaista ei ole liittoutuminen sotilasliitto Natoon, ja sitä me voimme analysoida tässä yhdessä. Kyllä, ei historiasta voi ennustaa tulevaa, mutta historia voi antaa meille osviittaa siitä, miten maailma on rakentunut ja kehittynyt ja mitkä ovat ongelmat. Ja historiasta kannattaa ainakin ottaa oppia, se kannattaa tehdä, mutta emme me voi ennustaa tulevaa siltä pohjalta.

En halunnut käyttää puheenvuoroa edustaja Kauniston puheenvuoron vuoksi vaan ennen kaikkea edustaja Risikon puheenvuoron vuoksi. Hän nosti tässä esille hyvin vakavan kysymyksen eli tämän Valko-Venäjän niin sanotun hybridisodan, joka on Liettuan ja Puolan rajalla ja osin Latvian rajalla liikkeessä. Sen voimme sanoa, että tuon hybridisodan ensimmäiset uhririkin on jo nähty, ja niitä ovat nämä siirtolaiset, jotka ovat epätoivoisesti yrittäneet rajan ylitse, kun ovat saaneet luvan tai ymmärryksen siellä, mistä ovatkaan lähteneet, että Minskin kautta on nyt vapaa kulku Schengen-alueelle, ja ovat tulleet sinne ja ihmettelevät, mihin he ovat joutuneet ja mikä tämä sumppu on, missä he ovat.

Se, minkä takia halusin käyttää tästä puheenvuoron, on se, että edustaja Risikko käytti muotoilua, että se vain kertoo, kuinka tärkeää on vahva puolustus. Kyllä minulla on se käsitys, että tätä siirtolaisvirtaa nyt presidentti Lukašenkan hallinto käyttää hyväksi luodakseen epästabiilisuutta Eurooppaan, kyllä, haastaakseen unionin rajoja, rajavalvontaa ja niin edelleen, mutta ei tässä nimenomaan vahvalla puolustuksella ole sinänsä tekemistä, vaan tässä on paljon muita konsteja syytä käyttää, niin että tämä saadaan loppumaan. Tämä on myöskin turvallisuusriski, mikä tässä on taustalla. Mutta se, että ottaa sen suoraan niin kuin puolustukselliseksi asiaksi, on pikkuisen kaukaa haettu, vaikka tätä hybridisota-termiä tässä paljon on käytettykin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

17.46 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen viittasi sanomisiini. Silloin kun on kysymys hybrdivaikuttamisesta, niin meidän pitää varautua ihan kaikkeen. Silloin tarvitaan myöskin hybridityökalut, joilla estetään sitä. Olette aivan oikeassa siinä, että ei yksin puolustus, mutta minä näen puolustuksen hyvin moninaisena. Te ehkä näette sen, kun tänä päivänä puhutaan puolustuspoliittisesta selonteosta, nimenomaan Puolustusvoimien toimintana. Itse näen sen, kun viittasin hybrdivaikuttamiseen, paljon, paljon laajempaan, mihin meidän pitää pyrkiä. Tämä on yksi syy siihen, miksi olen tässä salissa edellyttänyt sitä, että valmiuslakiin tehdään muutoksia mahdollisimman pian, että meillä on työkalu vaikuttaa hybrdivaikuttamiseen. Meillä ei tällä hetkellä sitä ole.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

17.47 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua, mutta näillä muotoiluilla, mitä edustaja Risikko nyt juuri käytti, olemme samaa mieltä.

Hybridi-termi on ensinnäkin erittäin huono. Omassa ryhmäpuheenvuorossani yritin kiertää sen termin ja puhua laaja-alaisesta vaikuttamisesta. Meillä on käsitteitä hybridiautoista hybridikokouksiin, ja tämä käsite on menettänyt merkityksensä, kun tätä näin paljon käytetään. Käytettäkään suomenkielisiä sanoja ”laaja-alainen vaikuttaminen”. Tässä suhteessa, mitä edustaja Risikko sanoi — jos tästä kulmasta katsotaan — luonnollisesti on laaja-alaista turvallisuusvaikutusta tämäntapaisella tilanteella, mikä nyt Valko-Venäjällä on. Mutta minä kävinkin kiinni sanaan ”puolustus”, ja kun meillä on parhaillaan puolustusse-lonteko, joka hakee asevaraisia ratkaisuja, mitä Puolustusvoimat tarjoaa, niin siihen halusin vain sanoa, että se on vain yksi pieni osatekijä tässä — tärkeä osatekijä sinänsä, mutta vain osatekijä — siinä vaikuttamisessa, millä tähän pystyttäisiin. Siinä ovat diplomatian keinot, siinä ovat poliisivoimat, siinä on myöskin avustusjärjestöjen rooli, ja siinä on momenttyyppisiä tilanteita: kansainvälisten järjestöjen, apua antavien, humanitääristen järjestöjen roolit ja niin edelleen. Tämä on erittäin iso, vaikea tilanne, ja sitä ei pitäisi silloin vääntää ikään kuin vain puolustukselliseksi, jolloin sotilaalliset ratkaisut olisivat ne ainoat oikeat.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen VNS 8/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaista tukemisesta

Hallituksen esitys HE 215/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 26/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 26/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.48 **Suna Kymäläinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on käsitellyt hallituksen esitystä vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuttamisen määräaikaista tukemisesta. Ehdotetussa laissa säädettäisiin uudet edellytykset sähkökäyttöisten henkilöautojen, sähkö- ja kaasukäyttöisten pakettiautojen sekä sähkö- ja kaasukäyttöisten kuorma-autojen hankintatuella sekä tuella, joka koskee bensinikäyttöisen henkilöauton muuntamista kaasu- tai etanolikäyttöiseksi.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Esitys liittyy vuoden 2022 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2022 alussa.

Asiantuntijakuulemisessa on todettu, että vaikka sähkökäyttöisten henkilöautojen markkinat ovat kehittyneet ja mallivalikoima laajentunut, tukitoimia sähköautokannan kasvun vahvistamiseksi tullaan todennäköisesti tarvitsemaan siihen saakka, kunnes hintapariiteetti polttomoottoriautojen kanssa saavutetaan. Valiokunta pitää nyt ehdotettuja tukia tärkeinä autokannan uudistumisen kannalta.

Valiokunta tiedostaa, että 2 000 euroa on verrattain pieni tuki täyssähköauton hankinnassa, mutta pitää esitystä kuitenkin myönteisenä. Saadun selvityksen mukaan pienilläkin tukimuodoilla on koettu olevan käytännössä ohjaavaa vaikutusta. Saadun selvityksen mukaan täyssähköautojen myynti on myös vuonna 2021 ja aivan viimeisimpien kuukausien aikana vilkastunut nopeasti. Tukisumman korotukselle ei käytettävissä oleva kokonaismääräraha huomioiden ole näin ollen nähty enää samanlaista tarvetta kuin vielä fossiilittoman liikenteen tiekartan valmistelun aikana olleen tiedon valossa oli ajateltu. Valiokunta toteaa, että ehdotetuilla tukisummilla tuet voivat kohdentua useammalle kotitaloudelle kuin silloin, jos yksittäistä tukisummaa korotettaisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriöltä saadun selvityksen mukaan tukiohjelman mahdollista laajentamista koskemaan myös muita vaihtoehtoisia käyttövoimia tullaan tarkastelemaan teknologian kehittyessä tukikauden aikana. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa selvitetään mahdollisuuksia laajentaa tukiohjelmaa kehittyvien teknologioiden ja erityisesti vedyn ja biokaasun osalta. Lisäksi asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että sähkö- ja kaasujoneuvojen käyttö edellyttää toimivaa lataus- ja jakeluinfrastruktuuria. Yksi esityksen tavoitteista onkin laajentaa infrastruktuuria lisäämällä vaihtoehtoisten käyttövoimien kysyntää.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisessa esitystä on kritisoitu taksien jättämisestä hankintatuen ulkopuolelle. Täyssähköautojen hankintatukea on kuitenkin aiemminkin myönnetty ainoastaan yksityisille henkilöille, ja uudessa hankintatukiohjelmassa on päädytty jatkamaan täyssähköautojen hankintatukea samoin ehdoin. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että vaikka sähköauton keskimääräinen hinta on tällä hetkellä polttomoottoriauton hintaa suurempi, ovat sähköauton käyttökustannukset halvemmat. Yrityskäytössä, erityisesti taksiliikenteessä, auton käytönaikaiset kustannukset kompensoivat korkeamman hankintahinnan nopeasti ajokilometrien ollessa suuria ja sähköön ollessa fossiilisia polttoaineita halvempaa. Liikenne- ja viestintäministeriö on asiantuntijakuulemisessa katsonut, että lakiehdotus ei ole taksiliiketoimintaa syrjivä, sillä täyssähköhenkilöauton tukea ei myönnetä lainkaan yrityksille liiketoiminnan luonteesta riippumatta. Valiokunta toteaa tämän lisäksi, että taksitoimintaa voi harjoittaa myös muutoin kuin henkilöautolla, jolloin esimerkiksi sähkökäyttöisen tai kaasukäyttöisen pakettiauton hankintatuki on käytettävissä. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että edistetään päästötöntä taksiliikennettä ja että jatkossa selvitetään mahdollisuutta laajentaa tukiohjelman soveltamisalaa koskemaan myös takseja.

Saadun selvityksen mukaan tarkoituksena on, että liikenne- ja viestintäministeriö seuraa ehdotetun tukijärjestelmän toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Hankinta- ja muunotukien vaikutuksia sekä mahdollista jatkoa arvioitaisiin ennen vuotta 2023. Valiokunta katsoo, että jatkossa tulee selvittää kaikkia keinoja, joilla voidaan vähentää liikenteen päästöjä. Valiokunta kiinnittää huomiota myös nyt säädettävän lain toteutukseen ja toimivuuteen.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

teen. On syytä tarkoin seurata, että laki on toimiva kokonaisuus ja että sen soveltamisessa ei synny epäselvyyksiä. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota Liikenne- ja viestintäviraston resurssien riittävyyteen.

Lainvalmistelun osalta valiokunta korostaa, että tämänkaltaisiin lakihankkeisiin tulee varata riittävästi aikaa. Valiokunta on nyt joutunut tekemään lakiehdotuksen pohjalta monia korjauksia koskien muun muassa useita pykälämuotoiluja. Normaalisti tämänkaltaisen korjaussarja vaatisi täydentävän hallituksen esityksen. Nyt aikataulusyistä siihen ei ollut mahdollisuutta. Lakiehdotusta valiokunta on täsmentänyt pitkäaikaisvuokrauksen osalta, jotta leasing rinnastetaan hankintana ostoon. Tämän lisäksi laissa on täsmennetty suhdetta valtionavustuslakiin ja yksityinen elinkeinonharjoittaja on rinnastettu oikeushenkilöön.

Arvoisa puhemies! Mietintöön sisältyy vastalause.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitoksia esittelypuheenvuorosta. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.54 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! On helppo yhtyä tässä puhemiehen kiitoksiin valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kymäläiselle. Valiokunnassa teimme perusteellista työtä tämän mietinnön parissa, ja kuten tässä valiokuntamme puheenjohtaja puheenvuoronsa loppupuolella kuvasi, todella tähän vielä aivan viime metreilläkin tuli merkittävä määrä sitten näitä pykälämuotoiluja ministeriöstä, joten siinä mielessä voisi sanoa, että jopa aivan tällaista poikkeuksellisen intensiivistä lainlaatimistyötä nyt sitten liikenne- ja viestintävaliokunta tämän lain äärellä on tehnyt.

Pääasiassa valiokunta sinänsä on hyvin yksimielinen siitä, että tämä on sinänsä aivan perusteltu hallituksen esitys, mutta opposition vastalause johtuu siitä... Kun ilmastopolitiikan toimenpiteitä tehdään, on sinänsä ymmärrettävää, että tehdään tällainen toimenpide, jolla tuetaan myöskin näitä sähköautojen hankintoja, ja vaikka asiantuntijoiden mielestä se ei ole kovin vaikuttava toimenpide päästöjen vähentämiseksi, niin se on kuitenkin yksi toimenpide muiden joukossa ja se on sinänsä perusteltu. Mutta kun sitten tarkastellaan tätä hankintatukea tarkemmin, niin kyllä opposition kanta on se, että tätä hankintatukea pitäisi suunnata nimenomaan sellaisten ajoneuvojen hankintaan ja ajoneuvojen hankintaan siinä tarkoituksessa, että sitten päästöjä vähennettäisiin mahdollisimman tehokkaasti. Ja tässä mielessä tämä hallituksen esitys, jossa rajataan nimenomaan taksit tämän tuen ulkopuolelle, on tietysti ilmastopoliittisesti täysin käsittämätön. Todella, kun ajatellaan sitä, että taksit ovat runsaasti ajossa, silloin sähköautoina runsaasti ajossa olevat taksit sitten vähentäisivät eniten näitä liikenteen hiilidioksidipäästöjä mutta aivan käytännössä myös kaupunkiliikenteessä ollessaan näitä muita polttomoottoriautojen lähipäästöjä, joilla niilläkin on varmasti merkitystä. Elikkä tässä mielessä nimenomaan takseille tulisi suunnata tällaista tukea, jolla pyritään päästöjä vähentämään.

Arvoisa puhemies! Hallitus tässä omassa lähestymisessään perustelee taksien ulos rajaimista sillä, että sähkö käyttövoimana olisi niin paljon edullisempi kuin perinteiset hiilivedyt, bensiini ja diesel. Kyllä täytyy sanoa, että tämä ajattelu kyllä nyt hirvittää. Jos miettii, että tänä aamunakin sähkön hinta oli yli 1 000 euroa megawattitunnilta, niin kuinka kireäksi hallitus oikein aikoo sitten polttoaineiden verotusta kiristää, että tällaista vaikutusta saadaan aikaan? No, ymmärrän tietysti sen, että ei varmastikaan voi sähkön hinta kovin pitkään näin korkealla pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla Suomen osalta tietenkään olla, ja

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

toivottavasti siinä elämme nyt sitten tällaista poikkeustilannetta. Mutta on selvää, että energiakriisi on tässä mielessä totta.

Mutta ottaen kaiken tämän huomioon ja tiedostaen sen, kuinka kovan iskun taksit — ja taksien taustalla on usein hyvin pieniä paikallisia yrittäjiä eri puolilla Suomea ja usein pieniä yrittäjiä myös esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla, missä taksiliikenteellä varmasti on suhteellisesti iso rooli paikallisena liikennemuotona — ja tosiaan nämä pienet yrittäjät ovat kokeneet tässä viime vuosien myllerryksessä niin pandemian kuin muutenkin taksiuudistuksen kourissa, olisi tässä mielessä enemmän kuin paikallaan, että tämä kädenojennus, joka tähän hallituksen esitykseen liittyy sähköautojen hankkimiseksi, olisi nimenomaan tukimuoto sitten myös takseille siinä missä kotitalouksillekin. Sen vuoksi esitän, että laki hyväksytään nimenomaan opposition vastalauseen mukaisessa muodossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen, Jari.

18.00 Jari Kinnunen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä vastalause on ihan perusteltu.

Tuossa valiokunnan puheenjohtaja toi esille sen perusteen, että kun taksilla ajetaan paljon, niin se kilometrimäärä nopeasti sitten kompensoi sen hinnaneron, mutta näinhän ei tosiasiassa kyllä nyt ilmeisestikään ole, koska taksin pitää päästä latausasemalle ja se joutuu käyttämään kaupallisia latausasemia. Sieltä kun se lataa sen 100 kilometrin määrän, niin se kulu on noin 6—8 euroa, että se taksi pääsee sen 100 kilometriä. Nyt tällä hetkellä, kun se käyttää dieseliä, se pääsee sen noin 7,5—10 eurolla, niin että ei se ero niin merkittävä ole. Tämän nyt halusin tässä vain korjata, kun tässä nyt tuli niin kuin pieni perustevirhekin siihen. [Suna Kymäläisen välihuuto] — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

18.01 Mikko Ollikainen r: Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Vi funderar på anskaffningsstöd för eldrivna personbilar, el- och gasdrivna paketbilar och även gasdrivna lastbilar. Det här är en väldigt bra proposition för att ge möjlighet till att få ett bidrag för att kunna förnya parken dels med eldrivna bilar men också då det gäller gasbilar. Speciellt då det gäller gasproduktionen tycker jag det är jättestort att man lyfter fram den biten, och det här är ju någonting som stöder också näringslivet på landsbygden och att vi kunde gynna det. Detsamma gäller också konvertering från till exempel bensinbilar till gasbilar, och här är det ju förstås a och o att distributionskanalerna fungerar i framtiden. Det är någonting som vi ska satsa på fortsättningsvis, tycker jag, och det borde man i beredningarna i fortsättningen prioritera.

Tässä tämä 2 000 euroa sähköautoihin on verrattain pieni tuki, kuten tässä mainittiin. Näin se on, ja toki on haasteellista just näinä päivinä, kun on pakkasta paljon ja niin edelleen. Haluaisin kuitenkin nähdä, että tämä on hyvä tuki autoparkin tai kaluston uusimiseen, toki niin, että vety- ja biokaasumahdollisuuksia tulee kehittää vielä enemmänkin, molempia, mutta itse kun maaseudulta olen, niin näen, että varsinkin biokaasun mahdollisuuksia tulee kehittää, ja toki sitten tämä lataus- ja jakeluinfra on todella tärkeää.

Varsinkin kuorma-autojen suhteen tiedetään, että pikkasen haasteellista on kuorma-autoja ajella sähköautoina, mutta sitten näen, että tämä biokaasu on hyvä mahdollisuus ja siihen tulisi panostaa, ja ehkä tulevaisuudessa se tuki voisi olla entistä suurempi.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Mutta hyvä tuki näin, ja kehitetään vielä tästä eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.03 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Ollikainen puhui ihan asiaa äsken, ja perustan tämän oman näkemykseni siihen, mitä minulle eräs erittäin korkealle arvostamani autoalan asiantuntija sanoi näistä. Hänen ennustuksensa oli näin, että tulevaisuudessa meidän autot perustuvat vety- ja biokaasuteknologiaan, ja hän piti tätä sähköautoa tämmöisenä väliaikaisena villityksenä, joka nyt on tyrkätty tähän väliin sillä tavalla, että saadaan autoteollisuudelle bisnestä ja myytyjä autoja.

Edustaja Kymäläiseltä voisin kysyä, minne tämä on unohtunut. Useaan kertaan olen täällä puhunut siitä, että kun sähköautoille annetaan 2 000 euroa tukea ja biokaasun konversioonkin annetaan tukea, niin miksi siihen biokaasuauton ostamiseen ei löydy rahaa. Se olisi minun mielestäni loistava tuki, koska nämä sähköautot ovat aika kalliita nyt. Niihin annetaan tukea 2 000 euroa, mutta ne hintaluokkansa kohdalta ovat sellaisia, että ne koskevat ehkä parempituloisia ihmisiä. Mihin on unohtunut se biokaasuauton ostamiseen tarkoitettu tuki? Tämä pitäisi aivan ehdottomasti teidän ottaa tähän mukaan. Biokaasu toimii maaseudulla, mutta se toimii myös täällä kaupungissa, ja kyllä minä vielä haluaisin nähdä sen, kun Helsingin kaupungissa on vaikka nyt kaksituhatta autoa täällä teiden varsilla ja parkkipaikoilla ja niitä ladataan yhtä aikaa yöllä — se on ihan täysin mahdotonta. Minun mielestäni te hallituksessa ja valiokunnassa olette nyt tehneet semmoisen ratkaisun, joka ei ole millään tapaa järjellinen. Jos kaasuautolla ajetaan biokaasua käyttäen, niin sen hiili-dioksidipäästövaikutus muuttuu elinkaarensa aikana jopa negatiiviseksi, eli se on vielä ilmastoystävällisempi kuin sähköauto. Miksi te ette siihen tartu ja sille anna tukea? — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juvonen.

18.06 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnössä käsitellään siis lakia vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräraikaisesta tukemisesta. Perussuomalaiset ja kokoomus ovat jättäneet tähän vastalauseen, johon on kyllä helppo yhtyä. En myöskään itse ymmärrä sitä, miksi taksiala jätetään pois täyssähköautojen hankintatuen piiristä.

Tein vuonna 2012 eduskunnassa lakialoitteen, jossa esitettiin helpotuksia muun muassa sähköautojen verotukseen. Silloin aiheesta keskusteltiin paljon, ja muun muassa taloyhtiöistä oltiin yhteydessä, että millä tavalla olisi mahdollista saada latauspisteitä sinne taloyhtiöiden pihoille. Nythän asia on jo paljon edennyt ja yhä useampi ihminen ajaa joko hybridillä tai sähköautolla. Toki kaikki helpotukset siihen, että suomalaisten olisi mahdollista hankkia vähäpäästöisiä autoja, ovat tarpeen, mutta huolestuttavaa on se, että edelleen sähköautojen hinnat ovat liian korkeita suomalaisille. Tämä olisi ensimmäinen kädenojennus siihen, että yhä useampi voisi tällaisen auton itselleen hankkia, jos hinnat olisivat matalammat. Kyllä näen, että pitkä matka on vielä siihen ajatukseen, että suomalaisten liikenne olisi kaikella tavalla sähköistetty.

Mallia on paljon otettu myös Pohjoismaista, ja Norjahan on ollut yksi edelläkävijä. Siellä jo hyvissä ajoin sähköautot olivat täysin verovapaita ja niillä ajavat pystyivät muun

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

muassa käyttämään eri kaistoja ja parkkeeraamaan ilmaiseksi. On hyvä, jos näitä asioita edistetään entisestään myös Suomessa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kymäläinen.

18.08 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän valiokuntaa tämän asian käsittelystä ja kiitän myös oppositiota rakentavasta kritiikistä. Tässä keskustelussa, jota salissa on käyty, tunnistan kaikki nämä elementit, joita tässä on esille tullut, ja näistä myös on valiokunnassa käyty laajaa keskustelua niin edustajien kuin asiantuntijoiden osalta.

Yleinen tahtotila valiokunnassa tämän tuen laajentamiselle on, ja kun tässä on mainittu nämä taksit erikseen, niin tämän vuoksi myös valiokunta halusi kirjata mietintöönsä siitä, että tulevassa täytyy tarkentaa niitä mahdollisuuksia, että tätä laajentamista voidaan toteuttaa.

Edustaja Mäenpää kysyi ihan oikeutetusti mielestäni sekä vedystä että kaasuhenkilöautoista. Tietenkin vety on vielä kehittyvää teknologiaa, kuluttajille vielä verrattain hintavaa, mutta toki kehitystyötä sen eteen tehdään, ja siihen halutaan myös kannustaa, että siitäkin saadaan toimiva käyttövoima. Mutta mitä tulee kaasuhenkilöautoihin, niin tätä laajennusta on mielestäni myös relevanttia pohtia, sitä, voiko näin tehdä. Nythän tässä lakiesityksessä lähdettiin tätä jo olemassa ollutta hankintatukea laajentamaan niin, että myös kaasupaketiautot ja -kuorma-autot... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] — Jahas, joku nappasi tämän ilmeisesti välillä poikki. — Eli myös paketti- ja kuorma-autot, kaasukäyttöiset, ovat nyt tämän tuen piirissä.

Tosiaan tähän on budjetoitu 6 miljoonaa euroa, ja jo nyt on esitetty valiokuntakäsittelyssä huoli siitä, ettei tämä tukiosuus ole riittävä kaikille niille haettaville ajoneuvoille, jotka tämän piiriin kuuluvat, ja sen vuoksi tämä tuen laajentaminen vielä suuremmalta osalta koskemaan muita käyttövoimia on ollut mahdotonta.

Ja tosiaan totean sen, että taksit eivät ole aiemminkaan olleet tämän hankintatuen piirissä. Tässä on lähdetty samasta lähtökohdasta, eli tämä tuki kohdistetaan vain yksityisille henkilöille, ei yrityksille — liiketoiminnan muodosta riippumatta — niin että tässä tulee huomata, että takseja ei kohdella yrityksinä eri lailla kuin muitakaan yrittäjiä.

Lisäksi Taksiliitolta on tullut näkökantaa myös siihen, että jotta tämän tuen saa, hankintakatto on 50 000 euroa, ja useasti nämä taksit, jotka liikennöivät, ovat huomattavasti arvokkaampia hankintahinnaltaan ja siten rajautuvat myös ulos tämän 2 000 euron tukisumman piiristä. Mutta tietenkin tässä olisi sellainen henkinen tahdon ele, jonka tunnistan tästä keskustelusta. Taksiautoilijoilla on ollut vaikea kausi, epäonnistunut taksiuudistus taustalla [Puhemies koputtaa] ja sen päälle korona haasteineen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.11 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On käyty ilmeisen sopuisa keskustelu jo valiokuntavaiheessa tästä asiasta, ja yleispiirteissään varmaan vallitsee melkoinen yksimielisyys siitä, että vaihtoehtoiset autot ovat tulleet suosioon ja niille on tarve suomalaisessa yhteiskunnassa. Sähköautot ovat tulleet jäädäkseen, se on selvä asia.

Minulla on taipumus muotoilla tätä asiaa sillä tavalla, että kun tämä keskustelu käyttövoimasta kaikissa liikennevälineissä on ollut isoa debattia täällä — milloin puhutaan polttoaineveroista, milloin puhutaan tietysti muista subventioista, joita tähän käyttövoimaan

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

annetaan — niin se ei kuitenkaan ole se ratkaisevan suuri kysymys, vaan isoin kysymys on se itse hankintahinta. Ja se on kyllä tyypillistä, että meillä Suomessa se hankintahinta on poikkeuksellisen korkea kaikilla ajoneuvoilla verrattuna kansainväliseen tilanteeseen, ja sen takia autokannat ovat vertailumaissamme yleensä parempia kuin Suomessa. Meillä on pienempiä autoja ja vanhempia autoja käytössä. Siinä suhteessa itse olisin taipuvainen myöskin sähköautojen osalta hakemaan niitä muotoja, joissa tuettaisiin sitä niin sanottua investointivaihetta, jolloin me saisimme parempia, moderneimpia autoja, myöskin käyttövoimaltaan moderneimpia autoja, käyttööme ja sitä kautta tämä liikennejärjestelmä uusiutuisi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kymäläinen.

18.13 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä aivan lyhyesti. Tosissaan — no, edustaja Autto ehti lähteä täältä — halusin vielä edustaja Autolle kommentoida sitä, että emme me hallituksessa halua vähentää autoilua vaan päästöjä, ja sen vuoksi monin eri keinoin ja kannustein, toimin, haluamme sitä edistää, koska uskomme niin, että mitä enemmän saamme sähkökäyttöisiä tai kaasukäyttöisiä tai päästöttömillä käyttövoimilla kulkevia autoja liikenteeseen, sitä enemmän se vauhdittaa sitten myöskin käytettyjen autojen markkinoita, ja näin siitä tulee entistä mahdollisempaa muillekin, keski- ja pienituloisemmillekin, pitkässä juoksussa näitä autoja hakea. Tietenkin tämän tuen yksi tärkeä tavoite on se, että pystytään lisäämään vaihtoehtoisten käyttövoimien lataus- ja tankkausinfran laajentumista ja edistämään niiden kysynnän kasvua. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 214/2021 vp

Lakialoite LA 10/2019 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 13/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Virta.

Keskustelu

18.14 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus on päättänyt nyt esittää opiskelijoiden tuloeroja korotettavaksi. Esityksen mukaan korotus olisi kuitenkin vain määräaikainen vuodeksi 22. Tulorajojen määräaikainen korottaminen edistäisi opiskelijoiden mahdollisuutta työskennellä opintojen ohessa nykyistä enemmän, siis tulevana vuonna, ilman että se vaikuttaisi opintotukeen vähentävästi. Näin pyritään parantamaan nuorten työllisyyden edellytyksiä ja opiskelijoiden toimeentuloedellytyksiä, mikä on toki hyvä asia.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

On hyvä ottaa huomioon, että tällä esityksellä mitä todennäköisimmin lisätään myös työvoiman saatavuutta — tiedämmehän, miten moni ala kamppailee tällä hetkellä tekijäpulan keskellä. Kyseisellä esityksellä tulee olemaan arvioiden mukaan positiivisia vaikutuksia julkiseen talouteen. Opintojen aikaisella työelämällä on merkitystä myös oppimisen näkökulmasta, sillä työelämässä toimiminen opintojen aikana kartuttaa opiskelijoiden tietoja ja taitoja, laajentaa ja syventää osaamista sekä kehittää työelämävaatimuksia.

Olen itsekin aloittanut työn tekemisen lukio-opintojen ohessa ja tehnyt töitä myös jokaisen suorittamani yliopisto-opinnon rinnalla. Vaikka syyt työn tekemiseen eivät ehkä olleet omavalintaisia vaan olosuhteiden pakko taloudellisesta näkökulmasta toimikin ajurina, on työelämäkokemuksesta ollut valtavasti hyötyä esimerkiksi verkostojen näkökulmasta.

Haluan kuitenkin korostaa, ettei opiskelijoiden työn tekeminen ole itseisarvo, varsinkin tilanteessa, jossa tiedämme, miten moni heistä kamppailee mielenterveyden haasteiden kanssa tai uupuu jo nyt opintojensa keskellä. Mielestäni kuitenkin heitä, joille työnteko on mahdollisuus ja joilla siihen voimavarat opintojen ohessa riittävät, ei tulisi rangaista vaan ennemminkin kannustaa. Työn tekemisen tässä maassa tulisi olla kannattavaa aina kaikissa tilanteissa.

Henkilökohtaisesti siis toivoisin, että tämä tulorajojen korottamispäätös olisi määräaikaaisuuden sijaan pysyvä, mutta on toki hyvä, että sivistysvaliokunta nyt tuo painavasti mietinnössään esiin tarpeen opintotukilain kokonaisuudistukselle ja sen pohtimiselle, miten turvaamme opiskelijoiden toimeentulon jatkossa nykyistä paremmin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaunisto.

18.16 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on nyt hallituksen lakiesitys opintotukilain muuttamisesta ja sen toinen käsittely. En kertaa koko kokonaisuutta, koska salissa on asiasta jo käyty keskustelua, mutta käyn läpi ne pääkohdat, missä kokoomus näkee merkittävät haasteet ja ongelmat hallituksen lakiesityksessä:

Hallitus toisissaan on korottamassa opintotuen tulorajoja 25 prosenttia, ja mielestämme se on liian vähän. Mutta näen kyllä melkein vielä ongelmallisempaa sen, että tämä korotus on vain vuodeksi. Mielestäni tämä ei ole tapa rakentaa kestävää tulevaisuutta ja ennen kaikkea tukea nuoria omista valinnoissaan. Aika mahdotonta on näin lyhyen ajan jälkeen tehdä edes kunnon arviota, miten tämä muutos vaikuttaa.

Kokoomus olisi toivonut pysyvää 50 prosentin tulorajojen korotusta, sillä me uskomme siihen, että työnteon pitää aina olla kannattavaa ja kannustusloukkuja myös pitää aina purkaa.

Tilastojen mukaan yli 40 000 opiskelijaa saa Kansaneläkelaitoksesta päätöksen opintotuen takaisinperinnästä joka vuosi. Nämä opintotuen matalat tulorajat aiheuttavat siis keinoitekoista köyhyyttä, ja tämä on kyllä aivan väärin.

Itse asiassa kokoomuksen esityksessä korotus lisäisi valtion vuotuisia nettotuloja noin 6 miljoonaa euroa, eli myös valtion kiristu kiittäisi.

On todella valitettavaa, että hallitus ei ole halunnut valita tätä kokoomuksen mallia, jolla mennä eteenpäin, ja olen kyllä asiasta hyvin pettynyt. Mutta koska kuitenkin tulkitsemme niitä puheenvuoroja, mitä ensimmäisessä käsittelyssä olemme — ja nyt tänään jo yhden — kuulleet, niin sitä tukea löytyy tälle meidän ajattelullemme, jossa mahdollistetaan opiskelijanuorien valintojen tekeminen. Sen takia, arvoisa rouva puhemies, teen vastalauseeseen sisältyvän lausumaehdotuksen, joka menee näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus käyn-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

nistää opintotukilain kokonaisuudistuksen, jossa arvioidaan opintotukilainsäädäntöön eri hallituskausina tehtyjen muutosten vaikutukset sekä tuodaan tarvittavat lainsäädäntömuutokset eduskunnan käsiteltäväksi.”

Mielestäni on hyvin erikoista, jos hallituspuolueet eivät tätä lausumaehdotusta hyväksy ja lähde tätä kautta tukemaan kokoomuksen linjoja, joilla me annetaan opiskelijoille mahdollisuus ja kannusteet tehdä töitä opintojen ohella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juuso.

18.19 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen vastalause oli erittäin hyvä, ja perussuomalaiset ovat siihen valiokunnassa yhtyneet. Olemme samaa mieltä siitä, että tämän uudistuksen olisi pitänyt olla jatkuva eikä määräaikainen ja sen olisi pitänyt korottaa enemmän tulorajaa.

Opintotukilainsäädäntö on aika pirstaleinen, ja sitä on muutettu monessa eri kohtaa. Oli si tärkeää, että tehtäisiin kokonaisuudistus ja katsottaisiin kaikki kohdat läpi sitten kerralla. Tässä on paljon tämmöistä turhaa, mikä lisää Kelan taakkaa takaisinperintöjen muodossa, esimerkiksi se, että ammatillisessa koulussa lyhyet oppisopimusjaksot eivät ole opintotukilain piirissä. Nämäkin lisäävät Kelan taakkaa takaisinperintöjen osalta ihan kohtuuttomasti, ja olisi syytä sieltä poistaa tämmöiset kohdat.

Kannatan tätä edustaja Kauniston lausumaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

18.20 Mikko Ollikainen r: Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Esitys opintotuen tulorajojen nostamisesta on enemmän kuin tervetullut. Tämä on opiskelijoiden toive ja yhteiskunnan etu, ja RKP on ajanut tätä asiaa jo kauan. Tulorajan nostamisella parannamme nuorten toimeentulon edellytyksiä ja työllisyyttä. Ahkeruudelle pitää antaa tilaa, eikä voi olla niin, että aktiivisimpia rangaistaan — kunhan myös muistetaan, että hoidetaan opiskelu hyvin siinä myös.

Korona on jättänyt jälkensä yhteiskunnassamme, ja esimerkiksi ravintola-alalla on nyt aikamoinen työvoimapula. Tämän esityksen avulla opiskelijat rohkenevat, uskoisin näin, paremmin työllistyä opintojensa ohella.

On myös tärkeää, että opiskelijat saavat tutustua työelämään ja saavat niin sanotusti jalan oven väliin työelämään.

Itsekin olen maksanut aika monta tukikuukautta takaisin aikoinaan.

Ärade fru talman! Höjningen av inkomstgränserna för studiestödet är mer än välkommen, och det här är någonting som SFP har jobbat för väldigt länge. Vi är en bra bit på vägen nu med det här förslaget. Med förslaget beräknas det finnas kring 3 800 fler studerande som sysselsätts och skatteinkomsterna höjs med 24 miljoner euro.

För studerande är det viktigt att komma ut i arbetslivet, och det råder ju stor arbetskraftsbrist nu inom många olika branscher. Det är ändå viktigt att poängtera att man ska sköta sina studier och att det också finns skillnader mellan olika studieinriktningar. För vissa passar deltidsjobb bättre än för andra.

Själv har jag också jobbat en hel del vid sidan om studierna. Jag vill minnas att ungefär 15 studiemånader betalade jag tillbaka under min studietid och utnyttjade då totalt kanske

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

hälften av det jag hade rätt till. Det får inte vara så att de som är aktiva bestraffas, men samtidigt var det en ypperlig möjlighet, då man jobbade vid sidan om studierna, att få kontakter för fortsatta livet och arbetsmarknaden senare.

Nu görs den här ändringen temporärt, men jag hoppas att den också kan vara för en längre period, mera permanent. Men det här är en bit på vägen och jag hoppas att vi kan fortsätta diskutera det här också nästa år. — Tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.23 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä keskustelemme mietinnöstä hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta. Tuolla valiokunnassahan me oltiin tietysti tyytyväisiä siihen, että ihminen voi vähän enemmän tienata ja tulo-rajot korotetaan 25 prosentilla, mutta me oltiin aivan samaa mieltä, kuten edustaja Virta täällä käytti hyvin asiantuntevan puheenvuoron ja hyvän tukipuheenvuoron siitä, että ei tämän kyllä olisi tarvinnut olla ainoastaan määräaikainen vaan että tämä olisi voitu tehdä ihan pysyväksi. Ja sitten tietysti kokoomuksella ja perussuomalaisilla oli yhteinen esitys siitä, että sitä olisi nostettu 50 prosentilla eikä 25 prosentilla.

Sitten tämä lausuma, mihin täällä jo kannatuskin tuli: Pidän sitä tärkeänä, että me mietitään sitä. Opintotukilakihan on tilkuista kerätty, ja vuosien varrella siihen on tehty valtavasti uudistuksia, mutta kukaan ei ole oikein katsonut kokonaisuutta, ja nyt olisi sen perkaus kyllä hyvä tehdä, koska niin paljon siihen on uudistuksia tehty.

Vielä palaan tähän itse asiaan, että en oikeastansa voi ymmärtää sitä, minkä tähden tästä ei voitu tehdä pysyvää ja miksi ei voitu nostaa enemmän, koska tässä kokoomuksen ja perussuomalaisten vastalauseessa on laskettu se, että sehän niin sanotusti haukkui hintansa. Me täällä mietinnössä toteamme sen, että kaikilla aloilla työtä ei löydy ja kaikki opiskelijat eivät voi työtä tehdä — sekin on ihan selvää — mutta kuitenkin täällä on puoltavia asioita, ja enemmän tässä on hyviä puolia kuin huonoja puolia. Myöskin taloudellisesti tämä olisi kannattanut tehdä pysyväksi ja jopa nostaa enemmän. Mutta ehkä seuraavalla kertaa sitten. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.25 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä opintotukilain muuttaminen ja tulo rajojen nostaminen, joka mahdollistaa paremmin työn tekemisen opiskelijoille ja siitä ansaitsemisen myöskin ilman, että opintotukea menettäisi, on varmasti perusteltu, niin kuin täällä ollaan kuultu.

Mutta itse esittäisin tässä vähän semmoisen kerettiläisemmän puheenvuoron siitä lähtökohdasta, että kun seuraa kansainvälisesti tätä tilannetta, itsekin Englannissa opiskelleena, ja muuallakin, niin kyllähän lähtökohtana pitäisi olla, että opiskelu aika käytettäisiin opiskeluun ja opintotuki olisi sen verran riittävä, että se tarjoaa sen mahdollisuuden, että ihminen voi täysipäiväisesti opiskella. Se, että tehdään työtä siinä rinnalla, voi joissain tilanteissa olla järkevääkin, työharjoittelua ja muutakin tarvitaan opintojen ohella, mutta lähtökohteisesti oman toimeentulon pitäisi varmistua opintotuen kautta eikä niin, että ihmisen täytyy olla samanaikaisesti töissä, kun hän opiskelee. Eli tämän pitäisi olla se lähtökohta, ja sen vuoksi ymmärrän hyvin tämän, ettei näitä tulo rajoja ole haluttu lähteä hirveästi nostamaan tässä kohdassa ja että tämä tehdään kokeiluluonteisesti.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juvonen.

18.26 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen lähtökohdasta opintotukilain muuttamisesta on toki hyvä. On hyvä asia, että opintotuen tuloarvoja ollaan korottamassa, mutta toki se määrä, 25 prosenttia, kuulostaa aika pienelle, ja myöskin se määräaikaisuus — lakihan on voimassa vain vuodeksi 2022 — tietysti aiheuttaa omat harmistuksensa ja ongelmansa myös opiskelijoille.

Täytyy todeta, että nuorena on vitsa väännettävä työnteon suhteen, ja on hyvä, että opiskelijat hakevat myös omaa paikkaansa työelämässä. Monet myös työntävät jalkaa työnantajan oven väliin, ja sitten valmistumisensa jälkeen heitä mahdollisesti odottaa hyvä työpaikka jossakin. Ja tämän takia kyllä ainakin itse kannustan opiskelijoita paitsi toki opiskelemaan ja hoitamaan opiskelunsa ajoissa myös siihen, että he etsisivät työtä ja tekisivät mahdollisuuksiensa mukaan työtä myös opintojensa ohessa. Se on kyllä avain hyvään tulevaisuuteen.

Opiskelijoiden pärjääminen tänä päivänä — ei tarvitse olla edes tämä koronakriisiaika — on haastavaa. Asuntojen hinnat ja asunnot, vuokra-asunnot ja omat asunnot, ovat karanneet kauas. Jää pelkäksi haaveeksi hommata oma asunto pääkaupunkiseudulta jopa työskälyvälle, niin että siinä mielessä kaikki tuki opiskelijoille on erittäin tärkeää ja myös se valo sinne tulevaisuuteen, että töitä riittää, opiskelupaikkoja riittää ja se pärjääminen on myös turvattu. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.28 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä opintotuen tuloarvojen nostamisesta. Hallitus nyt suuressa viisaudessaan on päättänyt, että niitä korotetaan vain 25 prosentilla ja vuodeksi. Niin kuin tuolla valiokunnassa hyvin tuli esiin, jos olisi siirrytty pysyvään ratkaisuun ja korotettu näitä 50 prosentilla, niin laskelmien mukaan se toisi valtiolle 6 miljoonan euron positiivisen tuloksen vuosittain.

Tämä on jotenkin hassun tuntuista, että kun yksittäisten edustajien kanssa täällä keskustele, niin hyvin monet ovat sitä mieltä, että totta kai olisi kannattanut korottaa 50 prosentilla ja pitemmäksi aikaa, siis jatkuvana tehdä tämä laki. Kyllä jollakin lailla tuntuu näin uudesta edustajasta vähän hassulta, että järkeä ei voi käyttää, jos hallitusohjelmassa lukee jotain, että on tehty ratkaisu. Ainakin itse arvioin, että hyvin fiksua olisi toimia niin kuin parhaaksi nähdään, eikä niin kuin hallitusohjelmassa lukee. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

18.30 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Hallituksen päätös korottaa opintorahan tuloarvoja tilapäisesti on oikeansuuntainen, mutta KD:n mielestä tuloarvoja pitäisi korottaa enemmän ja pysyvästi. En ymmärtänyt oikein edustaja Kiljusen puheenvuoroa siinä, miksi tällainen tuloarvojen nostaminen estäisi täyspäiväistä opiskelua. Tunnen sadoittain nuoria opiskelijoita, jotka opiskelevat täyspäiväisesti, mutta bilettämisen sijaan he käyvät iltaisin töissä ja tienaaavat siinä samalla, kun he saavat työkokemusta. Tässä mielessä KD:n eduskuntaryhmäkin yhtyy tähän kokoomuksen tekemään vastalauseeseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lehto.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

18.31 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että nuoret menevät opiskeluaikana töihin osittain, tekemään sen opiskelun rinnalla työtä ja tienaamaan ja oppimaan sitä työnteon kulttuuriakin. Se on niin, että jos opiskelet pitkään etkä ole ikinä ollut töissä, niin kyllä, jos minä olisin yrittäjä, vähän mieltäisin, että onko tuosta välttämättä työelämään heti, kun sillä ei ole työkokemusta. Heti kun löytyy CV:stä, että on tehnyt töitä, näkee, että haluaa tehdä töitä, vaikka olisi tehnyt ihan eri alalla kuin mitä opiskelee. Se työnteko tulee jo sinne selkäyttimeen. Omatkin lapseni ovat koulun ohella työskennelleet, ja he ovat tykänneet, kun siitä saa lisää rahaa, mutta sitten siitä vähän rangaistaan, kun enemmän tietää, niin että otetaan opintotukea sitten pois.

On todella tärkeää, että saa tehdä töitä ja — kuten täällä on puhuttu — saa sitä jalkaa oven väliin. Kyllä moni yliopisto-opiskelija tekee jo oman alansa töitä siinä opiskelun ohella, ja se on melkein merkki siitä, että sinulla on työpaikka valmiina, kun valmistut, niin että kyllä se antaa uskoa siihen opiskeluun. Ja monesti sitten voit huomata siinä työnteon ohessakin, että kannattaisiko pikkasen enemmän opiskella, niin pääsisi parempiinkin töihin, eli se työnteko voi myös motivoida opiskelemaan enemmän. Että kyllä pitäisi kannustaa enemmän työnteokoon.

Täällä ollaan puhuttu paljon hallitusohjelmasta, että työllisyyttä pitäisi saada nostettua, ja sitten tehdään aktiivimalli kakkosia ja muita, niin että sitten rangaistaan, mutta pitäisi tukea niitä, jotka haluavat mennä töihin jo heti opiskelun aikana.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 129/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 33/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Virta.

Keskustelu

18.33 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Nyt toisessa käsittelyssä oleva lakiuudistus on merkittävä ja iso asia. Nyt perhevapaat viimein uudistetaan, jotta jatkossa lapsen oikeudet sekä vanhempien ja eri perhemuotojen tasa-arvoisuus voisivat toteutua vielä paremmin.

Vasta oman esikoiseni synnyttyä itsekin todella havahduin siihen, miten hieno asia mahdollisuus vanhempainvapaaseen on. Suomen kaltainen malli ei todellakaan ole maailmalla itsestäänselvyys. On äärettömän tärkeää saada pysähtyä uuden perheenjäsenen hoivan ja perheen muuttuneen dynamiikan äärelle, tutustua ja opetella, kasvaa itsekin uusien ihmeellisten asioiden äärellä.

Tällä kyseisellä uudistuksella pyritään turvaamaan sitä, että lapsen oikeus molempiin tai kaikkiin vanhempiinsa toteutuisi alusta alkaen, että vanhemmilla olisi tasaisemmin mahdollisuus rakentaa kiintymyssuhdetta ja jakaa hoivavastuuta uuteen pieneen ihmiseen, että

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

perheellä olisi enemmän joustoja sekä valinnanvaraa tehdä oman tilanteensa kannalta parhaat ratkaisut ja ettei yhdenkään vanhemman tarvitsisi valita työn ja perheen välillä, vaan näiden yhdistäminen olisi aidosti mahdollista.

Tämän uudistuksen keskeinen tavoite on siis varmistaa, että vanhempainvapaat ja hoivavastuu jakautuisivat jatkossa tasaisemmin vanhempien välillä ja että järjestelmämme kohtaisi perheiden monimuotoisuuden nykyistä paremmin, sen tosiasian, että jokainen perhe on omanlaisensa mutta yhtä arvokas. Uudistuksen myötä isällä tai toisella vanhemmalla on oma osuutensa vanhempainvapaasta ja kokonaisuudessaan lapsen vanhempainvapaa on nykyistä pidempi. Vanhempien hoivavastuu lapsen elämän alkuvaiheessa edesauttaa lapsen ja vanhemman välisen läheisen suhteen muodostumista. Vanhempainpäivärahauden pidentäminen parantaa myös pienten lasten perheiden toimeentuloa. Hoivavastuun tasaisemmalla jakautumisella taas on myönteinen vaikutus myös laajemmin koko yhteiskuntaamme. Uudistuksen pitkän aikavälin tavoitteena onkin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon vahvistaminen työelämässä ja sukupuolten välisten palkkaerojen pienentäminen.

Mielestäni tulevaisuudessa olisi kuitenkin kunnianhimoista pyrkiä kohti sellaista mallia, jossa vanhempainvapaan kesto jatkuisi perheen näin halutessa aina siihen saakka, että lapsi on yksi- ja puolivuotias.

Tärkeää on, että esityksessä on otettu poikkeussäännöksiin huomioon ne tilanteet, joissa toisen vanhemman on tosiasiallisesti mahdotonta hoitaa lasta ja käyttää hänelle kiintiöityjä vanhempainrahopäiviä. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi vanhemman sairauden, vamman tai vankeusrangaistuksen vuoksi muotoutuvat tilanteet. Tällöin toisella vanhemmalla on yksinoikeus käyttää kaikki nuo 320 vanhempainrahopäivää, mikä on oikeudenmukaista ja lapsen oikeuksien toteutumisenkin näkökulmasta välttämätöntä.

Erittäin myönteistä on, että vanhempainrahaa voi esityksen mukaan käyttää nykyistä huomattavasti joustavammin perheen tilanteen ja tarpeiden mukaan sopivina ajankohtina ja -jaksoina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta. Tämä helpottaa nyt yrittäjien, itsensätyöllistäjien, työttömien ja opiskelijoiden mahdollisuuksia käyttää vanhempainrahaa. Vanhemmat voivat myös vuorotella lapsen hoidossa tai tehdä osa-aikatyötä tai saada osittain vanhempainrahaa. Myös raskausraha-ajanjakson voi aloittaa nykyistä joustavammin, aikaisintaan kuitenkin 30 päivää ja viimeistään 14 päivää ennen laskettua aikaa. Joustavuuden lisääminen tukee perheiden mahdollisuuksia tehdä ratkaisuja perheen ja lapsen yksilöllisistä tarpeista lähtien ja lapsen etu huomioon ottaen.

Arvoisa puhemies! Perheiden monimuotoisuus näkyy nyt tässä uudistuksessa. Esimerkiksi vanhempainrahopäiviä on lasta kohden käytössä yhtä paljon riippumatta vanhempien sukupuolesta tai siitä, onko kyseessä biologinen vai adoptiolapsi tai lähi- vai etävanhempi. Vanhempainrahopäiviä on yhtä paljon myös riippumatta siitä, onko lapsella yksi vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi vai kaksi vanhempaa. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten ja heidän vanhempiensa tilanteen turvaamiseksi myös vanhemmuuden tunnus-
tanut henkilö voi saada vanhempainrahaa lapsen syntymän yhteydessä neljän kuukauden ajan, vaikka vanhemmuutta ei vielä ole vahvistettu. Jos vanhemmuutta ei tuona aikana vahvistetakaan, lapsen ainoalla juridisella vanhemmalla on kuitenkin oikeus kaikkiin jäljellä oleviin vanhempainrahopäiviin. Niin sanottujen sosiaalisten vanhempien asema taas ja lapsen mahdollisuus saada hoivaa myös heiltä on pyritty turvaamaan niin, että huoltajavanhempi voi luovuttaa omia vanhempainrahopäiviään esimerkiksi puolisolleen tai toisen huoltajan puolisolle.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kuten kaikkien suurten lakipakettien kohdalla, myös tässä tilanteessa on varmasti rehellistä myöntää, ettei tämäkään malli ole täydellinen. Kirjasimme valio-kunnan mietintöön painavasti muun muassa siitä, että esimerkiksi uudistuksen vaikutuksia adoptioperheisiin tulee seurata. Uudistuksessa adoptioperheiden vanhempainrahapäivien määrä nousee kyllä vastaavasti kuin muillakin perheillä, mutta heillä ei enää ole oikeutta pidempään vanhempainrahakautteen, kuten heillä on nykyisessä järjestelmässä kompen-saationa siitä, että adoptioäiti ei ole oikeutettu äitiysrahaan.

Lisäksi haluan nostaa yksinhuoltajien aseman, jota ehdottomasti tulee uudistuksen jäl-keen seurata. Esityksessä nyt ehdotetaan, että raskausraha ja molemmille vanhemmille 16 ensimmäistä arkipäivää vanhempainrahaa maksetaan korotettuina, kuten nykyisinkin on maksettu. Jos yksi vanhempi, esimerkiksi yksinhuoltaja, pitää kaikki nämä päivät, hän ei saa korotettua päivärahaa kahden vanhemman päivärahakauden edestä, vaan korotettua vanhempainrahaa maksetaan vain 16 päivästä. Jos yksinhuoltajavanhempi kuitenkin luo-vuttaa näitä omia vanhempainrahapäiviään toiselle henkilölle, esimerkiksi puolisolleen, myös tämä saa ensimmäiset 16 päivää korotettuna. On mielestäni täysin välttämätöntä, että näitä vaikutuksia yksinhuoltajaperheiden asemaan seurataan. Tiedämme, että yksinhuolta-japerheillä riski lapsiperheköyhyyteen on muutenkin suurempi, ja koen hieman epäoikeu-denmukaiseksi sen, että heillä oikeus korotettuun päivärahakautteen on lyhyempi kuin per-heissä, joissa on kaksi vanhempaa.

Viimeisenä asiana haluaisin nostaa sen, minkä valiokunnassa asiantuntijakuulemisissa kuulumme, sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa että sosiaali- ja terveysvaliokunnas-sa, eli sen, että tässä esityksessä ei valitettavasti ole otettu huomioon imetyksen jatkumisen turvaamista. Kuten nykyisinkin, mahdollisuus vanhempainvapaiden joustavaan käyttöön voi johtaa siihen, että lapsi siirtyy jo ennen vuoden ikää pääasiallisesti ei-imettävän van-hemman hoitoon. Kuitenkin suositusten mukaan imetystä suositellaan vuoden ikään asti perheen niin halutessa, ja Maailman terveysjärjestö WHO suosittaakin imetyksen jatka-mista kahden vuoden ikään saakka. Hallituksen esityksessä todetaan, että suomalaisen jär-jestelmän pitkät äitiys- ja vanhempainvapaat ovat turvanneet mahdollisuuden imettämi-seen suositusten mukaisesti. Suomi ei ole ratifioinut ILO:n äitiyssuojelun uudistamista kos-kevaa yleissopimusta numero 183 ja siihen liittyvää suositusta numero 191, johon sisältyy imettävien äitien oikeus taukoihin työpäivän aikana ja työajan lyhentämiseen. Mielestäni tämä on asia, joka tulisi ehdottomasti korjata.

Vaikka tämä uudistus ei ole täydellinen tällaisenaan, se on askel oikeaan suuntaan, sel-laiseen, jossa jokainen perhe on järjestelmässämme yhtä arvokas ja tasa-arvoinen, sellai-seen, jossa vanhemmuus ei ole sidottu biologiaan tai hoiva, saati työuran rakentaminen, su-kupuoleen. Ennen kaikkea tämä on tärkeä askel kohti lasten oikeuksien vielä nykyistä täy-simääräisempää ja parempaa toteutumista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juuso.

18.40 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kannattavat lämpimästi sitä, että vanhempainrahakautta pidennetään, ja lakiesitys pääpiirteittäin on meidän mielestäm-me erittäin hyvä. Siinä on kuitenkin pari asiaa, mistä me olemme eri mieltä, ja olemme nii-hin pykälämuutosesityksiä jo jättäneet ja niistä äänestäneet.

Ensimmäinen koskee sitä valinnanvapautta, eli tässä me olisimme halunneet laajempaa valinnanvapautta sillä tavalla, että perheet voivat keskenään päättää, kumpi ne vanhem-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

painrahopäivät pitää ihan kokonaisuudessaan. Nyt se on rajattu sillä tavalla, että kun molemmat vanhemmat saavat 160 päivää vanhempainrahaa, niin niistä voi toiselle luovuttaa vain 63 päivää. Nyt voi tulla tilanteita, että toinen vanhempi ei kerta kaikkiaan pysty pitämään näitä hänelle jyvitettyjä päiviä, ja näissä tilanteissa perhe häviää 97 päivää. Lakiesityksessä on kyllä huomioitu esimerkiksi se, että jos toinen vanhemmista on vankilassa, niin silloin toinen vanhempi saa pitää kaikki 320 päivää, mutta jos se toinen vanhempi onkin yrittäjä, joka ei kerta kaikkiaan voi pitää niitä päiviä ilman, että yritys kaatuu, niin silloin tämä perhe häviää sen 97 päivää. Tätä ei ole tässä lakiesityksessä huomioitu. Perussuomalaiset ovat ehdottomasti sitä mieltä, että perheillä tulisi olla täysi valinnanvapaus siinä, kuka näitä päiviä pitää.

Toinen esitys liittyy tähän omaishoitajan vapaaseen. Nythän ministeri Sarkkinen toi meille esityksen, että omaishoitajilla olisi oikeus viiden päivän palkattomaan vapaaseen. Perussuomalaiset haluaisivat tätä vapaata laajentaa 100 päivään, elikkä ottaisimme esimerkiksi Ruotsista, missä se on tällä hetkellä 100 päivää per hoidettava. Tämä olisi sivistysvaltiolle ihan hyvä tuoda lakiin jossakin vaiheessa, ja me esitämme sen vuoksi lausumaa, joka kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee työsopimuslainsäädännön muutokset, joilla turvataan työntekijän oikeudet jäädä vapaalle työstään läheisensä omaishoidon, saattohoidon tai vakavan sairastumisen ajaksi.”

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juvonen.

18.42 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi, eli selkokielellä sanottuna kysymys on perhevapaauudistuksesta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on lain käsitellyt, ja nyt on käsittelyssä sitten mietintö, ja perussuomalaiset ovat jättäneet tähän asiaan vastalauseen. Kannatan ihan ensin edustaja Kaisa Juuson tekemää lausumaesitystä.

Tämän uudistuksen tavoitteena on lisätä vanhempainvapaiden ja lasten hoitovastuun jakautumista nykyistä tasaisemmin molempien vanhempien kesken. Tavoitteena on myös lisätä erilaisten perhemuotojen tasa-arvoista kohtelua vanhempainpäiväraahajärjestelmässä.

Perussuomalaisille on tärkeää, että lasten ja perheiden hyvinvointia edistetään. On kuitenkin nyt epäselvää, saavuttaako tämä lakiesitys tavoitteitaan isien käyttämien vapaiden lisäämisessä. Tämä esitys rajoittaa perheiden valinnanvapautta kiintiöimällä suurimman osan 160 vanhempainpäivärahopäivästä toiselle vanhemmista, ja tästä esityksestä seuraa merkittäviä haasteita varhaiskasvatuksen järjestäjille sekä mahdollisia kustannuksia julkiselle taloudelle. Perussuomalaisen valiokuntaryhmä katsoo, ettei perheiden yhdenmukaisuutta pidä pyrkiä edistämään perheiden valinnanvapautta rajoittamalla. Perussuomalaisen mielestä perheillä tulee olla oikeus päättää itse, kuinka perhevapaat jaetaan perheen sisällä vanhempien kesken, ja niinpä me esitämme lakiesitykseen muutosta perheiden valinnanvapauden mahdollistamiseksi. Tämä lakiesitys aiheuttaa myös tilanteen, jossa osa vanhempainvapaista, jopa 97 päivää, saattaa jäädä käyttämättä, mikäli toinen vanhempi ei pysty vapaita pitämään, kun yksi vanhempi voi luovuttaa vain 63 päivää omista vapaistaan.

Arvoisa rouva puhemies! Mutta sitten erittäin tärkeä asia, mikä myös liittyy tähän lakiin — tämä liittyy omaishoitajiin: Tähän lakiin sisältyy viiden päivän mahdollisuus omaishoitajille kalenterivuoden aikana pitää omaishoidon, saattohoidon tai vakavan sairastumisen vuoksi vapaata. Tämä viisi päivää on kuitenkin täysin riittämätön. Me tiedämme kaikki,

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

että kun läheinen vierellä sairastuu vakavasti, niin viisi päivää on vain pienen pieniä murusia siinä pitkässä sairastumisen ketjussa. Erityisesti saattohoitotilanteiden kohdalla vapaiden määrän tarve voi olla merkittävästi suurempi, ja työssäkäyvän omaishoitajan oikeus juurikin tämän omaishoidon kannalta on välttämätön, ja vapaapäiviä on turvattava laeilla. Hallituksen pyrkimys on toki hyvä — viisi päivää — mutta me perussuomalaiset esitimme tähän, että määrä olisi ollut 100 päivää. Se on sentään kohtuullista. Ruotsin lainsäädännössä on mahdollistettu oikeus 100 päivän omaishoitovapaaseen, ja vastaava mahdollisuus tulisi ottaa osaksi myös Suomen lainsäädäntöä.

Arvoisa rouva puhemies! Tein vuonna 2019 lakialoitteen, joka liittyy työsopimuslain 7 a §:ään. Tämän pykälän mukaan työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi jäädä hoitamaan määräajaksi perheenjäsentä tai läheistään tilanteen niin vaatiessa — siis pyrittävä järjestämään työt niin. Tosiasiassa kuitenkin tapahtuu usein niin, että työntekijä ei voi tätä tehdä vaan hänen täytyy irtisanoutua työstään. Työnantaja ei välttämättä joustaa. Lakialoitteeni tarkoitus oli se, että sana ”pyrittävä” poistetaan ja työntekijällä olisi aina oikeus jäädä hoitamaan läheistään.

Uskokaa tai älkää, mutta meidän yhteiskuntamme menee siihen, että ennemmin tai myöhemmin läheiset hoitavat toinen toisiaan yhä enenevässä määrin — myös he, jotka ovat työelämässä mukana. Jatkuva henkilöstöpula hoitoalalla ja hoivapaikkojen riittämättömyys ikääntyneiden hoidossa kostaavat meille kaikille vielä, ja tulemme huomaamaan, että jokainen meistä joutuu jossakin vaiheessa miettimään, miten yhdistää työn ja omaishoidon. Olenkin uusimassa tämän tärkeän lakialoitteen, että lakiin sisällytetään se, että työntekijällä on aina oikeus jäädä työstä hoitamaan läheistään, myös yli sen 100 päivää, ja myös tämän takia edustaja Juuson esittämä lausuma on erittäin tärkeä. Itse asiassa siinä lausumassa edellytetään juurikin, että ”hallitus valmistelee työsopimuslainsäädännön muutokset, joilla turvataan työntekijän oikeudet jäädä vapaalle työstään läheisensä omaishoidon, saattohoidon tai vakavan sairastumisen ajaksi”.

Ja vielä muistutan siitä, että perussuomalaisten tahtotila on myös se, että omaishoidon tuki olisi Suomessa verovapaa. Kyllä omaishoitajat ovat sen ansainneet.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

18.49 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Familjeledighetsreformen har egentligen ända sedan regeringsförhandlingarna varit aktuell, och nu är den fem före att träda i kraft. Målet är ju att öka barnens och familjernas välbefinnande samt likabehandlingen och jämställdheten i arbetslivet och familjernas vardag. Via det här vill man få en flexiblare möjlighet för båda föräldrarna att vara tillsammans med barnen, och vi vill ju ha ett familjevänligt Finland. Vi vet också att vårt födelsetal har gått ner, och det här gör att vi måste tänka om, vi måste göra ett modernare samhälle kring just den här familjeledighetsreformen för att båda föräldrarna ska kunna vara med.

Själv har jag också varit hemma med båda mina barn i 54 dagar, så oberoende blir det här bättre, även om jag till viss grad kan förstå hur resonemanget går kring det här, speciellt då det gäller företag som kan ha utmaningar i att få ta ut den här ledigheten till max. Det är klart att det i sådana här stora reformer alltid finns utmaningar kring till exempel ensamförsörjande och andra delar.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Tämä perhevapaaudistus on todella tervetullut, ja haluamme, että Suomi on lapsiystävällinen maa. Tiedämme, että syntyvyys on laskenut aika paljon. Maa on kyllä muuttunut jonkin verran viimeisten vuosikymmenten aikana, ja yhä useampi isä haluaa myös olla kotona lastensa kanssa. Itsekin olen ollut molempien lasten kanssa kotona ne yhdeksän viikkoa, jotka olivat mahdollisia silloin niissä työtehtävissä, missä olin aikaisemmin, ja voin kertoa omasta kokemuksestani, että se oli todella tärkeää aikaa lasten kanssa tulevan kehityksen ja sen meidän yhteiselomme kannalta. Se oli todella hienoa aikaa, ja olen huomannut, että siitä on ollut hyötyä myös nyt jälkikäteen.

Toivon, että myös meidän työelämämme ja koko tämä meidän yhteiskuntamme tulevat mukaan tähän. Toki se asettaa haasteita. Tämä tiedostetaan esimerkiksi työnantajien suhteen, ja on tällaisia haasteellisia tilanteita yrittäjien suhteen, yksinhuoltajien suhteen ja niin edelleen, mutta meidän tulee nyt seurata tätä. Näen, että on hyvä, että lapsella on paremmin oikeus molempiin vanhempiin myös tulevaisuudessa, ja kannustan tähän. Näen, että on hyvä, että tämä asia nyt etenee, ja tätä sitten varmaan voi myös jatkokehittää tulevaisuudessa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.51 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti tähän vanhempainvapaaseen, joka on sinänsä odotettu uudistus. Viime kerralla, kun tästä puhuttiin — kun mietintöä salissa ensimmäisen kerran esiteltiin — kuuntelin sitä tuolla ja kuulin, kun täällä todettiin eräässä puheenvuorossa, että tämä on ensimmäinen kerta, kun tulee isille tällaista korvausmerkittyä aikaa jäädä vanhempainvapaalle, mutta sehän ei pidä paikkaansa. Silloin aikoinansa, kun olin sosiaali- ja terveysministerinä, nimenomaan tehtiin tämä muutos, että siihen lakiin silloin tuli korvausmerkitty osuus isille — nythän se laajenee.

Mutta henkilökohtaisestihan olen sitä mieltä, että se ei saisi koskaan olla pois siltä äidiltä ja siltä puolisoilta, joka synnyttää lapsen, koska siellä saattaa olla hyvin monia sellaisia tilanteita, jotka vaativat, että se perhe katsookin hieman toisella lailla, ja tässäkin nyt tulee tapahtumaan niin, että se on sitten toisaalta siltä toiselta pois. Itse näkisin, että perheet ovat parhaita asiantuntijoita, kun vanhemmat miettivät, kenellä on mahdollisuus käyttää vanhempainvapaata. Joskus vaan esimerkiksi yrittäjäperheissä on tilanne, jolloinka ei voi se toinen puoliso jäädä.

Mutta sitten toinen asia, mihin täällä on viitattu, on nimenomaan tämä hoivavapaa. Ruotsissahan hoivavapaan — tällaisen lyhytkestoisen omaisen hoidon, sairauden tai kuntoutuksen tai jonkun muun syyn — vuoksi voi jäädä joksikin aikaa pois töistä. Meillä Suomessahan on lainsäädäntö jo semmoinen, joka antaa mahdollisuuden tähän, ja siitä kiitos edustaja Arto Satoselle, joka aikoinansa tätä ajoi, ja saatiin se silloin sinne lakiin. Mutta sehän ei millään lailla korvaa sitä menetettyä palkkaa siltä hetkeltä, ja siitä syystä olisikin tärkeää ottaa käyttöön tämä Ruotsin malli, eli että sairausvakuutuksesta saisi jonkun verran korvausta siitä, että jää hoitamaan sitä omaistaan. Se hoitaminen on inhimillistä, ja se on todella edullisempaa kuin se, että omainen olisi laitoshoidossa tai jossain intervallihoidossa tai että hänellä olisi kotisairaanhoido, ja siitä syystä tämä olisi tärkeää huomioida. Itse näen, että kun Ruotsissa on menty sitä pala kerrallaan nostamaan ja pidentämään sitä aikaa, niin Suomessakin pitäisi nyt kyllä jostakin jo lähteä. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että tämä tarvitaan.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

18.54 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on nyt käsittelyssä käytännössä vanhempainvapaaudistus. Edustaja Virta tuossa piti ensimmäisen puheenvuoron, ja kun kuuntelin häntä, niin siinä tuotiin hyvin esille, että tämä on nyt suunniteltu monimuotoisia perheitä varten ja ne on huomioitu tässä hyvin ja tämä ei ole millään tavalla sidottu sukupuoleen.

Tuossa kun mielessäni sitä pyörittelin, niin edustaja Virta kertoi myös, että jos avioliiton ulkopuolella on syntynyt lapsi, niin myös vanhemmuuden tunnustanut voi saada silloin vanhempainvapaata. Minun mielestäni siinä puhutaan käytännössä isyyden tunnustamisesta, mutta jos tämä ei ole millään tavalla sidottu sukupuoleen, niin voiko tämän isyyden tai vanhemmuuden tunnustaa silloin myös nainen? En tiedä, osaisiko edustaja Virta vastata tähän, kun ei ole ketään muuta salissa, jolle tämä asia kuuluisi.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Peltokangas.

Keskustelu

18.56 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta. Valiokuntaryhmämme hallintovaliokunnassa jätti asiasta vastalauseen. Poimin sieltä muutamia nostoja.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää hallituksen esityksen tavoitetta osaajien työperäisen maahanmuuton eli koulutettujen maahanmuuttajien lisäämisestä kannatettavana. Katsomme kuitenkin, ettei tavoitetta tulla hallituksen esityksen mukaisin keinoin saavuttamaan. Esimerkkinä: oleskelulupakortin lähettämiseen ulkomaille kuluva aika on keskimäärin runsaan viikon, pisimmillään kaksi viikkoa, mikä tarkoittaa, että hallituksen esityksen mukaisen lakimuutoksen toteuttamisella saavutettava ajallinen säästö olisi noin 7—14 vuorokautta. Pidämme valiokuntaryhmänä selvänä, ettei pitkäaikaisen viisumin käyttöönotto käytännössä lisää maamme houkuttelevuutta kansainvälisten osaajien silmissä, sillä kukaan ei tule töihin Suomeen pelkästään sillä perusteella, että tänne pääsee noin viikkoa aikaisemmin. On myöskin huomioon otettavaa, että Suomi on sijalla 22, kun puhutaan kansainvälisen työvoiman houkuttelevuustekijöistä — me olemme sijalla 22, ei mairittelevaa. Tämä johtuu siitä, että Suomen ongelmat ovat suhteellisen vaatimaton palkkataso, korkeat elintasokustannukset ja ansiotulojen verotus, joka on kova.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Katsomme tässä yhteydessä myöskin aiheelliseksi, arvoisa puhemies, kiinnittää huomiota tapaan, jolla kasvuyrittäjä kansallisesti määritellään. OECD:n ja EU:n määritelmän mukaan kasvuyritys on yritys, jonka lähtötyöllisyys on vähintään kymmenen henkeä ja työllisyyden keskimääräinen vuosikasvu ylittää 20 prosenttia seuraavana kolmena vuonna. Ulkomaalaislain mukaan kasvuyrittäjän oleskeluluvan saamiseksi kuitenkin riittää, että Innovaatorahoituskeskus Business Finland on antanut puoltonsa kasvuyrittäjänä toimimisesta. Toimeentuloa vaaditaan 1 000 euroa kuukaudessa. Niin sanottu kasvuyritys ei siten välttämättä ole sellainen innovatiivinen nopean kasvun yritys, jonka liiketoiminta erityisesti tukisi Suomen talouskasvua. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä olisikin näkemyksemme mukaan syytä kiristää.

Arvoisa puhemies! Poimin täältä vielä kohdan, jossa perussuomalaisten valiokuntaryhmä on huolissaan myös siitä, että pitkäaikainen viisumi saattaisi jatkossa laajentua humanitaariseksi viisumiksi. Kannamme niin ikään huolta siitä, että pitkäaikaisen viisumin yhteys oleskelulupaansa saattaisi tulevaisuudessa mahdollisesti katketa. Pitkäaikaisen viisumin myöntämisen edellytysten sitominen kiinteästi oleskeluluvan myöntämiseen onkin perussuomalaisille ehdoton edellytys hallituksen esityksessä ehdotetun lainsäädäntöratkaisun hyväksymiselle. Pidämme tärkeänä, ettei pitkäaikaisesta viisumista jatkossakaan tehdä itsenäistä oleskeluun oikeuttavaa asiakirjaa.

Arvoisa puhemies! Näistä perusteluista tulen johtopäätökseen, että esitän, että hyväksytään kaksi lausumaa, vastalauseen lausumaehdotukset:

”1) Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi esityksen ulkomaalaislain muuttamiseksi siten, että kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä kiristetään yhtenäistämällä kasvuyrityksen määritelmä OECD:n ja EU:n vastaavan määritelmän kanssa.”

”2) Eduskunta edellyttää, että hallitus sitoutuu siihen, ettei pitkäaikaisen viisumin käytötarkoitusta laajenneta uusiin henkilöryhmiin siten, että seurauksena on kouluttamattoman tai vähän koulutetun ulkomaalaisväestön maahantulon helpottuminen, ja että pitkäaikaisen viisumin yhteys oleskelulupaansa säilytetään myös tulevaisuudessa.” — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juuso.

19.00 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Peltokankaan tekeviä lausumaesityksiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.01 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minä haluan todeta ainoastaan sen seikan, että kun tässä on jälleen kerran kysymys maahanmuutosta ja työperäisen maahanmuuton tavallaan edes pienimuotoisesta helpottamisesta, niin meillä on säännönmukaisesti täällä perussuomalaisten puheenvuorot, joissa torpedoidaan kaikki aloitteet sen suhteen, että Suomi olisi kilpailukykyinen valtio muiden eurooppalaisten valtioiden joukossa. Suomessa maahanmuutto on poikkeuksellisen hankalaa, työperäisenkin maahanmuutto poikkeuksellisen hankalaa, puhumattakaan muusta maahanmuutosta, oleskeluluvista ja niin edelleen. Minulla on ihan päiväkohtaisia kokemuksia siitä, kun ihmiset kertovat, että tämä on toivoton maa, tämä on täysin toivoton maa. Ja kun meillä on olemassa, arvoisa puhemies — kuten hyvin tiedätte, me kaikki tiedämme — voimakas työvoimapula, työvoima-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

pula monilla aloilla, niin tehdään tämä nyt vähän helpommaksi, tämä oma elämämme ja myöskin niiden ihmisten elämä, jotka katsovat järkeväksi sen, että he voisivat avittaa suomalaista yhteiskuntaa omalla työpanoksellaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juvonen.

19.02 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan myös edustaja Peltokankaan tekemiä lausumaesityksiä.

Tässä perussuomalaisten vastalauseessa sanotaan näin: ”Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää hallituksen esityksen tavoitetta osaajien työperäisen maahanmuuton eli koulutettujen maahanmuuttajien lisäämisestä kannatettavana.” Tämä lause sisältyy meidän vastalauseeseemme, mutta sitten esityksessä on sellaisia piirteitä, että tavoitteita ei tulla välttämättä tämän mukaisin keinoin saavuttamaan.

Haluan nostaa tässä esille oman alani, jolla olen työskennellyt parikymmentä vuotta ennen eduskuntaa, eli hoitoalan. Silloin hoitoalalle saapui jo muutamia maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä, ja kyllä me siellä kentällä teimme kaikkemme, että he pystyivät myös työskentelemään ja oppivat kielen. Oli myös kouluttamattomia henkilöitä. Pidän erittäin tärkeänä, että kun meillä on henkilöstöpulaa — meiltä puuttuu hoiva-avustajia, meiltä puuttuu lähihoitajia, meiltä puuttuu sairaanhoitajia ja osaavaa henkilöstöä — niin jos me silloin saamme tänne työperäistä maahanmuuttoa ja niitä henkilöitä, jotka ovat alalle koulutettuja ja jotka myös kaikista haasteista huolimatta oppivat kielen ja kykenevät työskentelemään siellä ikäihmisten parissa ja myös akuutissa terveydenhuollossa, niin silloinhan asiat menevät hyvin. Mutta on valitettavaa, että usein kuitenkin se kielitaito on se iso, iso ongelma siinä välissä, ja siihen tarvitaan panostuksia.

Kyllä minä korostaisin sitä nyt teille, hallitus, että tehkää nyt kaikkenne, kun te ilmiselvästi myös haluatte työperäistä maahanmuuttoa ja hoitoalan henkilöitä lisätä: järjestäkää sitä kielikoulutusta. Nimittäin mikäli siellä hoitoalalla ei osata kieltä, niin siitä seuraa vakavia potilasvahinkoja ja virheitä, muun muassa lääkityksessä. Elikkä ne ovat niin valtavaan suuria asioita, miten vahingossa voidaan tulkita toinen toistaan väärin, ja siitä syntyy sitten potilasvahinkoja. Eli siellä terveydenhuollossa on osattava sitä sydämen äidinkieltä, ja erityisesti se korostuu ikääntyneiden hoidossa, sillä ikääntyneillä on monesti ongelmia kuulemisessa ja ymmärtämisessä ja sanojen löytämisessä. Ja toki myös niiden kulttuuri-kohtaamisten ja -erojen kanssa pitää olla hyvin tarkkana, kyllä ne ovat herkkiä asioita. Tämän takia koenkin, että on myös väärin, jos Suomeen tulee korkeasti koulutettua hoitoalan henkilöstöä ja he eivät pääse tekemään sitä työtä, mihin heidät on koulutettu, esimerkiksi Filippiineillä. Jos tulee loistavia sairaanhoitajia, niin silloin yhteiskunnan pitää tehdä kaikkensa, että he voivat toimia siinä ammatissa, jonka he ovat opiskelleet. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.05 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Minun on ihan välttämätöntä korjata edellinen puheenvuoroni. Minä äsken moitin perussuomalaisia siitä, että aina kun te käytätte puheenvuoroja ryhmästänne, ne ovat vain kielteisiä suhteissa luontevaan kansainväliseen kanssakäymiseen, mikä koskee maahanmuuttoa. Edustaja Juvosen puheenvuoro oli käytännössä sellainen, jonka voin allekirjoittaa — hän on muuten perussuomalaisten ryhmästä — joten minä oikaisen nyt.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Tämä puheenvuoro oli juuri sitä, mitä kaivataankin. Tällä tavalla meidän täytyy suhtautua tähän kansainväliseen vuorovaikutukseen. Aivan oikein: ikääntyneiden ihmisten parissa, hoivan alalla, on suuri pula tällä hetkellä, ja monet ulkomailta tulevat haluavat avittaa tässä suhteessa meitä. Olette aivan oikeassa myöskin siinä, että meillä on liian paljon korkeasti koulutettuja ulkomailta tulleita ihmisiä, jotka ovat käytännössä siivoojina tai joissain täysin sellaisissa tehtävissä, jotka eivät vastaa heidän koulutustaan. Heillä olisi iso panos annettavana, mutta he vain murehtivat ja kysyvät sitä, että miksi tämä yhteiskunta ei halua sitä panosta minulta, jonka minä voisin sille antaa.

Kyllä, edustaja Juvonen on oikeassa myöskin siinä, että kielitaito on avainasia. Se on kaikille avainasia: se ei ole ainoastaan työn tekemisen kannalta avainasia, se on myöskin sosiaalistumisen kannalta avainasia, myöskin niille, jotka mahdollisesti jäävät kotiin asumaan, joko iäkkäät ihmiset tai rouvat tai herrat, jotka jäävät hoitamaan lapsiansa kotiin tai ovat muuten kotipuolessa. Heillekin on se kielitaidon saaminen tärkeätä, jotta he tulevat osaksi tätä suomalaista yhteiskuntaa. Allekirjoitan käytännössä kaikki, mitä edustaja Juvonen äsken sanoi. [Arja Juvonen: Kiitos!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Peltokangas.

19.06 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän edustajaa, kun korjasitte. Kyllä meiltä tulee myöskin ratkaisuehdotuksia.

Tässä ihan vain muutamalla lauseella: Siis kun käsiteltiin asiaa valiokunnassa, valiokunnan saaman selvityksen mukaan tätä viisumia olisi lisäksi tarkoitus voida tulevaisuudessa käyttää laajemminkin työperusteisessa maahanmuutossa. Siis perussuomalaiset vastustavat pitkäaikaisen viisumin käyttötarkoituksen laajentamista, koska matalapalkka-aloilla työskentelevät ulkomaalaiset ja heidän perheenjäsenensä käyttävät usein enemmän julkisia palveluita ja saavat enemmän tulonsiirtoja kuin maksavat veroja. Seurauksena ovat ainoastaan sosiaalietuusmenojen kasvaminen ja maamme huoltosuhteen heikentyminen. Ei tämä ole mitään kamaluutta. Tämä on faktaa, johon meidän täytyy yhdessä kiinnittää myöskin huomiota. Tällaiset tilanteet eivät ole maamme etu missään tapauksessa.

Varmaan voimme yhdessä olla sitä mieltä, että osaajien, todellisten osaajien, Suomeen saapuminen, niin kuin täällä vastalauseemme alussa todetaan hyvin selkeästi, on kannatettavaa, mutta tällä kertaa hallitus ei onnistunut luomaan sellaista esitystä, että tämä porukka todellakin olisi sitten innoissaan tulossa meille tänne Suomeen. Hallituksen tulisi mielestäni keskittyä tässä kohtaa siihen, että ei luo kasvupainetta kustannuksille esimerkiksi energiaverojen ja polttoaineverojen kautta. Polttoaineen hinnat nousevat, energiaverot nousevat — ei se ole houkuttelevuustekijä, että me ollaan kohta, tai ollaanko me jo nyt, Euroopan kolmanneksi kallein maa esimerkiksi bensiinin hinnassa. Sitä kautta saadaan kannustimia todellisten osaajien Suomeen tulemiselle, kun laskemme niitä kustannuksia, ja samalla teemme suuren palveluksen Suomen kansalle, jonka ostovoimaa tällä hetkellä hallitus murjoo kuin lekalla. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

19.08 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiljunen käytti sinänsä hyviä puheenvuoroja, mutta pitäisi koko ajan ymmärtää se asia, mitä edustaja Peltokangas jo osittain tuossa käsittelikin, että täällä on valtava vimma saada tänne työperäistä maahan-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

muuttoa. Se on kaikilla vasemmistopuolueilla ja myös kokoomuksella tällainen ihmeellinen dilemma, että nyt hoetaan koko ajan sitä työperäistä maahanmuuttoa. Siinä pitäisi huomioida se, onko se yrittäjälle edullista vai meidän yhteiskunnalle kokonaistaloudellista. Siinä on semmoinen pieni ero, että jos yrittäjä saa matalapalkka-alalle hyvän työntekijän, hän on varmasti siitä mielissään, mutta matalapalkka-alalla esimerkiksi pääkaupungissa asuessa käy helposti niin, että tämä matalapalkka-alalla työskentelevä ja kohtuullisen kalliilla vuokralla Helsingissä elävä henkilö saa enemmän tulonsiirtoja valtiolta kuin hän maksaa veroja. Ymmärrän sen, että erityisosaa- tai joitain tällaisia tänne halutaan, ja tätä asiaa olivat myös perussuomalaiset tukeneet. Mutta valitettavasti taas siinä erityisosaa- jien kohdalla on se, että heillä on ehkä varaa valita, minne he menevät, ja valitettavasti meidän valtiomme on erittäin ahkerasti verottajan toimesta myös tämän erityisosaa- jien palkka- pussilla, eli ei tämä kovin houkutteleva maa ole heillekään. Tämä houkuttelee tänne erityisesti matalapalkka-alalle työskentelemään tulevia henkilöitä, jotka sitten eivät ole enää valtiolle kokonaistaloudellisesti edullisia. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyk- sestä verovuosina 2021–2025 annetun lain sekä varainsiirtoverolain 56 c §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 186/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 27/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Kiviranta.

Keskustelu

19.11 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Pari sanaa tähän asiaan, kun minulla ei ollut tilaisuutta olla läsnä ensimmäisessä käsittelyssä.

On sinänsä erittäin kiitettävä muutos, että verovuosina 2022–2027 tutkimus- ja kehittämistoiminnan alihankintalaskujen perusteella myönnettävä lisävähennys olisi 150 prosenttia hyväksyttävistä alihankintalaskujen eristä, kun prosenttiluku nyt on 50. Vähennys olisi näin ollen kaksi- ja puolikertainen toteutuneeseen menoon verrattuna. Verovähennyksen vaikuttavuudesta tki-toimintaan on myönteistä tutkimusnäyttöä.

Ongelmaksi jää kuitenkin se, että nyt säädetty vähennysoikeus ei koske yrityksen omia tki-toiminnan menoja. Vähennysoikeuden kytkeminen tutkimusyhteistyöhön yliopiston tai tutkimuslaitoksen kanssa ei yleensä ole tehokkain tapa antaa tukea tki-toimintaan.

Jos verovähennyssäännöstä vielä kehitetään — ja toivottavasti kehitetään — myös enimmäismäärää pitäisi korottaa esitetystä 500 000 eurosta, mikä siis nyt olisi vähennyksen vuotuinen enimmäismäärä. Vain harva törmää tähän rajaan, mutta ne verovelvolliset, jotka siihen törmäävät, ovat kyllä varmastikin sitä tehokkainta osuutta tästä tutkimus- ja kehittämistoiminnan yritysjoukosta, ja siinä mielessä tuo euroraja on liian alhainen.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.13 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Käsitlemme täällä valtiovarainvaliokunnan mietintöä 27/2021, joka siis liittyy hallituksen esitykseen 186 vuodelta 2021. Tämän mietinnön vastalauseessa — kokoomus on jättänyt siis tähän mietintöön vastalauseen — on lausumaehdotus, joten esitän sen tässä, ja se kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo pikaisesti ehdotuksen yritysten laajasta ja pysyvästä tki-verovähennysoikeudesta, jossa huomioidaan myös alkuvaiheen kasvavat ja vielä tappiolliset yhtiöt.” — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaunisto.

19.14 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Itsekin lyhyellä kaavalla totean, että kannatan edustaja Risikon tekemää esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 144/2021 vp
Toimenpidealoite TPA 152/2020 vp, 9/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 30/2021 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteista. — Keskustelu, edustaja Essayah.

Keskustelu

19.14 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraateilla on tässä vastalauseessa numero 2 kolme lausumaesitystä, jotka tässä aluksi esittelen:

Ensinnäkin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lattiahintamekanismin peruuttamiseksi.”

Numero 2: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus peruu toimenpiteet, joilla kotimainen turvetuotanto ajetaan päästökauppamekanismia nopeammin alas, koska se tulee johtamaan ulkomaisten fossiilisten polttoaineiden lisääntyvään käyttöön ja raakapuun ohjautumiseen polttoon. Luonnonvarojen kestävä käytön periaatteen toteutumisesta on huolehdittava.”

Ja lausuma numero 3: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin esityksen pakollisen polttoturpeen käyttäjän rekisteröitymisen verovelvolliseksi ja polttoturpeen pienkäyttäjäksi, jos turpeen käyttö alittaa verottoman käytön rajan, perumiseksi.”

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Kun viime viikolla ykköskäsittelyssä näistä pykälistä äänestettiin, silloin valitettavasti en voinut olla näitä edes lyhyesti esittelemässä eli sitä, mistä tässä on kysymys. Ihan muutamalla sanalla:

Ensinnäkin täytyy muistaa, että nämä turpeen hinnoitteluun tai verotukseen liittyvät käänteet ovat hallituksessa olleet kyllä hyvin äkkivääriä ja ovat aiheuttaneet sen, että kun päästökauppamekanismi on joka tapauksessa ajanut turpeen käyttöä alas, niin nämä hallituksen lisätoimenpiteet ovat olleet ikään kuin vielä rangaistus turpeentuottajille ja siinä mielessä ovat aiheuttaneet sitten hallitsematonta alan alasajoa. Tämä oikeastaan on vastoin Marinin hallituksen omaa hallitusohjelman kirjausta, koska siellä on sanottu, että tämän muutoksen tulisi tapahtua alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla ja siten, että se ei vaaranna Suomen sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuutta. Edelleen hallitusohjelman tavoitteena on pitää huolta siitä, ettei ainespuuta ohjaudu polttoon. No, nyt nämä hallituksen veropoliittiset käänteet turpeen ympärillä ovat olleet senkaltaisia, että nimenomaisesti nämä asiat ovat vaarantuneet ja myöskin ainespuun ohjautuminen polttoon on tullut uhkaksi. Suurin syy mielestäni on tämä ideologinen näkemys. Tässä ei huomioida sitä, että päästökauppa tällä hetkellä jo vaikuttaa siellä taustalla, ja niinpä tämä hallitsematon alasajo on heijastunut koko turvetoiminta-alaan, myöskin sinne puumarkkinoille, ja metsäteollisuuden raaka-aineista kilpailevat nyt sitten myös voimalaitokset.

Paitsi energiaturpeesta tässä on kysymys myöskin kasvu- ja kuiviketurpeesta, ja myös sen tuotantoedellytykset heikkenevät, jolloin nämä vaikutukset heijastuvat kotimaisten kasvualustojen saatavuuden kautta metsäntaimien kasvatukseen ja eläinten kuivikkeiden saannin haasteina. Siinä mielessä tässä esityksessä, mikä nyt on käsillä, tuntuu, että vielä käsittämättömämmän esityksen hallitus teki, kun he halusivat tällaisen lattiahintamekanismin perustaa.

Kaikki asiantuntijakuulemiseen tuodut tahot toivat esille sen, että tämä lattiahintamekanismi on sellainen, jota ei tulla tarvitsemaan, ja siinä mielessä on aivan kummallista, että meillä tätä lainsäädäntöapparaattia käytetään siihen, että me laaditaan lakeja, joilla ei ole siis mitään merkitystä. Tämä on tarpeeton, mutta sitten ideologisesti ja ilmeisesti hallituksen jonkunlaisen sisäisen sovun säilyttämiseksi tämä lattiahintamekanismi sitten runnottiin niissä hallituksen sisäisissä neuvotteluissa läpi. Sellaisetkin asiantuntijat tuolla valio-kunnassa, jotka vahvasti edustivat turvealaa, totesivat, että jos tässä nyt jostakin kumman syystä tapahtuisi niin ihmeellinen asia, että päästökauppa aivan toiseen suuntaan kääntyisi, niin sitten voitaisiin tehdä erillinen veromuutos. Että jos kerran tarvitaan jonkunlaista ikään kuin taustavarmistusta, niin siinä tapauksessa voitaisiin tehdä erillinen veromuutos, jos jostakin kumman syystä tämä päästöoikeuden hinta lähtisi kaikkien odotuksien vastaisesti laskemaan hyvin matalalle tasolle pidemmäksi aikaa. Tämä näkemys tuli ihan siis todellakin sieltä turvealan omien asiantuntijoiden suusta. Siinä mielessä kristillisdemokraatit eivät todellakaan näe järkevänä säätää sellaisia lakipykälä, jotka ovat tarpeettomia.

Sitten vielä tähän rekisteröitymisvelvollisuuteen. KD näkee, että jos nämä pientuottajat haluavat, niin he voivat rekisteröityä jo tämän lain ykköspykälän perusteella, mutta se, että sitten tämä rekisteröitymisvelvollisuus tuodaan tässä 17 ja 17 a §:ssä, on tarpeetonta. Meidän mielestämme tällaista rekisteröitymisvelvollisuutta ei tule olla sellaisille tahoille, jotka eivät kuitenkaan tule sitä veroa maksamaan elikkä joiden tuotanto jää alle sen rajan. Siinä mielessä tässäkin on taas kysymys vain byrokratian lisäämisestä.

Näistä pykälistä viime viikolla äänestimme, mutta paremmaksi vakuudeksi sitten näitten pohjalta ovat myöskin nämä lausumat. Vielä korostan sitä, että tässä lausumassa 2 eri-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

tyisesti haluamme tuoda esille sen, että ylipäättänsä nyt nämä toimenpiteet, joita hallitus on tehnyt, ovat olleet sellaisia, että ne ovat vaarantaneet turvealaa ja todellakin myöskin ohjanneet raakapuuta polttoon.

Arvoisa puhemies! Näitä kolmea lausumaa varmaankin tänään myöskin kannatetaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koskela.

19.20 **Jari Koskela ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä on hyvä jatkaa edustaja Essayah'n hyvän puheenvuoron jälkeen.

No niin, tuolla ulkona on kylmä, ja noita kylmiä päiviä on ollut jo monta, ja tuntuu siltä, että ne vielä jatkuvat, ja energiankulutus on lisääntynyt. Nämä kulutushuiput katetaan pääosin tuontisähköllä, mikä on kestävämpi. On mahdollista, että päädyimme vielä tilanteeseen, jossa energiaa ei ajoittain ole saatavilla edes korkeaan hintaan. Sellaisten tilanteiden varalta huoltovarmuuden ylläpito kotimaisen turpeen avulla on enemmän kuin perusteltua. Huoltovarmuuden ylläpitämiseksi turvetoimialaa ei tule supistaa olemattomiin, ja vähintään alan on annettava toimia markkinaehtoisesti edes pienemmässä mittakaavassa. Tämä edellyttää, että verotusta ja sääntelyä ei kiristetä kohtuuttomasti.

Esitänkin, että eduskunta hyväksyy sekä edustaja Elomaan toimenpidealoitteen 152/2020 turvetuotannon turvaamisesta maassamme ja turvetuotannon jatkamisesta että edustaja Peltokankaan toimenpidealoitteen 9/2021 turpeen veronkorotuksen välittömästä perumisesta ja julistamisesta uusiutuvaksi luonnonvaraksi.

Lisäksi ehdotan, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen. Luen sen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa kotimaisen turpeen saatavuuden huoltovarmuuden ylläpitämiseksi esimerkiksi luomalla turvetuottajille erityisen huoltovarmuustuen, jolla ylläpidetään mahdollisuutta nostaa ja varastoida huoltovarmuuden kannalta merkittävää turvemäärää.” Tätä ehkä sitten kannatetaan hetken kuluttua. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Östman.

19.22 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa en vielä kannata perussuomalaisten tekemiä esityksiä vaan kannatan edustaja Essayahin tekemiä hyviä lausumia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkynen, Jukka.

19.22 **Jukka Mäkynen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Koskelan tekemää esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyys-etuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 167/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2021 vp

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Lehto.

Keskustelu

19.23 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen tuomasta aktiivimalli kakkosesta keskusteltiin viime viikolla paljonkin. En lähde nyt toistamaan tätä hirveämmin. Totean vain, että kaikkien asiakkaiden kaavamainen haastattelu ei tue millään lailla yksilöllistä asiakaspalvelua ja vie tarpeettomasti vähäisiä resursseja. Tämä on tullut selväksi asiantuntijakuulemisissa valiokunnassa. Meillä oli vajaa 60 asiantuntijaa siellä käymässä, ja käytännössä kaikki antoivat kritiikkiä tälle hallituksen esitykselle.

Tästä syystä teenkin perussuomalaisten vastalauseen mukaiset hylkäysesitykset. Elikkä esitän, että hallituksen esityksen 1., 3., 4., 5. ja 6. lakiehdotus hylätään ja esitykseen sisältyvä 2. lakiehdotus hylätään muilta osin paitsi 2 a luvun 1 §:n ja 4—7 § ja 8 §:n 1 momentin osalta.

Esitän myös, että eduskunta hyväksyy perussuomalaisten vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen, joka kuuluu seuraavanlaisesti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnan käsittelyyn työttömyysturvalainsäädännön uudistuksen, jonka lähtökohdana on työnhakijan yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja jonka käytännön toteuttamiseen on varattu riittävä rahoitus sekä muut resurssit.”

Puhemies Anu Vehviläinen: Totean tässä, että kakkoslain osalta sisältöä koskeva esitys äänestettiin jo ykköskäsittelyssä ja meillä on tässä kohtaa nyt toinen käsittely menossa. — Ja sitten seuraavaksi edustaja Virta.

19.25 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että Suomi tarvitsee lisää työtä ja tuolle työlle tekijöitä — se on ainut keino, jos haluamme vahvistaa rahoitus pohjaa ja varmistaa, että tässä maassa esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluista jatkossakin on mahdollista saada apua ja tukea silloin, kun sitä tarvitsee. Niitä keinoja työllisyyden lisäämiseksi on jatkuvasti ja hyvin kunnianhimoisesti tässä tilanteessa haettava, jotta sitä työllisyysastetta kyetään nostamaan.

Hallituksen esityksen mukaisesti työllisyyspalveluita pyritään nyt uudistamaan niin, että ne huomioisivat nykyistä paremmin sen tosiasian, että työttömät eivät ole yksi homogeeninen ryhmä tai joukko vaan he ovat useita erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Uudistuksen myötä työnhakijalle tarjotaan työnhaun alussa nykyistä enemmän henkilökohtaista ja yksilöllistä tukea työnhakuun ja työllistymiseen, mikä on hyvä ja tärkeä asia. Lisäksi nykyistä vahvemman työnhaun tuen ja yhteydenpidon lisäämisen rinnalla keskeistä tässä uudistuksessa on työnhakuvelvollisuus työttömyysturva-oikeuden jatkumisen edellytyksenä. Samalla kuitenkin työnhakijan velvoitteiden laiminlyömisestä johtuvien korvaussettomien jaksojen kestoja porrastetaan ja kohtuullistetaan. Tälläähän siis pyritään nyt ennen kaikkea siihen, että nämä työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet olisivat paremmin tasapainossa.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Tässä mallissa on kuitenkin haasteita, kuten valiokunnassa tunnistimme ja kuten edustaja Lehto opposition riveistä jo tässä toikin esiin, eli malli on melko kaavamainen — palveluprosessin alkuvaihe erityisesti — ja aika tarkkaan säännelty, jolloin TE-toimistolle tai kunnalle jää melko vähän vapautta pyrkiä sopeuttamaan prosessia juuri sen kyseisen työnhakijan kannalta kaikkein ideaaleimmalla tavalla. Ja valiokuntana otimmekin tosiaan yhdessä jo siihen kantaa, että hallituksen tulisi tarkasti seurata tämän mallin vaikutuksia ja tarvittaessa sitä sitten muuttaa.

Lisäksi on keskeistä, jotta näihin asetettuihin tavoitteisiin voitaisiin päästä, että työllisyyspalveluiden työntekijämäärän lisäämisen ohella — kuten nyt siis tehdään — tulisi myös panostaa riittävästi resursseja siihen, että tämä henkilöstö on riittävän koulutettua. Heidän osaamiseensa ja kehittämiseensä ja työnohjaukseensa tulee myös panostaa, jotta he voivat sitten näitä työnhakijoita oikein osata palvella ja ohjata.

Samaan aikaan meidän on kuitenkin hyvä ymmärtää, ettei ole yhdentekevää, miten vaikka ne jo alussa mainitsemani sosiaali- ja terveyspalvelut toimivat. Ei ole mitään hyötyä siitä, että tunnistamme työnhakijan palvelutarpeen ja ehkä mahdolliset esteet työllistymiselle, jos ei sitten ole sitä väylää, johon hänet voidaan vaikka mielenterveys- tai päihdeongelman äärellä hoitoon ja avun saamiseksi ohjata. Meidän on kuitenkin onnistuttava löytämään niitä keinoja, joilla saamme ihmiset työelämään, ja todella toivon, että ne keinot ovat sitten kestäviä ja aidosti vaikuttavia, ja oletan ja toivon, että tämä hallituksen esitys sellaiseksi seurannan myötä osoittautuu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja edustaja Mäkynen, Jukka.

19.28 **Jukka Mäkynen ps:** Arvoisa rouva puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt ei kyllä ole edustajasta tämä kiinni, mutta mikrofoni päälle puhujakorokkeelle. — Edustaja Mäkynen, teidän ei tarvitse. — Nyt lähti mikrofoni päälle. Siinä oli meillä tekninen ongelma. — Olkaa hyvä.

Okei, kiitos. — Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti tämä hallituksen esitys ei tule saavuttamaan niitä työllisyystavoitteita, joihin tällä esityksellä pyritään. Perussuomalaisen työllisyyspolitiikan linja on ollut ja on se, että työssäkäyväälle henkilölle kuuluu maksaa sellainen palkka, jolla tulee toimeen ilman yhteiskunnan tukia.

Tässä kyseisessä hallituksen esityksessä työttömille tulee työttömyyden alkuvaiheessa velvoitteeksi mennä kahden viikon välein työvoimatoimistoon tapaamisiin työvoimavirkailijan kanssa. Myöskään se 1 200 virkamiehen palkkaaminen ei tule käytännössä riittämään, koska se esityksen mukaan tarkoittaa noin 166:ta keskustelua työviikon aikana, 33:a keskustelua päivässä ja noin 4—5:tä keskustelua tunnissa, siis mikäli TE-keskuksessa tehdään 8 tunnin työpäivää per palkattu uusi virkamies. Jokainen tässä salissa ymmärtää, ettei 10—15 minuutissa saada työttömän asioita selvitettyä. Se aika menee jo työttömän tietojen päivittämiseen.

Totuus on valitettavasti se, että moni avoin työpaikka on osa-aikatyötä tai muuten huonosti palkattua kokoaikatyötä, joten näiden tyyppisten työpaikkojen houkuttelevuus ei nouse sillä, että työtön pakotetaan kahden viikon välein paikan päälle TE-toimistoon.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Työttömien kyykyttämisen sijaan hallituksen tulisi parantaa palkansaajien ostovoimaa ja asumisen hintaa.

Uskon, että hallituksen esitysluonnoksen työnhakuvelvoite johtaa myös siihen, että työn saattaa olla velvoitettu hakemaan koulutustaan tai osaamistaan vastaamattomiin tehtäviin. Jos työttömällä ei ole riittävää osaamista tai motivaatiota haettavaan tehtävään, ei tämä hallituksen esitys tule sitä pakollisella työhaulla ratkaisemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä mainitun perusteella kannatan edustaja Lehdon tekemiä hylkäysesityksiä sekä hänen tekemäänsä lausumaesitystä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lundén.

19.30 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kun luin tätä esitystä aktiivimalli kakkosesta, huomasin vaikutusarvioissa lauseen, joka kuului näin: ”Esitetyn työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi työnhakijat tekisivät arviolta noin 14 miljoonaa työhakemusta tai muuta työnhakutapahtumaa vuodessa” — siis 14 miljoonaa työhakemusta. Kun itse yrittäjänä mietin rekrytointeja, niin otan mieluummin 20 työhakemusta sellaisilta hakijoilta, jotka oikeasti ovat kiinnostuneita työstä kuin 200 hakemusta sellaisilta, jotka on pakotettu hakemaan töitä ja joilla motivaatio ei välttämättä ole huipussaan. Uskon, että moni yrittäjä Suomessa jakaa tämän näkemyksen. Työntekijä on todellinen voimavara yritykselle — senkin tietää varmasti jokainen — mutta ei silloin, jos asenne ei ole kohdallaan ja on pakotettu hakemaan. En voi asiaa yksinkertaisesti kannattaa.

Oletteko, hallituspuolueiden jäsenet, oikeasti sitä mieltä, että tämä malli lisää TE-toimiston käyttöä työpaikkojen täyttämiseksi? Mielestäni tämä lisää työhakemusten rumbaa aivan tolkkottomasti, ja siihen niin sanottuun tolkkuttomaan hakemusten massaan hukkuu varmasti niitä työnhakijoita, joilla olisi motivaatio tehdä töitä ja jotka tätä myöten eivät pääse näyttämään kykyjään. Haluan vielä kerran kysyä, arvoisa hallitus: ymmärrätekö te, että pakottamalla työnhakijat tällaiseen hakemustehtailuun yritykset hukkuvat työhakemuksiin, eivätkä yritykset suurella todennäköisyydellä laita auki olevia paikkoja hakuun, ainakaan TE-toimistoon, valtavan hakemustulvan pelossa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

19.32 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Koska en päässyt tämän lakiesityksen ensimmäiseen käsittelyyn, niin sanon käsitykseni asiasta nyt.

Olen työskennellyt paljon pitkään työttömänä olleiden henkilöiden kanssa erilaisissa työllisyys Hankkeissa, ja lähes kaikki työttömät ovat olleet sitä mieltä, että työllistämisen polulla heitä auttaa eniten henkilökohtainen tuki ja ohjaus eli rinnalla kulkeminen. Tässä lakiesityksessä työnhakijan palveluprosessiin alusta alkaen sisältyy juuri tätä henkilökohtaista ja kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista, mitä työttömät kaipaavat. Näissä hankkeissa, joissa itse olen ollut mukana, kaikkein eniten on juuri sitä tuntumaa, että heidät on jätetty yksin eivätkä he saa sitä ohjausta ja neuvontaa, joka auttaisi heitä henkilökohtaisesti siinä omalla polulla eteenpäin. Eli oleellista on yhdessä ammattilaisen kanssa näiden yksilöllisten ratkaisujen löytäminen.

Toki huolia tässä lakiesityksessä myös on, ja esimerkiksi se, riittääkö TE-toimistojen resurssit, on ihan aito huoli. Mutta toisaalta on huoli myöskin osaamisesta, eli TE-toimistoissa tarvitaan tämän lakiesityksen tavoitteiden toteuttamiseksi koulutusta ja myös osaami-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

sen kehittämistä. Itse olen erityisen huolissani vammaisten työllistymisen tukemisen puutteista. Mehän tiedämme kaikki, että vammaisten työllistyminen on paljon heikompaa kuin ei-vammaisten, vaikka vammaisilla olisi kuinka hyvä koulutus ja tietoa ja taitoa ja osaamista. Eri vammaisryhmät tarvitsevat TE-toimistoihin osaavia ammattihenkilöitä rinnalla-kulkijoikseen, jotka osaavat ohjata sekä työnhakijaa että aika usein myöskin työnantajaa. Esimerkiksi kuulovammaisen tai näkövammaisen työllistymiseen liittyy usein kohtuullisten mukautusten tekemistä työpaikoilla, ja niiden tekemiseen ei työnantajalla ole välttämättä tietoa eikä osaamista. Ja hyvin harvat työnantajat esimerkiksi tietävät siitä mahdollisuudesta, että heidän on mahdollista saada korvausta kohtuullisten mukautusten tekemisestä. Myöskin nämä asiat pitäisi saada tämän lakiesityksen myötä kuntoon. Eli paljon koulutusta tarvitaan siellä TE-toimistoissa henkilöstölle. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.35 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Minäkään en ollut siinä ensimmäisessä käsittelyssä mukana, ja sanon vain tämän oman käsitykseni tästä keskustelusta, joka on niin outoa tässä. Kyselytunnilla tätä pitkälti veivattiinkin, että tämä olisi ”aktiivimalli kakkonen” — täällä oppositio käytti tällaista termiä. Tästä ei ole kysymys. Hallitus on nimenomaan torjunut sen ”aktiivimalli ykkösen”, jos voidaan nyt tätä termiä käyttää. Aktiivimalli, jota edellinen hallitus esitti, on aidosti kaadettu, sitä ei tullut käyttöön. Me emme rankaise työtöntä siitä, että hän on työtön eikä löydä työpaikkaa. Tämä on aivan toisentyyppinen, kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen tässä kuvasi. Tässä haetaan nimenomaan asiantuntijoiden, työvoimaviranomaisten, apua siihen, että ihminen työllistyisi, ja nämä haastattelut, joita tässä pyritään käymään, ovat kaikki tukihaastatteluja, joissa halutaan kannustaa ja yritetään etsiä aidosti yhteistyötä siinä, että näitä työpaikkoja löytyisi. Tämä on ihan toisentyyppinen lähestymistapa. Tämä on Pohjoismaissa testattu malli, ja se toimii. Työttömät työnhakijat ovat tähän tyytyväisiä, ja työvoimahallintokin on tyytyväinen, koska me olemme saaneet tästä hyviä, työllistäviä tuloksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

19.36 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Olen osallistunut kaikkiin näihin keskusteluihin ja halusin tulla osallistumaan tähänkin keskusteluun, koska samalla tavalla — niin kuin edustaja Kiljunen tuossa toi esille — olen itsekkin hämmästynyt tästä keskustelusta, ensinnäkin siitä, että opposition suunnalta varsinkin perussuomalaiset ovat lähteneet tämmöiselle vähättelyn linjalle työllisyysenhoidon edistämistoimenpiteiden osalta. Te lähdette kaatamaan työllisyysvaikutukset pohjaten aivan omituisiin väitteisiin. Tämän pohjoismaisen työvoimapalvelumallin arvioidaan lisäävän sen noin 9 500—10 000 työllistä. Tämä perustuu siihen, että tutkimuskirjallisuuden mukaan juuri työnhakijan kohtaaminen säännöllisesti, aktiivinen työnvälitys ja työnhaun seuranta lyhentävät työttömyysjaksoja. Esimerkiksi työttömien määräaikaishaastatteluja koskevassa arviointitutkimuksessa on havaittu, että haastattelut tehostavat työnhakijoiden ohjaamista palveluihin sekä edistävät aktivoitumista ja työllistymistä avoimille työmarkkinoille.

Olen ihmetellyt näitä puheenvuoroja opposition, varsinkin perussuomalaisten, suunnalta. Te jo aikaisemmin työllisyysenhoidon kuntakokeiluissa lähditte sille vähättelyn linjalle. Tämän vuoden huhtikuun aikana, en muista sitä päivää, edustaja Halla-aho Ylen mu-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

kaan sanoi näin: ”Suomeen ei synny uusia työpaikkoja papereja pyörittämällä, saati sillä, että paperin pyörittämisen lokaatiota vaihdellaan.” Elikkä tässä oli keskustelussa työllisyydenhoidon kuntakokeilu. Ei siellä kunnissa papereita pyöritetä, vaan siellä kunnissa edistetään niitä työttömien työnhakijoitten mahdollisuuksia työllistyä, löytää se oma työpaikka.

Arvoisa puhemies! Tässä pohjoismaisessa työnhakumallissa työtön työnhakija, joka aina oletetusti haluaa löytää tekemistä, työtä, saa nyt aiempaa yksilöllisempää tukea työnhakuun. Työnhakijan mahdollisuudet vaikuttaa omaan työnhakuunsa kasvavat. Jatkossa työnhakija voi lähtökohtaisesti päättää itse, mitä työmahdollisuuksia hän hakee ja milloin.

Puhemies! Tämän halusin vielä tuoda tähän keskusteluun esille, että olen siitä tyytyväinen, että tämä hallitus edistää työllisyydenhoitoa ja mahdollistaa sen, että mahdollisimman moni pääsee työn syrjään kiinni.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 18 a ja 18 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 211/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 32/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 32/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Viitanen.

Keskustelu

19.39 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä lyhyesti valiokunnan mietinnöstä asian suhteen.

Kyseessä on korkovähennysrajoitukseen tehtävä tiukennus. Taustalla kaiken kaikkiaan tässäkin lainsäädännössä on muun muassa tuolta Euroopan unionista tuleva veronkiertodirektiivi, jolla estetään veronkiertoa, sekä kauan sitten käynnistetty OECD:n BEPS-hanke, jolla niin ikään torjutaan verovälttelymahdollisuuksia.

Tässä on kyse tasevertailuun perustuvan poikkeuksen soveltamisedellytysten tiukentamisesta. Tätä poikkeuksen hyödyntämistä rajoitettaisiin, jos 10 prosenttia omistava taho on rahoittanut konsernia, ja tasevertailun perusteena olevan tilinpäätöksen tulisi olla tilintarkastettu.

Toinen asia, mikä on merkittävä ja mistä moni voi olla kiinnostunut, on se, että tässä laajennetaan pitkän aikavälin julkisia infrahankkeita koskevien säännösten soveltamisalaa. Tämän korkovähennysoikeuden rajoitusta ei sovellettaisi julkisiin yhteisöihin, jotka vastaavat julkisen infran toteuttamisesta tai ylläpidosta. Näitä ovat julkisessa omistuksessa olevaa kiinteistöä, väylää tai muuta infrastruktuuria hallinnoiva yhteisö sekä kunta- ja hyvinvointiyhtymä.

Kaiken kaikkiaan asiantuntijakuulemisesta tästä jonkin verran tuli tällaisia erisuuntaisia näkemyksiä. Tässä on niin sanottu tämmöinen 10 prosentin raja tälle määräävälle omis-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

tukselle, ja toiset pitivät sitä arvattavasti liian matalana ja toiset liian korkeana, jotta se ehkäisisi riittävästi aggressiivista verosuunnittelua. Valiokunta kuitenkin päätyi puoltamaan tätä mainittua 10 prosentin rajaa.

Tilintarkastusvaatimus — jotkut pitivät sitä kohtuuttomana, mutta tässä toteamme, että ei se ole mielestämme kohtuuton, ottaen huomioon tilintarkastukseen liittyvät lain vaatimukset sekä säännöksen rajallisen soveltamisalan.

Näistä julkisista infrahankkeista sen verran, että valiokunta pitää niitä merkitykseltään hyvin tarpeellisena monille kunnille ja kuntayhtymille. Viittaamme myös asiantuntijakuulemisessakin esille tulleen eduskunnan lausumaan, jossa olemme erikseen aiemmin pohtineet tätä Mankala-yhtiöiden tilannetta ja sitä, että pitäisi nopeasti saada selvitettyä, miten ydinvoimayhtiöitä voidaan rajata tämän rajoituksen ulkopuolelle. Tästä on menossa selvitykset komission kanssa.

Puhemies! Voinko jatkaa loppuun — minulla on tässä noin puolen minuutin asia, vai tulenko sinne?

Puhemies Anu Vehviläinen: Te voitte tulla tänne puhujapönttöön. [Pia Viitanen: Selvä!] Silloin minä en tuijota tuota kelloa. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Kuvittelin jo, puhemies, että kerkiäisin, mutta näinpä kävi. — Eli meillä on sekä hallitusohjelmakirjaus että sitten valiokunnan kannanotto tästä, että tätä selvitystä komission kanssa tulee näiden yhtiöiden osalta jatkaa.

Sitten loppuun tämä tärkeä asia, minkä haluan mainita: Tämä kyseinen lainsäädäntö ei vielä riitä kaikkeen verovälttelyn ehkäisyyn. Asiantuntijakuulemisessa moni taho korosti, että tarvitaan vielä jatkotoimia, ja tämän on myös hallitus huomannut keskuudessaan, eli hallituksen esityksessä jo lukee, että parhaillaan selvitetään sitten, onko tämä riittävä sen suhteen, että tämä voisi ehkäistä tietynlaista aggressiivista verosuunnittelua, ja siellä on käynnissä jo selvitys, miten sitten jatkossa tähän tullaan palaamaan hallituksen parissa ensi vuoden alussa. Me pidämme sitä hyvin tärkeänä — ja itse pidän sitä ihan ehdottoman tärkeänä — että jatkoa on seurattava, jotta voimme puuttua juuri niihin tilanteisiin, mitkä meillä ovat ongelma ja mahdollistavat sitten tällaisten monikansallisten yritysten aggressiivisenkin verosuunnittelun. Tältä osin olemme kirjanneet nämä havainnot mietintöön.

Mietintö on yksimielinen, ja mielestäni mennään positiiviseen suuntaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.44 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämmöisenä yksittäisenä lainsäädäntöhankkeena tämä on pieni, mutta periaatteeltaan tämä on poikkeuksellisen suuri. Tässä talossa on käyty paljon keskustelua verotuksesta, verotuksen eri muodoista, ja useasti on toistettu sitä, että työn verottaminen on meille liian kallista. Aivan totta, niin se onkin, ja tätä on muun muassa kokoomus monta kertaa esittänyt, mutta he eivät koskaan ota sitä toista kulmaa auki eli sitä, millä me ylläpidämme tätä hyvinvointiyhteiskuntaa, kun me olemme sanoneet, että kyllä, työn verottamista voidaan helpottaa mutta silloin se edellyttää nimenomaan veropohjan laajentamista. Tässä nyt on yksi esimerkki siitä, miten veropohjaa pitää laajentaa. Tässä puututaan nimenomaan siihen keinotteluluontoiseen pääomien siirtelyyn, mitä kansainvälisessä järjestelmässä käytetään. Hyvin tyypiesimerkkinä on siirtohinnoittelu, joka synnyttää pääomavuotoa niistä maista, joissa tuotantoa suori-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

tetaan, niihin maihin, joissa veroasteet ovat alempia. Tämä on sitä niin sanottua aggressiivista verosuunnittelua.

Tämä korkovähennysoikeuden rajoituksen muuttaminen on siis pienimuotoinen teko tässä, mutta sillä nimenomaan puututaan monikansallisiin yrityksiin, joilla on tuotantoa useissa maissa ja jotka pystyvät juuri käyttämään näitä vähennysoikeuksia hyväksensä — korkosuunnittelua, siirtohinnoittelua — ja sitä kautta eivät maksa sitä aitoa veroa, mikä heidän pitäisi maksaa kyseisiin maihin, missä tuotanto tapahtuu.

Hienoa, että hallitus on tähän tarttunut. Edustaja Viitanen sen esitteli jo tuossa nimenomaan huolellisen valiokuntakäsittelyn jälkeen, ja tämä on periaatteellisena asiana tärkeä. Juuri tämä on sitä veropohjan laajentamista, mitä tässä suomalaisessa yhteiskunnassa tarvitaan, ja hienoa, että EU on tässä meidän tukena.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kalmari.

19.46 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Olen mielissäni, että tällä hallituspohjalla pystytään tekemään tällaisia toimia, jotka laajentavat veropohjaa, antavat mahdollisuuksia kerätä veroja niiltä, joilla veronmaksukykyä nimenomaan on: monikansallisilta, suurilta yhtiöiltä. Jo viime viikolla täällä oli käsittelyssä siirtohinnoittelulainsäädäntö, jossa kyse on tosiaan siitä, että sillä tavaralla, joka menee rajojen yli, olisi oikea hinta eikä sillä tavalla tehtäisi aggressiivista verovälttelyä.

Toinen hyvin yleinen tapa on se, että peritään korkoa, joka on suhteettoman suuri, niin että markkinoilta rahaa saisi paljon halvemmalla, ja sillä tavalla siirretään voittoja veroparatiisimaihin.

On tärkeää, että tämäntyyppistä työtä tehdään. Olen itse ollut harmaan talouden torjuntaryhmässä, ja nämä ovat juuri niitä asioita, mitkä siellä ovat esiin nousseet. Vaikka askeleet olisivat pieniäkin, niin aina kun ne ovat oikeansuuntaisia, mennään oikeaan suuntaan. Mitä enemmän tällaisia voidaan tehdä, sitä vähemmän meidän täytyy rokottaa sitten sitä pk-yritysväkeä, joka työpaikkoja tänne luo, tai niitä työntekijöitä, jotka ahkerilla käsillään töitä täällä yhteiskunnassa tekevät.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Viitanen.

19.47 Pia Viitanen sd: Puhemies! Haluan vielä kiittää... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: On niin, että mikrofoni ei vielä kiitä meitä.

No ehkä nyt sitten mikrofonin kanssa myös haluan kiittää. — Edelliset puhujat Kiljunen ja Kalmari ottivat esille tärkeää asiaa. Olen myös tyytyväinen siitä, että meillä on tehty nyt lukuisia erilaisia uudistuksia tähän kyseiseen teemaan liittyen, ja jatkoakin tulee tässä vielä seurata. Sen verran ehkä tästä, että tämän paketin vaikutuksen arvioidaan olevan valtiontaloudelle tässä vaiheessa noin 11 miljoonaa. Se ei ole kovin paljon, mutta kun mietitään, että täällä etsitään kipeästi sitä 11:tä miljoonaakin moneen asiaan, millä voimme sitten pitää yllä meidän hyvinvointiyhteiskuntamme palveluja, niin siksi on hyvin tärkeää, että näitä veropohjia pidetään tiiviinä, tilkitään erilaisia porsaanreikiä, jotta suomalaiset saisivat ne veroeurot tänne meille, mitkä meille oikeasti kuuluvat.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Ja varmasti on niin kuin olen tässä salissa usein sanonut, että kun puhutaan siitä, että talous on tiukilla, pitää sopeuttaa ja olemme kaikki samassa veneessä, niin silloin on kyllä reilua, oikeudenmukaista, että sinne veneeseen sitten myös saadaan lisää soutajia niistä, ketkä tällä hetkellä eivät ehkä saman verran souda kuin se pieni eläkkeensaaja tai palkansaaja, ja siksi pidän myös periaatteellisenä, aivan kuten edustaja Kiljunen, tämänkaltaista lainsäädäntöä. Ja todella toivon ja odotan, että sitten ensi vuoden alussa tulisi pian vielä se mainittu esitys, josta hallituskin tässä omassa esityksessään puhuu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.49 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluaisin vielä tästä todeta juuri sen saman asian, minkä edustaja Kalmari sanoi... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt on taas sama ongelma. Ei ole mikrofoni päällä.

...sama ongelma kuin Kalmarilla, ettei tule kirjattua ylös.

Arvoisa puhemies! Haluan minäkin tätä korostaa: vaikka 11 miljoonaa ikään kuin tuntuu pieneltä summalta, mihin edustaja Viitanen viittasi, niin tämä on periaatteessa iso asia, että me haemme aidosti niitä muotoja, joilla me saamme tämmöisen veronkiertojärjestelmän loppumaan kansainvälisesti. Ja sitä kautta tätä hyvinvointiyhteiskuntaa tuetaan, mikä auttaa meitä sitten madaltamaan veroja niissä lohkoissa, joissa selkeästi näemme, että verotus on haitallista, esimerkiksi työllistämiseen liittyen.

Ja aivan kuten edustaja Kalmari sanoi, hallituspohjilla on eroa — hallituspohjilla on eroa. Tämä hallituspohja kykenee tekemään tämän uudistuksen, eikä ainoastaan tätä: se on tehnyt monia muita vastaavia uudistuksia, joilla tätä veropohjaa on laajennettu. Ja kuten edustaja Kalmari sanoi, pienemmät yritykset, paikallisesti sitoutuneet yritykset, eivät kykene tällaisia veronkiertomenettelyjä edes tekemään, jolloin tämä saattaa myöskin yrityselämän tasavertaisen kohtelun piiriin, ja siinäkin suhteessa tällä on oma merkityksensä. Oletan myöskin, että myöskin kokoomus on tässä nyt takana, niin kuin onkin, koska tämä on yksimielinen esitys.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Viitanen.

19.50 Pia Viitanen sd: Puheenjohtaja! Todellakin se, mihin edustaja Kiljunen lopetti, on tärkeää todeta tässä vaiheessa: esitys on myös yksimielinen. Se on tietenkin hyvä, ja tässä on oppositiolle sanottava kiitos siitä, että pystyimme tässä tekemään yhteistyötä ja saimme sitten yksimielisen mietinnön aikaan.

Sen verran ehkä vielä näistä tuottoarvioista todettakoon, että netto on se 11 miljoonaa. Arvellaan, että tasevapautuksen kiristyksellä tulisi verotuloja lisää 18 miljoonaa ja sitten taas toisaalta infrapoikkeuksella niitä menisi 7, joten netto on 11.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

19.51 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! En halua pitkittää, mutta kun edustaja Viitanen tuossa viittasi oppositioon, niin todellakin tätä tehtiin hyvässä yhteisymmärryk-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

sessä. Voi sanoa, että kansainvälisessä veronkierrossa juurikin siirtohinnoittelu ja korkovähennysoikeuden väärinkäytökset ovat ne tavat, millä yhtiössä, konserniyhtiössä, pumpataan rahat verottajan ulottumattomiin.

Mielestäni on erittäin tärkeää, että sellaisia porsaanreikiä, mitä verotusjärjestelmässä on, huolellisesti tilkitään. Ajattelen näin, että se on totta kai yhteiskunnan veropohjan kannalta tärkeätä — meillä ei ole varaa menettää niitä verotuloja, jotka tänne kuuluvat — mutta sitten myöskin rehellisten yrittäjien näkökulmasta, niiden, jotka maksavat veronsa. Onhan aivan kohtuutonta, että he joutuvat sellaiseen kilpailutilanteeseen, missä osa sitten osaa taitavasti suunnitella ja kiertää näitten porsaanreikien kautta säädöksiä ja sitä kautta mahdollistaa sen, että he pystyvät tekemään esimerkiksi halvempia urakkatarjouksia ja vastaavia. Siinä mielessä näen tosi tärkeänä, että tällaisia veronkiertoa mahdollistavia pykäläiä lähdetään tilkitsemään.

Tämä kansainvälinen verovälttely on valitettavasti iso ongelma edelleenkin, vaikka tehdään yhteistyötä globaalilla tasolla, ja se tosiaan syö hyvinvointiyhteiskuntien veropohjaa ja mahdollisuuksia järjestää hyvinvointipalveluita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.53 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! En halua jatkaa tätä keskustelua muuta kuin tällä vertauksella, että me näemme, että tämä 11 miljoonaakin on melkoinen summa. Meillä on vaikeutena tässä eduskuntakeskustelussa jatkuvasti se — tänään viittasin siihen toisessa yhteydessä, puhuttiin näistä hävittäjähankkeista — että me emme oikein erota miljoonia ja miljardeja, ne menevät aivan sekaisin. Ehkä olisi helppo ottaa mallia jostain muusta mittayksiköstä kuin näistä rahayksiköistä, jotta me ymmärtäisimme, mistä on kysymys, mitä 11 miljoonaa on. Jos 1 millimetri olisi 1 euro tai 1 euro olisi 1 millimetri, niin tämä 11 miljoonaa olisi 10 kilometriä. Kyllä me näemme, että se on aika iso patkä, mitä millistä tulee, kun sen 1 euron kääntää näin, että 11 miljoonaa on 10 kilometriä. Tämä kuvaa sen, että tämä ei ole ihan pikkurahasumma, tämäkään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

19.54 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Sen verran on pakko vastata tähän, että 11 miljoonaa ei tosiaankaan kovin suuri rahasumma ole: esimerkiksi vaikka kotikuntani koulutoimi on noin 15 miljoonaa vuodessa, niin että siinä mielessä puhutaan pienistä rahoista. Mutta minusta tämä periaate, missä tässä nyt ollaan, on se, mikä on oleellinen. Jos meillä on olemassa jotain sellaista meidän lainsäädännössämme, joka mahdollistaa verovälttelyn, niin kyllähän sellaiset reiät kannattaa tukkia ja pistää umpeen. Siinä mielessä, vaikka totta kai puhutaan mittaluokiltaan hyvin erilaisista asioista, tämä joka tapauksessa kannattaa. Tämä lisäyksenä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 211/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle verontilityslain 12 ja 12 f §:n, tuloverolain 124 ja 124 b §:n sekä verotusmenettelystä annetun lain 32 c §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 213/2021 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 31/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 31/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.55 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä on kaksi asiaa yhdessä laissa. Toinen koskee yhteisöveron jako-osuuksien muutoksia, joissa veroperustemuutoksista aiheutuvat muutokset yhteisöveron tuottoon esitetään kompensoitavaksi kunnille yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla. Tähän ei ollut kellään asiantuntijalla mitään erityistä sanottavaa, ja niinpä se oli helppo tässä tehdä.

Toinen on mielestäni erittäin tarpeellinen, hyvä, pieni mutta tärkeä ikään kuin kohtuullistamisasia liittyen osakesäästötiliin. Eli kun tästä lainsäädännöstä aikanaan eduskunta päätti, siihenhän tehtiin tämä rajoitus, että yhdellä henkilöllä ei voi olla kuin yksi osakesäästötili. Se tietenkin tehtiin siksi, että kukaan ei kiertäisi sitten tätä säädöstä niin, että perustaa useita, että hyödyntää ne kaikki, kun täällä on tietty katto, 50 000 euron talletusraja. No, kävi ilmi tuossa sitten, kun tilannetta seurattiin ensimmäisenä vuotena, että oli muutama ihminen, noin parisataa henkilöä, jotka olivat käytännössä tietämättä tai eivät sillä tavalla mitään pahaa tarkoittaen tulleet perustaneeksi useamman tilin, enemmän kuin sen yhden. Ja nimenomaisesti nämä tapaukset olivat sillä tavalla selviä, että niistä nähtiin, että kellään ei ollut huijaamistarkoitus näissä, koska muita tilejä tai toista tiliä ei käytetty, vain yksi tili oli aktiivinen. Mutta se laki oli siinä tilanteessa sellainen, että mikäli on useampi, niin automaattisesti siitä määrätään veronkorotusrangaistus tai tällainen seuraamus, sanktio, jolloin tilanne muuttui kohtuuttomaksi. Vain siitä, että olet epähuomiossa perustanut niin sanotusti liikaa tilejä, vaikka niitä et ole käyttänytkään, saattoi tulla semmoinen reilu 7 000 euron maksukuitti sitten, ja tämä ei tietenkään ole kohtuullista.

Verottaja kykeni näissä tapauksissa jo sitten toimimaan omalla tietyllä tulkinnallaan, ja näitä ei käsitykseni mukaan — olen siinä käsityksessä — sitten tullut maksettaviksi niissä tapauksissa, missä oli selvästi ilmeistä, että tässä ei ollut tarkoitus toimia väärin. Mutta nyt sitten tähän tehdään myös lakiin perustuva oikeutus ikään kuin pykälän muodossa Verohallinnolle toimia sitten näin, että tällaisissa ei tarvitse maksuun panna tätä veronkorotusta, ja mielestäni tämä on hyvä.

Toteamme lopuksi, puhemies, että tässä nimenomaisessa lakiesityksessä on kyse vain tästä. Sen takia emme laveasti käsittele tässä sen enempää osakesäästötilien toimintaa tai [Puhemies koputtaa] niiden tilannetta nyt, [Puhemies: Kiitoksia!] vaan nimenomaan keskitymme tähän esitettyyn muutokseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

19.58 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen tässä edellä esitteli hyvin tämän valiokunnan mietinnön, ja tosiaankaan tähän toiseen asiaan, yhteisöveron jako-osuuksien muutokseen, ei kellään asiantuntijoilla eikä valiokunnallakaan ollut sen kummempaa huomauttamista, ja se on varsin tekninen asia. Ja kyllä myös katsottiin laajasti, että tämä toinenkin esitys on erittäin hyvä, eli niille henkilöille, jotka ovat osakesäästötilejä vahingossa useampia avanneet ja joille sitten siitä tulisi erilaista veronkorotusran- gaistusta, sen kohtuullistaminen. Eli on hyvä, että Verohallinnolla on harkintavaltaa tämän veronkorotuksen määräämisessä, ja myöskin, että veronkorotus voidaan jättää määräämättä tai sitä voidaan alentaa, mikäli nämä laissa säädetyt tapauskohtaiset olosuhteet antavat siihen aihetta. Eli myös kokoomus ja kristillisdemokraatit, jotka jättivät tähän kuitenkin vastalauseen, halusivat tämän kohdan lainsäädännössä sinällensä hyväksyä.

Se syy, miksi sitten olemme jättäneet tämän yhteisen vastalauseen, liittyy juuri tähän, mitä edustaja Viitanen tuossa sanoi, että nyt ei sitten laajemmalti tässä lainsäädännön muu- toksesta lähdetty pohtimaan näitä osakesäästötilejä. Tämä on kuitenkin se hetki, jolloinka oppositiopuolueina haluaisimme muistuttaa siitä, miksi näitä osakesäästötilejä alun alkaen lähdettiin perustamaan, eli rohkaisemaan niin sanottuun kansankapitalismiin. Katson, että tämä on oikeastaan yhteydessä edelliseen asiaan, missä äsken keskustelimme verovälte- lystä, eli tämä on tietyllä tavalla myöskin yhteiskunnan kädenojennus siihen, että on mah- dollista kotimaisesti hoitaa osakesijoittamista siten, että myöskin velvollisuudet tulevat sit- ten yhteiskunnalle ennemmin tai myöhemmin hoidettua. Siinä mielessä sitten tosiaan tässä vastalauseessa on haluttu nostaa tämä kehittämistarve esille.

Nyt, arvoisa puhemies, esittelen nämä kokoomuksen ja kristillisdemokraattien yhteisen vastalauseen lausumaesitykset:

Eli ensinnäkin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen, jolla osakesäästötiliin kohdistuva talletuskatto ja tilien lukumääräsääntely puretaan laista.”

Lausuma 2: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle esityksen, jolla osake- säästötilin kautta mahdollistetaan säästäminen myös muihin sijoitustuotteisiin, kuten ra- hasto-osuuksiin.”

Ja, arvoisa puhemies, lausumana 3: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnal- le esityksen, jolla vastasyntyneiden osakesäästötili otetaan käyttöön kotimaisen omistami- sen ohjelmassa esitetyllä tavalla.” Tästä jälkimmäisestä vielä huomautan, että hallituksel- lahan oli tällainen työryhmä pohtimassa kotimaisen omistamisen tilanteen parantamis- ta, ja siinä yhteydessä entinen pääministeri Juha Sipilä, joka johti tuota työryhmää, esitti juurikin tämän tyyppistä avausta eli sitä, että meillä vastasyntyneille tehtäisiin tällainen osakesäästötilitalletus. Muistelen, että 300 euroa oli tämä alkutalletus, mitä hän siinä esitti. Tämä kyllä kuulostaa varsin kannatettavalta ja hyvältä ajatukselta. On äärimmäisen tär- keää, että kun meillä valtio velkaantuu hurjaa vauhtia, meillä kansalaiset sitten pitävät huolta, että jotakin sinne sukanvarteen kertyy, ja sillä tavalla sitten varautuvat myöskin pa- hojen päivien varalle.

Arvoisa puhemies! Näitä varmaankin tässä salissa sitten kannatetaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että näillä lausumaehdotuksilla on sitten toisessa käsittelyssä varsinaista juridista merkitystä. — Edustaja Risikko.

20.02 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Me luulimme, että niitä nyt kannatetaan, ja jos näin on, niin kannatan näitä äskeisiä. Mutta te arvioitte sen siellä.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, edustaja Risikko. Siis nyt on ensimmäinen käsittely.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 213/2021 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle suullisen todistelun tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Hallituksen esitys HE 133/2021 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 16/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 16/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.03 Pihla Keto-Huovinen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Esitän alkuun lakivaliokunnan puheenjohtajan pyynnöstä hänen pahoittelunsa siitä, ettei hän esteen vuoksi päässyt tänään esittelemään lakivaliokunnan mietintöä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi tapa, jolla käräjäoikeudessa esitetty suullinen todistelu tallennetaan ja otetaan mahdollisessa muutoksenhaussa vastaan. Käräjäoikeudessa vastaanotetusta suullisesta todistelusta tehdään kuva- ja äänitallenne, joka katsottaisiin hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa kuulematta todistajia uudelleen. Tavoitteena on parantaa muutoksenhaussa tapahtuvan näytön arvioinnin oikeellisuutta, tehostaa muutoksenhakumenettelyä sekä vähentää muutoksenhausta asianosaisille ja todistajille aiheutuvia kustannuksia ja muuta haittaa. Lisäksi esityksellä pyritään vahvistamaan hovioikeuden roolia käräjäoikeuden ratkaisun oikeellisuutta kontrolloivana tuomioistuinena.

Uudistus on niin periaatteellisesti kuin käytännön kannalta merkittävä, ja myös lakivaliokunta on pitkään kiinnittänyt huomiota sen tarpeeseen. Lakivaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja valiokunta on pitänyt esitystä ja sen tavoitteita lähtökohtaisesti perusteltuina.

Arvoisa puhemies! Muutoksenhakutuomioistuimen käytössä olevan suullisen todistelun laadun ja sitä kautta ihmisten oikeusturvan parantaminen on tärkeää. Uudistuksen myötä hovioikeuden ja korkeimman oikeuden käytettävissä oleva näyttö on nykyiseen verrattuna tuoreempaa ja parempaa. On selvää, että todistelun laatu heikkenee ajan kuluessa. Muistikuvat tapahtumista heikentyvät, ulkopuolelta ja mediasta tulevat vaikutteet lisääntyvät, ja mahdollisuus myös tarkoitukselliseen vaikuttamiseen kasvaa. Merkityksellistä on myös esimerkiksi rikosasioissa se, että asianomistajat ja todistajat välttyvät uudistuksen myötä yleensä kohtaamasta syytettyä toistamiseen. Tämä mahdollistaa muun muassa sen,

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

että seksuaalirikosten uhrien toipuminen voi alkaa aiemmin, kun heidän ei tarvitse käydä hyvinkin traumatisoivia tapahtumia useaan kertaan läpi eri oikeusasteissa.

Lakivaliokunta puoltaakin hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä eräin muutosehdotuksin.

Eräs valiokunnan muutosehdotuksista liittyy säännökseen, jonka mukaan kuva- ja äänitallenteen katsojille voidaan tehdä turvatarkastus ja ottaa heiltä pois kuvan tallentamiseen soveltuvat välineet, jos on perusteltua syytä epäillä henkilön tallentavan kuvaa katselun aikana. Hallituksen esityksessä oleva ehdotus turvatarkastuksista ei mielestäni anna riittäviä takeita kuvaamisen estämiseksi. Tilanne olisi vaikea ensinnäkin turvatarkastuksen tekijälle, koska hänen tulisi kyetä arvioimaan kussakin tilanteessa, onko perusteltua syytä epäillä, että henkilö tallentaisi kuvaa. Selkeämpänä on pidettävä suoraviivaisempaa ratkaisua, että henkilöltä otetaan aina tallentamiseen soveltuvat laitteet pois. Jos joku tahallisesti haluaa vahingoittaa esim. todistavaa henkilöä lataamalla tämän kertomuksen nettiin, on sitä käytännössä mahdoton saada sieltä pois. Aiheutettu vahinko voi olla hyvinkin suuri tai jopa kohtalokas todistajalle. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia myös tulevien todistajien halukkuuteen todistaa erityisesti vakavien rikosten osalta.

Lakivaliokunta katsookin mietinnössään, että on perustellumpaa niin yksityisyydensuojan kuin turvallisuudenkin kannalta, että kuva- ja äänitallennetta katsovalta henkilöltä voidaan poikkeuksetta ottaa pois kuvan tallentamiseen soveltuvat välineet.

Arvoisa puhemies! Esitetty suullisen todistelun vastaanottamista ääni- ja videotallenteelta koskeva muutos edellyttää onnistuakseen helppokäyttöistä ja toimintavarmaa tallentamiseen käytettävää teknistä järjestelmää. Tällä hetkellä tietojärjestelmän valmistumisen tarkka ajankohta ei ole kuitenkaan vielä tiedossa. Lisäksi olisi huolehdittava myös koulutuksesta. Lakivaliokunta pitääkin tärkeänä, että edellä mainituista seikoista annetaan lakivaliokunnalle selvitys uudistuksen voimaantuloa koskevan hallituksen esityksen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Esityksen perustelujen mukaan tallennetut kertomukset tulee tarpeen mukaan indeksoida, millä tarkoitetaan sitä, että merkitään kohdat, joissa käsitellään eri asioita, kuten eri teemoja tai eri syytekohtia. Tämä olisi perustelujen mukaan omiaan helpottamaan asian valmistelua ja lyhentäisi käsittelyn kestoa. Ruotsissa tässä ei ole kuitenkaan onnistuttu, vaan muutoksenhakutuomioistuimissa katsotaan videot lähestulkoon aina alusta loppuun, mikä näkyy käsittelyajoissa. Pelkäänkin pahoin, että todistelun indeksointi ei ole niin helppo tehtävä kuin on annettu ymmärtää, ottaen huomioon nämä Ruotsin kokemukset, ja syyttäjänä myös tiedän kokemuksesta, että todistajat eivät kerro asioista teemoittain tai aina edes johdonmukaisessa järjestyksessä. Todistajan vapaata kerrontaa tapahtumista ei myöskään muistitutkimuksen mukaan ole järkevää yrittää kesken kuulemisen pilkkoa osiin teemojen tai rikosnimikkeiden mukaan.

Asiantuntijalausunnoissa nostettiin esille tähän liittyen erittäin tärkeä huomio, mikä liittyy siihen, että videoiden katselu on hitaampaa kuin lukeminen. Kirjallisiin todistajankertomuksiin tutustuminen on nopeampaa, ja esimerkiksi sanahaun hyödyntäminen tehostaa työskentelyä. Myös kertomuksen eri kohdissa annettujen lausumien vertailu on kirjallisesti helpompaa. Lakihanketta valmisteltaessa tuntuikin unohtuneen asiantuntijalausunnoissa huomioitu asia, että lainsäädännössä on jo tällä hetkellä mahdollisuus hyödyntää litteroituja kertomuksia mutta resurssivajeen takia tätä mahdollisuutta ei ole juurikaan käytetty. Näkisin olevan tarkoituksenmukaista ottaa litterointi vahvemmin käyttöön videonin rinnalle sellaisissa yksittäistapauksissa, joissa tuomioistuin asianosaisia kuultuaan

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

harkitsisi sen tarpeelliseksi. Litterointien laatiminen laajoissa, pitkäkestoisissa jutuissa jo käräjäoikeuskäsittelyn yhteydessä helpottaa kaikkien asianosaisten ja tuomioistuimen työtä varsinkin tehtäessä loppulausuntoja tuomiota ja valituksia laadittaessa.

Uudistuksen edellyttämistä voimavaroista huolehtiminen on myös välttämätöntä, eivätkä videotointi ja sen kulut saa johtaa henkilöstöresurssien vähenemiseen. Lakivaliokunta on jo pitkään eri yhteyksissä kiinnittänyt vakavaa huomiota tuomioistuinlaitoksen liian niukkaan perusrahoitukseen sekä kantanut muutoinkin huolta oikeusministeriön hallinnonalan määrärahojen riittämättömyydestä ja sen vaikutuksista hallinnonalan toimijoiden toimintaedellytyksiin ja ihmisten oikeusturvan saatavuuteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

20.10 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Tässä maassa tulisi jokaisen voida luottaa oikeusturvan toteutumiseen, ja sujuvat oikeudenkäynnit ovatkin reunaehto demokraattiselle yhteiskunnalle. Vaikka meillä Suomessa tilanne on hyvä moneen muuhun maahan verrattuna, ovat oikeusprosessit silti asianomaisille äärimmäisen raskaita. Kukaan ei haluaisi joutua tilanteeseen, jossa oikeutta itselleen tai asialleen joutuu hakemaan tuomioistuimilta, oikeusprosessit kun ovat pitkiä, henkisesti kuormittavia ja usein kohtuuttomankin kaltaisia.

On siis tärkeää, että hallitus on valmistellut esityksen suullisen todistelun tallentamista ja vastaanottamista yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Kyse on uudistuksesta, joka parantaa muutoksenhaussa tapahtuvan näytön arvioinnin oikeellisuutta, tehostaa muutoksenhakumenettelyä sekä vähentää muutoksenhausta asianomaisille ja todistajille aiheutuvia kustannuksia ja muuta haittaa.

Kuten edustaja Keto-Huovinenkin äsken puheenvuorossaan totesi, uudistuksen myötä hovioikeuden ja korkeimman oikeuden käytettävissä oleva näyttö on nykyiseen verrattuna tuoreempaa. On myös merkityksellistä, että esimerkiksi rikosasioissa asianomistajat ja todistajat välttyvät uudistuksen myötä yleensä kohtaamasta syytettyä toistamiseen.

Uudistus olisi siis merkittävä parannus suomalaiseen oikeusjärjestelmään, ja kannatankin sitä lämpimästi, mutta uudistukseen liittyy kuitenkin monia seurantatarpeita, kuten edustaja Keto-Huovinenkin tuossa kattavasti toi esiin. On esimerkiksi tärkeää huomioida, että lisä- ja uudelleenkuulustelujen kynnykset ovat tämän uudistuksen keskeisimpiä kysymyksiä, ja on tärkeää, että uudistuksen vaikutuksia seurataan tästä näkökulmasta. Niitä on syytä arvioida uudelleen, jos se osoittautuu aiheelliseksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamiseksi tai esimerkiksi hovioikeuksien resursseihin tai käsittelyaikoihin liittyvistä syistä.

Lisäksi rahoitusresurssit on todella turvattava. Uudistuksen edellyttämistä voimavaroista huolehtiminen on välttämätöntä. On aivan selvää, että riittämättömät voimavarat heijastuvat toimintaedellytyksiin sekä esimerkiksi asioiden käsittelyaikoihin. Meidän ei tulisi koskaan vähätellä sitä riskiä, minkä riittämättömät oikeusministeriön hallinnonalan määrärahat muodostavat oikeusturvan toteutumiselle. On keskeistä, että tätä jo pitkään väärään suuntaan kehittyntä, heikentynyttä rahoitusta todella tarkastellaan ja varmistetaan, että esimerkiksi tämänkin uudistuksen tarvitsemat resurssit ovat sitten aidosti sellaiset, että uudistuksella saadaan parannuksia aikaan, eikä käy niin, että ne vievät voimavaroja tai resursseja jo kuormittuneesta oikeuslaitoksesta jostakin muusta kohtaa.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

20.12 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan hyvä, että videoidut todistelut ovat tulossa käytäntöön, ja ne ovat myös nykyaikaa. Aivan kuten monessa puheen- vuorossa on todettu, tällaiset rikokset, kuten mainitut esimerkit olivat, ovat todistajalle, sil- le henkilölle, joka on uhrina ollut, erittäin vaikeita henkisesti, ja on hyvä, että tätä rikoksen uhria suojellaan. Oikeusjärjestelmän pitää kehittyä siihen suuntaan, että sitä, joka on va- hingon kärsinyt, aidosti autetaan ja se tehdään mahdollisimman helpoksi. Tärkeintähän on se, että syyllinen saadaan kiinni ja hänet saadaan tuomiolle siitä ja hän joutuu sitten kanta- maan seuraukset tekemästään rikoksesta.

On aivan oikein, että myös syytetyllä on oikeudet, niin sen pitää ollakin. Vapaan maail- man yksi perusoikeus on, että jokaisella on oikeus tulla huomioituksi, jos joutuu oikeuden- käyntiin, ja että tämä oikeudenkäynti on avoin, ja sitten se, että se on tasapuolinen. Mutta olen itsekin lehdistä lukenut esimerkiksi monista tapauksista, jotka ovat erittäin raakoja vä- kivaltatapauksia, että siellä todistaja tai uhri joutuu saman asian kohtaamaan monta kertaa. Se on hänelle henkisesti ylivoimaisen vaikeaa. Tässä asiassa mennään hyvin eteenpäin, ja ymmärryksen mukaan tämä lakiesitys on juuri sitä tukeva.

Lopuksi, arvoisa puhemies, sanon vielä sen, että Suomessa on mielestäni kehittynyt semmoinen haitallinen ilmiö kuin valitusoikeudet. Aivan päivänselvistä asioista valite- taan, ja varsinkin hallinto-oikeuspuolella valittamisesta on tullut yksi kappale kunnallisen päätöksenteon jatketta. Yhtenä esimerkkinä vaikka Lieksan siltahanke: siitä on valitettu monta kertaa, ja tilanne on kohta siinä kaupungissa epätoivoinen, kun yksi valittaja päättää koko kaupungin puolesta, mitä saa tehdä. Kyllä siihen pitää länsimaisen oikeusjärjestel- män taipua myös, että tällaiset valitusprosessit poistetaan laillisella tavalla ja lainsäädän- töä kehitetään siihen suuntaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 133/2021 vp sisältyvien 1.-6. lakiehdotuk- sen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 181/2021 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 14/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 181/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen si- sällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonmukaisesta tuotannosta sekä sakon täy- täntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 193/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 17/2021 vp

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 17/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Kalmari, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.15 Anne Kalmari kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen lyhyesti valiokunnan yksimielisen mietinnön luonnonmukaisesta tuotannosta sekä sakon täytäntöönpanolain 1 §:n muuttamisesta. Tähän mietintöön sisältyy kolme lausumaa.

Tällä uudella lailla luonnonmukaista tuotantoa koskevaan lainsäädäntöön tehtäisiin EU:n uuden luonnonmukaista tuotantoa koskevan asetuksen edellyttämät muutokset. Siinänsä nuo EU:n asetukset ovat suoraan täytäntöön pantavissa, mutta tällä lainsäädännöllä tehdään rinnakkaista lainsäädäntöä, joka ei tuolla asetuksella vielä voimaan tulisi. Voimassa olevaan valvontaviranomaisia ja valvontaa koskevaan sääntelyyn ei tulisi merkittäviä toiminnallisia muutoksia, mutta hallinnollisiin pakkokeinoihin ehdotetaan uutta hallinnollista seuraamusmaksua.

EU:n tavoitteena Pellolta pöytään -strategiassa on nostaa luomualan, maatalousmaan, osuus 8,5 prosentista aina tuonne 25 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä, ja valiokunta piti tuolloin tämän strategian yhteydessä sitä ihan hyvänä asiana, kunhan edetään markkinat edellä ja koetetaan niitä markkinoita kasvattaa niin, että luomutuotanto pysyy kannattavana. Ja tämän yhteydessä olimme sitä mieltä, että on tärkeää, että elintarvikepetoksia ja tuotetvääreännöksiä ehkäistään ja huolehditaan jäljitettävyydestä ja puhtauden tehokkaasta valvonnasta, mikä ei aina EU:ssa toteudu, ja siksi on hyvä, että siellä EU:n asetuksilla tätä yleisemminkin tehdään.

EU:n uusi luomuasetus edellyttää kansallisten valvontaviranomaisten nimeämistä ja valvonnan toimeenpanoa koskevaa kansallista lainsäädäntöä, ja nyt olemme sen tässä tehneet. Meillä tätä valvontaa siirtyy nyt nimenomaan metsäluomun, luonnonmukaisten tuotteitten eli jokamiehenoikeudella kerättävien tuotteitten, osalta Ruokavirastolle, kun se ennen on ollut tuolla Lapin ely-keskuksessa. Tämä ehkä siksi, että tämä on yhä merkittävämpää muuallakin päin Suomea ja on hyvä koordinoita tämä valvonta. Nämä jokamiehenoikeudella kerättävät luonnonmukaiset tuotteet, siis sienet ja marjat, olivat meillä vähän sellaisessa käymistilassa, ja nyt pystytään tämän uuden lainsäädännön myötä tällaisella selvittäjämenetelmällä selvittämään, missä on sellaisia metsiä, jotka ovat luomukelpoisia — siis siellä ei käytetä lannoitteita eikä kasvinsuojeluaineita, jotka eivät luomuun sovellu — ja voidaan tehdä tällainen ryhmäsertifiointi. Tämä on erittäin fiksu ja hyvä asia meidän markkinoiden kannalta, ja voimme nyt sitten esimerkiksi myydä ulkomaille entistä paremmin näitä luomutuotteita ja käyttää niitä kotimaisessa elintarvikejalostuksessa.

Tässä tuli myöskin tästä koko organisaatiosta, miten tätä valvontaa toimitetaan, tiettyjä asioita, esimerkiksi tämä 20 000 euron vuotuinen liikevaihtoraja, mitä tämä valvonta koskee. Tästä seuraamusmaksusta jo mainitsinkin, se on tavallaan tällainen pikarangaistusmaksu. Jos nykyinen menettely on tällainen ikään kuin nuhtelu vain, niin on merkittävää, että voidaan määrätä maksu — 300:sta aina 5 000 euroon — näille toimijoille, jotka vähän

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

epämääräisillä keinoilla esimerkiksi Suomen markkinoillekin tuovat tuotteita tai toimivat vähän huolimattomasti. Näin voimme huolehtia siitä, että tuotteet ovat sitä, mitä sanotaan.

Vielä ennen niitä lausumia, jotka kohta tuossa luen, haluan kiinnittää huomiota luvavaraisiin luomukeruutuoteasioihin. Se oli harmillista, että emme oikein niitä voineet yhtä väljästi tulkita kuin näitä jokamiehenoikeudella kerättäviä tuotteita. Kuitenkin valiokunta haluaa kannustaa tällaistenkin, esimerkiksi mahlan tai pakurikäävän, luomukeruutuotteiden uuteen markkinaan ja niitten luomutuotteitten markkinoillepääsyyn, mutta se ei ihan tällaisella selvittäjämenetelmällä onnistu. Osin lausumammekin liittyvät tähän. Ensinnäkin halusimme edellyttää, että ”Ruokavirastolle osoitetaan riittävät resurssit sille annettujen tehtävien hoitamiseksi” — tämä oli siis ensimmäinen lausuma. Ja toiseksi: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee metsänomistajille ja luomukeruualueen toimijoille luomutuotantoa koskevia suosituksia ja ohjeita, joiden tavoitteena on edistää luomukeruutuotteiden taloudellisen ja terveyttä edistävän potentiaalin hyödyntämistä. Valtioneuvoston on annettava selvitys tehdyistä toimenpiteistä vuoden 2022 loppuun mennessä.” Ja kolmanneksi: ”Eduskunta edellyttää, että luonnonmukaisesta tuotannosta annettavan lain vaikutuksia luomukeruutuotteiden kaupalliseen hyödyntämiseen seurataan ja vaikutuksista esitetään selvitys vuoden 2022 loppuun mennessä.”

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 193/2021 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain sekä eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 205/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 18/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 18/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Kalmari, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.22 Anne Kalmari kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen lyhyesti mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain sekä eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta.

Tässä on kyse siitä, että koko Euroopan taholla tehdään nyt niitä töitä, mitä me olemme ministereitten kautta vaatineet EU:n tekävän. Kyse on siitä, että pystymme ehkäisemään antibioottiresistenssiä vähentämällä mikrobilääkitystä. Tätä mikrobilääkitystähän annetaan laajalti maailmassa ennakkolääkityksenä eläimille rehustuksen mukana, ja EU:ssa tästä nyt koetetaan päästä eroon, samaan tapaan kuin Suomessa lainsäädäntö jo on, jolloin

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

tämä ei itse asiassa Suomen lainsäädäntöön merkittäviä muutoksia aiheuta, mutta se on erittäin hyvä, että koko EU:ssa toimitaan tähän suuntaan.

Tässä lainsäädännössä eläinlääkärille tulee velvollisuus entistä paremmin rekisteröidä sitä, mitä antibiootteja rehun mukana annetaan, ja niille tulee olla paremmat perusteet. Asetukset tiukentavat eläinten mikrobilääkkeitten käytösääntöjä, ja niitten tavoitteena on siis mikrobilääkeresistenssin kehittymisen parempi hallinta.

Kiinnitimme huomiota siihen, että meidän it-järjestelmien tulee olla kunnossa, niin ettei tämä aiheuta kohtuutonta työmäärän lisäystä meidän eläinlääkäreillemme. Eläinlääkäriltä kerättävät tiedot kerätään joko eläinlääkärien käyttämien potilasohjelmistotietojen kautta teknisten rajapintojen avulla automaattisesti tai verkkoselainpohjaisen liittymän kautta, jolloin eläinlääkäriin tulee täyttää tietokentät manuaalisesti. Niille eläinlääkäreille, joilla ei ole potilasohjelmistoa käytössään, Ruokavirasto tarjoaa verkkoselainpohjaisen liittymämahdollisuuden, jonka käyttö on maksutonta.

Tässä, arvoisa puhemies.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 205/2021 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rehulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 206/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 19/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 19/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Kalmari, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.25 Anne Kalmari kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä lainsäädäntö liittyy tuohon edelliseen, mitä jo tuossa esittelin. Siis kyse on hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan muutettavaksi rehulakia. Ehdotetulla lailla rehulakiin tehtäisiin Euroopan unionin lääkerehuja koskevan lainsäädännön vaatimat muutokset.

Vähän pohjalle tätä asiaa yleisemmin: Kun puhuin tuossa tuosta mikrobilääkeresistenssistä, niin kansainväliset tutkijat ovat kertoneet, että arvioidaan, että 2050 ihmisiä kuolee enemmän antibioottiresistenssin vuoksi kuin syöpään. Tässä on aika merkittävistä asioista loppujen lopuksi kyse. Vaikka saattaa tuntua, että mitä merkitystä on tällaisilla eläinrehuilla tai sillä, että eläinlääkärit joutuvat niistä ilmoittamaan, niin sillä on todella iso merkitys kansainvälisesti.

Meillä asiat ovat kunnossa, ja oikeastaan minä toivoisinkin, että kaikki, jotka tämänkin puheen kuulevat, ymmärtävät sen, miten merkittävää työtä meillä on tehty. Ruonan turvallisuus ei synny itsestään, vaan se on tulos pitkäjänteisestä kehittämistyöstä, jossa esimer-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

kiksi on huolehdittu siitä, että eläinten olosuhteet ovat semmoisessa kunnossa, että niitä lääkkeitä ei tarvitse ennaltaehkäisevästi antaa. Siksi esimerkiksi tässä salissa on puhuttu joskus siitä, miksi turve on hyvä kuivike pohjalla: se tappaa bakteereita luonnostaan. Tällaiset asiat ovat merkityksellisiä, samoin yleisestä hygieniasta ja muusta hyvästä hoidosta huolehtiminen.

Tässä lainsäädännössä tiukennetaan eläinten mikrobilääkkeitten käytösääntöjä, ja tavoitteena on mikrobilääkeresistenssin kehittymisen riskin parempi hallinta. Rehulain muutoksen on tarkoitus tulla voimaan ensi tammikuun 28. päivä, ja emme käytä mitään siirtymäsäännöksiä. Tässä, kuten edellisessäkin lainsäädännössä, nämä muutokset eivät Suomessa ole oikeastaan merkittäviä, mutta merkittävää on se, mitä tapahtuu EU:ssa, ja olen mielissäni siitä, että Suomen viesti siellä on kuultu. Se tietysti parantaa myös meidän kilpailukykyämme, että muutkin joutuvat toimia tekemään — niitä toimia, jotka ovat kuluttajan parhaaksi ja elintarvikeeturvallisuuden parhaaksi.

Vielä kerran toistan: on arvioitu, että 2050 antibioottiresistenssin vuoksi — kun antibiootit eivät enää tehoa — ihmisiä kuolee enemmän kuin syöpään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 206/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 192/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 17/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 17/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheen vuoro, edustaja Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.28 Paula Risikko kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia. Oppijanumeron käyttötarkoitusta ja antamista koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin. Lisäksi lain soveltamisalaan lisättäisiin Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetun lain mukaiset koulutukset ja tutkinnot sekä säädettäisiin mainittua koulua koskevasta velvoitteesta tallentaa tietoja opetuksen ja koulutuksen tietovarantoon. Esityksessä ehdotetaan myös täsmennettäväksi yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevia säännöksiä.

Esityksessä on otettu huomioon julkisen hallinnon tietohallinnasta annetun lain mukainen sähköistä luovuttamistapaa koskeva sääntely, minkä johdosta valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetusta laista sekä perusopetuslaista, lukiolaista ja ammatill-

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

sesta koulutuksesta annetusta laista ehdotetaan poistettavaksi tätä koskeva rinnakkainen sääntely.

Nämä lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.22. Helsingin eurooppalaista koulua koskeva tallentamisvelvoite tulisi kuitenkin voimaan vasta 1.1.23.

Valiokunnan perusteluja:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä siten, että oppijanumeroa koskeva sääntely mahdollistaisi henkilöiden yksilöimisen opetushallinnossa yhdenmukaisella tavalla. Esityksessä ehdotetaan muutoksia muun muassa oppijanumeron käyttöä ja oppijanumerorekisterin tietosisältöä koskevaan sääntelyyn. Lisäksi esityksen tavoitteena on selkeyttää ja täsmentää yhteisrekisterinpitäjyyttä sekä tietojen sähköistä luovuttamistapaa koskevaa sääntelyä. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta kuitenkin ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosesityksin, eli muutama sana niistä:

Valiokunta kannattaa oppijanumeron sääntelyn täsmentämistä ja sen käytön laajentamisen mahdollistamista. Jatkossa oppijanumeroa voidaan käyttää opetushallinnossa yleisesti henkilöä yksilöivänä tunnisteena lakisääteisten tehtävien toteuttamiseksi. Yksilöllinen tunniste on tarpeen yhdistämään henkilöä koskevat tiedot eri rekistereissä ja tietovarannoissa. Ehdotettu muutos parantaa tietosuojaa, kun henkilön yksilöiminen opetushallinnossa ei edellyttäisi henkilötunnuksen käyttöä kuin välttämättömistä syistä.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille tarve sisällyttää 3 a §:ään säännös tietojen luovuttamisen perusteista. Tämä on merkityksellistä, koska oppijanumeroa koskevaan sääntelyyn ehdotetaan merkittäviä muutoksia oppijanumeron käyttöalan ja tietosisällön osalta. Valiokunta saamansa selvityksen perusteella ehdottaa, että pykälään lisätään uusi, 3 momentti, jossa säädetään rekisterin sisältämien tietojen luovuttamisen edellytyksistä. Säännöksessä rajataan tiedon luovuttamisen oikeus sellaiselle toimijalle, jolla on nimenomainen laissa säädetty oikeus tietojen saamiseen tai laissa säädetyn tehtävän perusteella oikeus tiedonsaantiin. Säännöksessä käytetään termiä ”toimija”, koska tietojen saajatahoja on erilaisia, esimerkiksi yhtiömuotoinen koulutuksen järjestäjä, joka lakisääteisen tehtävänsä perusteella on oikeutettu saamaan rekisteristä tietoja.

Tosiaan meidän valiokunta yksimielisesti ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi muuttamattomana esitykseen sisältyvät 2.—4. lakiehdotuksen ja eduskunta hyväksyisi muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen, ja tuossa äsken kerroin, mitä se muutos koskisi.

Näillä saatesanoilla esittelin tämän mietinnön. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 192/2021 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 148/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 14/2021 vp

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.33 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! En päässyt tämän lain ensimmäiseen käsittelyyn kiittämään sivistysvaliokuntaa erittäin hyvästä mietinnöstä, joten kiitän tässä nyt. Hyvä, että valiokunnan puheenjohtaja vielä kuuli nämä kiitokseni.

Tässä hallituksen esityksessä säädetään varhaiskasvatuksessa olevan lapsen oikeudesta tarvitsemaansa tukeen sekä varhaiskasvatuksessa annettavan tuen rakenteesta. Puhutaan niin sanotusta kolmiportaisen tuen mallista. Kolmiportaisessa mallissa on yleinen, tehostettu ja erityinen tuki, ja tukea vahvistetaan lapsen tuentarpeen mukaan. Tällä hetkellä varhaiskasvatustilanteeseen ei sisälly selkeitä säännöksiä varhaiskasvatuksen järjestäjän velvollisuudesta tuen toteuttamiseen, ja siitä syystä käytännöt ovat kirjavia. Lainmuutos edellyttää toimintatapojen uudistamista, ja siksi myös koulutukseen ja ohjeistukseen on panostettava.

Kuten sanoin, kiitän sivistysvaliokuntaa erittäin hyvästä mietinnöstä ja lakiesityksessä olleiden kriittisten kohtien selkeästä esille nostamisesta. Niiden pohjalta on työtä jatkettava, sillä kuten valiokunta toteaa, uudistus on odotettu ja kannatettava mutta varhaiskasvatuksen kehittämistyötä tulee jatkaa edelleen.

Muutamia asioita tästä mietinnöstä:

Kiitos viittomakielisten lasten aseman huomioimisesta. Pitkään asiaa seuranneena en voi olla ihmettelemättä, miten helposti kielelliset oikeudet viittomakielisten kohdalla edelleen unohtuvat. Ymmärrän hyvin, ettei se ollut tämän lakiesityksen tavoitteena, mutta yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttäisi aina myös vammaisvaikutusten arvioinnin tekemistä, emmekä ole sitä vielä lainsäädäntötyössä oppineet. Hyvä kuitenkin, että asia viehdään eteenpäin erillisen lainsäädännön kautta. Sivistysvaliokunnan tavoin kiirehdin asian valmistelua.

Haluan tässä yhteydessä myös muistuttaa CODA-lasten eli kuurojen vanhempien kuulevien lasten oikeudesta toiseen äidinkieleensä eli viittomakieleen ja sen opetukseen. Tämäkään asia ei riittävästi tällä hetkellä toteudu, ja myös tähän on kiinnitettävä tulevassa lainsäädäntöhankkeessa huomiota.

Erittäin hyvä, että sivistysvaliokunta nosti esille myös tarpeen selkeyttää inklusiivisten periaatteiden sisältöä, ja hyvä, että lähiaikoina osana hallitusohjelman mukaista Oikeus oppia -kehitysohjelmaa sitä on tarkoitus täsmentää. Määrittely on tarkoitus sisällyttää varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Olen valitettavasti huomannut, että käsitteen epämääraisuus aiheuttaa kovin erilaisia toimintatapoja eri puolilla Suomea ja samalla jää usein ymmärtämättä, että lasten parhaaksi toteutuva inklusio vaatii myös resursseja. Hyvä, että tämän asian seuranta on selkeästi myös ponnen takana.

Sivistysvaliokunta on hyvin huomionnut myös eri ammattiryhmien ja eri tahojen yhdessä toimimisen tärkeyden. Erityisopettajien resursseja tulee monin paikoin lisätä, mutta hyvinvointialueille siirryttäessä on pidettävä huolta myös siitä, että varhaiskasvatuksen ja sote-ammattilaisten yhdessä tekeminen ja kumppanuus toteutuvat hyvin, vaikka ollaan eri organisaatioissa. Tämä vaatii uudenlaisten yhdyspintojen rakentamista.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Vielä yksi tärkeä asia mietinnöstä: Sivistysvaliokunta on kirjannut selkeästi, miten tärkeää on huolehtia siitä, että lapsen oikeus tarvitsemaansa tukeen ei esty riittämättömien henkilöstöresurssien vuoksi. Erityisesti erityisopettajien riittävydestä on suuri huoli monin paikoin. Kiitos valiokunnalle, että resurssien yhteydessäkin mietinnössä huomioitiin erityisesti vammaiset lapset. Ilman riittäviä resursseja ja ilman ammattitaitoista henkilökuntaa ei ole laadukasta varhaiskasvatusta, ja siksi on hyvä, että opetus- ja kulttuuriministeriössä toteutetaan ensi vuoden alussa selvitys varhaiskasvatuksen henkilöstömitoituksia koskevan lainsäädännön kehittämistarpeista.

Ja ihan lopuksi, arvoisa puhemies: Varhaiskasvatuksessa on keskityttävä siihen, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen ja avun oikea-aikaisesti. Jokainen lapsi tarvitsee myös paljon onnistumisen kokemuksia ja myönteistä palautetta, sillä kun voimavaroja keskittään yhdessä hyvän edistämiseen, ei kenties tarvitse käyttää niin paljon energiaa huonon korjaamiseen. Riittävän hyvän itsetunnon omaava lapsi pärjää aina paremmin. Lapsiin panostaminen on paras tulevaisuusinvestointi, minkä voimme tehdä. Siksi jokaisella varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oltava oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea matalalla kynnyksellä heti tuentarpeen ilmennyttyä. Toivon ja uskon, että tämä laki toteutuessaan edistää lasten yhdenvertaisten oikeuksien toteutumista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Och sedan ledamot Ollikainen, var vänlig.

20.38 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! Det är en väntad lag att ta in: första gången någonsin alltså barnens rätt till stöd, till det så kallade trestegsstödet inom småbarnspedagogiken. Det är en väldigt efterlängtat och väntad förändring kring det här. Nu går vi igenom på vilket sätt stöd ska ges, genomförandet av stödet, bedömningen av stödbehovet och meddelandet om särskilt stöd. Man utgår alltid ifrån det individuella behovet, och nu då man går in för det här trestegsstödet — alltså allmänt intensifierat och särskilt stöd — så blir det, på samma sätt som i förskoleundervisningen och grundläggande utbildningen, på ett inkluderande sätt. Vi har ju också diskuterat att det kanske också borde finnas på andra stadiet i fortsättningen.

Det som kom fram här i föregående taltur var ju en hel del kring det som vi tog fram i betänkandet från kulturutskottet och de sakerna som vi har sett som man kunde utveckla. Det gäller till exempel handikappade, teckenspråk — och kring teckenspråk har det också varit diskussion kring inte bara det finska utan också det finlandssvenska teckenspråket som är minoriteternas minoritet. Det här är bra att följa upp, att det finns tillräckligt med stöd också för dem.

Koskien tätä kolmiportaista tukea myös varhaiskasvatuksessa: Se on todella odotettu ja hyvä asia. Näen, että on todella tärkeää, että nyt seurataan, millä tavalla tämä sitten tulee jatkossa toimimaan. Se, mikä minua ehkä huolestuttaa tässä, on tekijöiden saatavuus eli se, onko meillä tarpeeksi erityisopettajia varhaiskasvatukseen. Se olisi todella tärkeää tasavertaisen tuen näkökulmasta sekä julkisella että sitten yksityisellä puolella. Just nämä seurantapponnet ovat todella tärkeitä.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Näen, että tämä on hyvä askel kuitenkin hyvään opintopolkuun vähän kaikille nuorille lapsille, ja sen takia tuen tätä lämpimästi. Sitten seuraavaksi siirrytään pikkuhiljaa toiseen asteen tukeen myös tässä. On hyvä, että se on varhaiskasvatuksessa. — Kiitos, tack.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 148/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät kaksi lausumaehdotusta. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 191/2021 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 15/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 191/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 188/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 28/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 188/2021 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 145/2021 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 145/2021 vp
Hallituksen esitys HE 218/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 26/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 218/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 145/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 212/2021 vp
Lakialoite LA 79/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 29/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 212/2021 vp sisältyvät 1.-5. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 79/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain 13 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 34/2021 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 25. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Virta, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.43 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! En valitettavasti päässyt tämän lain ensimmäiseen käsittelyyn, mutta pidän asiaa niin tärkeänä, että haluan sanoa siitä nyt muutaman sanan.

Meillä ei ole varaa tinkiä lasten oikeuksien toteutumisesta missään tilanteessa. Lapset elävät meidän aikuisten luomassa yhteiskunnassa, ja heidän lapsuutensa tapahtuu meidän aikuisten arjessa. Me olemme vastuussa siitä, että heidän oikeutensa voivat toteutua, että heistä jokainen saisi ponnistaa elämään mahdollisimman hyvistä lähtökohdista ja että heistä jokaisella olisi mahdollisuuksia tavoitella niitä omia unelmiaan.

Aivan keskeistä on, että yhdenkään lapsen hätä ei saa jäädä näkymättömäksi, ei tulla ohitetuksi. On myönnettävä, että me emme voi puhua hyvinvointivaltiosta, jos emme onnistu pitämään kaikkein haavoittuvimmissa asemissa olevista huolta, jos emme onnistu lunastamaan sitä suurinta lupaustamme lasten oikeuksien täysimääräisestä toteuttamisesta.

Järjestelmässämme tulee olla kapasiteettia suojella jokaista lasta. Nyt näin ei ole. Yksikin lapsiin kohdistuva väkivallanteko, joka pääsee tapahtumaan, on liikaa. Yksikin alaikäisen itsemurha on todellakin liikaa. Yksikin menetetty lapsuus on yhteiskuntamme valtava epäonnistuminen, jotakin sellaista, mitä me emme saa takaisin, vaikka tekisimme mitä. Se on sitä velkaa, jota emme voi edes yrittää maksaa enää myöhemmin takaisin. Sen takia onkin välttämätöntä, että hallitus on nyt kuluneella kaudella ryhtynyt toimiin lastensuojelun sekä yleisemminkin lapsiperheiden aseman turvaamiseksi. Liian monia vuosia ja vuosikymmeniä on tilanteen annettu heikentyä, liian monen lapsen ja lapsuuden kustannuksella.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Olen itsekin tehnyt työtä lastensuojelussa, ja tiedän jo kentänkin kokemuksesta, minkälaisesta kriisistä puhutaan, kun sanotaan, että lastensuojelussa ei mene hyvin. Eivät nämä ongelmat ole uusia, mutta jokaisen tilastossa näkyvän numeron takana on aina ainutlaatuisen lapsi tai nuori, emmekä voi tätä papereita pyörittäessämme unohtaa.

Haluan myös alleviivata, ettei meistä kukaan voi tietää, milloin me itse tarvitsemme tai meidän läheisemme tarvitsee lastensuojeluviranomaisten apua. Helposti ehkä ajattelemme lastensuojelun koskettavan vain tietyn tuloluokan, tietyn koulutustason tai tietyn tyyppisten perheiden elämää. Todellisuudessa elämällä on kuitenkin tapana yllättää, ja lastensuojelussa tulee olla kapasiteettia, osaamista ja kykyä vastata kaikenlaisten perheiden tarpeisiin, ja ennen kaikkea sitä kapasiteettia tulee löytyä suojaamaan jokaista lasta riippumatta siitä, mille alueelle hän tässä maassa sattuu syntyään.

Arvoisa puhemies! Tavatessani muutama viikko sitten SOS-Lapsikylän työntekijöitä totesi heistä eräs osuvasti, että lastensuojelun sosiaalityöntekijälle lapsi tulee näkyväksi vasta silloin, kun jokin muu taho ilmoittaa tästä lapsesta, häneen liittyvästä huolesta. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä on siis vain yksi osa lapsuutta suojelevaa ketjua. Ennen lastensuojelun sosiaalityöntekijän kohtaamista on lapsi ja perhe kohdannut elämässään jo lukuisia muita ammattilaisia, joko arkisissa lapsi- ja perhepalveluissa tai esimerkiksi aikuisten mielenterveys- ja perhepalveluissa, eroauttamiseen liittyvistä palveluista puhumattakaan. Ei siis ole yhdentekevää, miten näissä lasten oikeuksia on pyritty kunnioittamaan ja millä keinoin perheen tilannetta on pyritty tukemaan tai siihen aidosti ajoissa puuttumaan.

Ensisijaista on, että jokainen lapsi pääsee avun piiriin. Tällä hetkellä lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä on huutava pula. Työtä kasaantuu kohtuuttomasti yksittäisille työntekijöille, ja prosessit venyvät, ja työn laatu kärsii. Ammattilaisten uupuessa jäävät perheet pahimmillaan ilman apua, ja tuo kierre on valmis.

Näin ollen hallituksen esitys lastensuojelun sosiaalityön henkilöstömitoituksesta on tärkeä ja oikeansuuntainen, vaikkei se yksin riitäkään korjaamaan lastensuojelun ongelmia. Esityksellä pyritään kuitenkin vahvistamaan jokaisen lapsen oikeuksien toteutumista sekä turvaamaan lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tavoitteiden toteutumista.

Uudistuksen myötä jatkossa yhdellä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä olisi vastuullaan enintään 35 lasta vuosina 22 ja 23 sekä enintään 30 lasta vuodesta 24 eteenpäin. Tärkeää on korostaa, että tämä mitoitus koskee asiakkaiden enimmäismäärää. On aivan selvää, että luku on yhä huomattavan suuri, ja on keskeistä, että siitä poiketaan tarvittaessa alaspäin.

On myös rehellistä myöntää, että nyt esitettävä mitoitus ei todellisuudessa vastaa kansallisen lastensuojelun laatusuosituksen mukaista 25 lapsen määrää per sosiaalityöntekijä. Onkin ehdotonta, että kunnat ja jatkossa hyvinvointialueet seuraavat lastensuojelun asiakasmääriä ja pyrkivät tekemään sellaisia ratkaisuja, ettei asiakkaita ole liikaa suhteessa siihen, mitä panostusta työ vaatii. Valiokunnassa olimme vahvasti sitä mieltä, että lastensuojelun laatusuosituksen mukaista enimmäismäärää tulee edelleen pyrkiä noudattamaan.

Seurannan lisäksi on tärkeää, että onnistumme tutkimaan ja mallintamaan niitä esimerkkejä, jotka toimivat, missä tehdään jotakin, mikä on niin vaikuttavaa, että perheet saavat avun ajoissa, ennen kuin tilanteet kriisiytyvät ja korjaavimpia palveluita tarvitaan. Tässä lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi ovat jälleen oivia työkaluja.

Kiinnitimme valiokunnassa myös huomiota siihen, että tähän ei nyt koske lastensuojelun jälkihuollon asiakkaita. Laadukkaalla jälkihuollolla voimme kuitenkin varmistaa, että se työ, jota siellä sijaishuollossa ja siellä lastensuojelussa ollaan vuosia tehty, aidosti

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

kantaa ja jatkaa nuoren elämässä kohti työelämää. Nyt esitettävä lastensuojelun asiakasmitoitus ei siis saa heikentää jälkihuollon edellytyksiä asiakassuhteiden jatkuvuudessa.

Arvoisa puhemies! Sosiaalityöntekijöiden saatavuus on siis aito ongelma, josta meidän on puhuttava, jos puhumme lastensuojelusta. Hallituksen esityksessä todetaankin, että uudistus tehdään hyvin haastavassa henkilöstötilanteessa, koska sosiaalityön erityisasiantuntijoita on aivan liian vähän tarpeeseen nähden. Niin tärkeä kuin tämä uudistus onkin, sen yhteydessä on varmistettava, etteivät muut palvelut heikkene sen seurauksena, että henkilöstöä siirretään henkilöstömitoituksen piiriin. Meidän täytyy löytää keinoja saada alalle lisää tekijöitä ja onnistua pitämään heidät, jotka siellä tätä korvaamatonta työtä tekevät. Koulutuspaikkojen lisääminen on toki välttämätöntä ja yksi keino, mutta se ei ole kovinkaan nopea ratkaisu, eikä se riitä. Alan työoloihin on kiinnitettävä huomiota.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi haluan korostaa, että turvallista lapsuutta ja ehjää nuoruutta rakennetaan joka hetki, ei vain siellä lastensuojelun pöydän ääressä. Emme voikaan sortua sellaiseen ajatukseen, että lastensuojelu olisi se taho, jolla vastuu lapsuuden suojelusta tässä maassa olisi. On aivan selvää, ettei lastensuojelu yksin kykene sellaiseen tarpeeseen vastaamaan. Me emme siis voi liikaa korostaa ennaltaehkäisevän työn merkitystä, sitä, että mielenterveys- ja päihdepalveluita on saatavilla, sitä, että kun lapsiperhe ajautuu kriisiin, on kyse sitten lapsen vakavasta sairastumisesta tai vanhempien parisuhteen päätymisestä, on apua, tukea ja ymmärrystä aidosti saatavilla.

Tämä käsittelyssä oleva esitys ei siis yksinään riitä ratkaisemaan lastensuojelun kriisiä. On tärkeää, että eduskunnalle tuodaan mahdollisimman nopeasti lastensuojelulain uudistusta koskeva useita parannusehdotuksia sisältävä kattava esitys. Emme varmasti onnistu koskaan poistamaan lastensuojeluviranomaisten tarvetta kokonaan, mutta voimme tekeilläme päätöksillä niin täällä eduskunnassa kuin ihan siellä kentän asiakaskohtaamissakin vaikuttaa siihen, ettei yksikään pieni mieli särkyisi.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 170/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavasta tehoreservistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 199/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 35/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 199/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 158/2021 vp

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 36/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 158/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rekrytointitukikokeilusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 160/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 16/2021 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 28. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Virta, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.51 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Suomessa me emme pärjäisi ilman yrittäjyyttä, emme ilman heitä, jotka omaavat sitä rohkeutta lähteä viemään omaa ajatusta, ideaa ja osaamista eteenpäin siitäkin huolimatta, että tiedämme — ja varmasti moni heistä tietää — minkälaiset riskit yrittäjyyteen liittyvät. Viimeistään käsillä ollut korona-aika on tuonut näkyväksi, kuinka heikko sosiaaliturva yrittäjillä maassamme yhä on.

Meidän tulee siis aktiivisesti hakea keinoja kannustaa yrittäjyyteen sekä poistaa esteitä yrittämisen ja yritysten kasvun tieltä. Samalla tulee kuitenkin pohtia, miten voimme yhteiskuntana olla sitten tukena siinä hetkessä, kun yrittäjyyden polku uhkaa katketa tai se katkeaa itsestä riippumattomista syistä.

Kuitenkin vain yritysten kasvulla luomme vahvempaa pohjaa taloudellemme, ja kasvua tavoiteltaessa tuleekin kohdistaa katse kaikenkokoisiin ja -tyyppisiin yrityksiin. Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys rekrytointitukikokeilusta pyrkii osaltaan helpottamaan nimenomaan pienten yritysten asemaa. Monelle yrittäjälle kasvun este voi olla juurikin se työntekijän palkkaamiseen liittyvä riski ja siihen liittyvät huolet — toki tällä hetkellä myös osaavan työvoiman puute. Tarvitsemmekin keinoja madaltaa kynnystä ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen ja siten edistää uusien työnantajayritysten syntymistä. Tätä kautta voimme tukea yritystoiminnan kasvua ja työllisyyttä. Rekrytointitukikokeilun kautta saamme arvokasta tietoa siitä, onko tuella edellä mainittuja vaikutuksia ja miten yrittäjiä voidaan parhaiten tukea.

Aiemmassa yksinyrittäjäkokeilussa tuen saamisen edellytyksenä olleiden työsuhteen liittyvien ehtojen on arveltu olleen yhtenä mahdollisena syynä siihen, että tuen käyttöaste jäi melko alhaiseksi. Siksi on hienoa, että hallituksen tavoitteena on ollut tehdä tästä rekrytointitukikokeilusta hallinnollisesti mahdollisimman kevyt. Ehtojen asettaminen työsuhteille lisäisi sekä yritysten että KEHA-keskusten hallinnollista työtä, eikä se olisi näin ollen kannatettavaa.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 160/2021 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 156/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 16/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 156/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

30. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 164/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 17/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 164/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

31. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkimustietovarannosta

Hallituksen esitys HE 177/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 16/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 177/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

32. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa (Operation Inherent Resolve, OIR)

Valtioneuvoston selonteko VNS 9/2021 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 8/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

33. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmailulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 197/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 27/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

34. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 194/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 28/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

35. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 227/2021 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 17/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

36. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 135/2021 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 18/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

37. Hallituksen esitys eduskunnalle yhteistoimintalaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 159/2021 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 18/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

38. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 174 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 168/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 37/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

39. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain, kaivoslain 40 ja 58 §:n ja ydinenergialain 23 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 169/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 38/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

40. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sijoituspalvelulain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 222/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 39/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

41. Lakialoite laiksi Eduskunnan kirjastosta annetun lain kumoamisesta

Lakialoite LA 48/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 18/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 8.12.2021 pidettävään täysistuntoon.

42. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 8.12.2021 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.56.

Pöytäkirja PTK 146/2021 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola